

Latvijas Universitātes  
Sociālo zinātņu fakultātes  
Politikas zinātnes nodaļa

Politikas zinātnes bakalaura studiju programmas  
3. kursa studentes  
Anetes Gnēzes  
ag07011

BAKALAURA DARBS

**BALTIJAS JŪRAS REĢIONA VALSTU ATTIEKSME PRET EIROPAS DROŠĪBAS UN  
AIZSARDZĪBAS POLITIKAS VEIDOŠANU**

**Vadītājs:** Žaneta Ozoliņa, prof.,

Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Politikas zinātnes nodaļas, profesore

Rīga, 2010.

## GALVOJUMS

Ar šo es apliecinu, ka šis bakalaura darbs ir pildīts patstāvīgi, par izmantotajiem datiem un materiāliem ir dotas atsauces. Šis darbs tādā vai citādā formā nav nekad iesniegts nevienai citai pārbaudes komisijai.

Apliecinu, ka manā bakalaura darbā ir 125 382 burtu zīmes.

Datums

Paraksts

## Saturs

Lietoto saīsinājumu saraksts	5
Ievads	6-9
1. Nacionālā drošība	10-17
2. Drošības sektori	18
2.1. Politiskās drošības sektors	18-20
2.2. Sabiedrības drošības sektors	20-23
2.3. Militārās drošības sektors	23-27
3. Eiropas drošības un aizsardzības politikas raksturojums	28-31
4. Baltijas jūras reģiona valstu nacionālās drošības analīze	32
4.1. Latvijas Republikas Nacionālās drošības koncepcija	32-33
4.2. Lietuvas Republikas Nacionālās drošības stratēģija	33-35
4.3. Igaunijas Republikas Nacionālās drošības koncepcija	35-36
4.4. Polijas Republikas Nacionālās drošības stratēģija	36-37
4.5. Vācijas Federācijas Baltā grāmata par Vācijas drošību un Bundesvēra nākotni	38-40
4.6. Dānijas Karalistes nacionālā drošība	40-41
4.7. Somijas Republikas valdības ziņojums par drošības un aizsardzības politiku	41-42
4.8. Zviedrijas Karalistes nacionālā drošība	42-44
4.9. Islandes Republikas nacionālā drošība	44-45
4.10. Norvēģijas Karalistes bruņoto spēku stratēģiskā koncepcija	46-47
4.11. Krievijas Federācijas Nacionālās drošības stratēģija līdz 2020. gadam	47-50
5. Baltijas jūras reģiona valstis Eiropas drošības un aizsardzības politikā	51-55

Secinājumi	56-60
Izmantoto avotu un literatūras saraksts	61-69
Pielikums	70
1. Pielikums	71-72
2. Pielikums	72
3. Pielikums	72-73
4. Pielikums	73-74
5. Pielikums	74-75
6. Pielikums	75-76
7. Pielikums	76-77
8. Pielikums	77-78
9. Pielikums	78-79
10. Pielikums	79
11. Pielikums	80-81
Anotācija	82
Anotation	83

## Lietoto saīsinājumu saraksts

- ANO** Apvienoto Nāciju Organizācija
- ĀRS** Ātrās reaģēšanas spēki
- BJR** Baltijas jūras reģions
- EAA** Eiropas Aizsardzības Aģentūra
- EDAP** Eiropas drošības un aizsardzības politika
- EDSO** Eiropas drošības un sadarbības organizācija
- EEZ** Eiropas Ekonomiskā zona
- EK** Eiropas Kopiena
- ES** Eiropas Savienība
- GAERC** Vispārējo lieto un ārējo attiecību padome
- KĀDP** Kopējā ārējā un drošības politika
- NATO** Ziemeļatlantijas līguma organizācija
- NBS** Nacionālie bruņotie spēki
- NDK** Nacionālā drošības koncepcija
- NDS** Nacionālā drošības stratēģija
- NVS** Neatkarīgo valstu savienība
- PDK** Politikas un drošības komiteja

## Ievads

Mūsdienās, kad globalizācija ir kļuvusi par pasauli raksturojošu elementu, kas saistīta ar terorismu, masu iznīcināšanas ieroču izplatību, organizēto noziedzību, ir izmainījusies starptautiskās drošības vide. Ja agrāk drauds pasaulei bija tieši un atklāti kari, ar ieroču un karavīru sagatavošanu tiem, tad mūsdienās šie kari ir kļuvuši par iekšējiem konfliktiem- pilsoņu kariem, kas ir vērsti pret nemiera cēlājiem un citiem nevalstiskajiem aktieriem, un to mērķis nav kāda taustāma uzvara, bet gan teritorijas saglabāšana, vai zināma miera nodrošināšana, kas ļautu netraucēti darboties politiķiem. Mūsdienu kari ir kļuvuši politizēti un militārais komponents parasti tiek lietots noteiktās starptautiskajās misijās un tikai kopā ar citiem komponentiem kā, piemēram, daži no tiem- politiskie spēlētāji var izvietot policiju noteiktās teritorijās, kas nodrošinātu kārtību, tiek plaši pielietota diplomātija, dažādas demokratizācijas programmas, kā arī humanitārā palīdzība, un cita veida palīdzības. Armijas vairs, lielākoties, netiek veidotas, iesaucot visus valsts pilngadīgos jauniešus, bet tās tiek veidotas no profesionāliem karavīriem, cilvēkiem, kas sevi ir nolēmuši veltīt šim amatam. Marija Kaldor (*Mary Kaldor*) izšķir jaunos karus no vecajiem un viņa uzsver, ka jaunie kari ir par identitāti, nevis ideoloģiju; tie ir pret terorismu, masu iznīcināšanas ieročiem un citiem globalizācijas radītajiem draudiem; tiem raksturīgs kosmopolītisms, ko Ričards Falks (*Richard Falk*) skaidro kā cilvēcisku pārvaldību, kas balstīta uz apvienību starp pieklājību vienam pret otru un transnacionālām institūcijām, un nepastāv teritoriālas robežas, bet gan politiskas- starp tiem, kas atbalsta kosmopolītiskas un pilsoņu vērtības.<sup>1</sup>

Valstu robežas ir konkrētas, taču pašas valstis cenšas arvien aktīvāk sadarboties ar savām kaimiņvalstīm, arī reģiona ietvaros, jo cīņa pret mūsdienu komplicētajiem draudiem nav pa spēkam katrai valstij atsevišķi, bet ir nepieciešama cieša un sekmīga sadarbība valstu starpā. Sevišķi spilgta tendence, kas pastāv starp valstīm, ir reģionu veidošana un uzturēšana, un darbošanās reģiona ietvaros, lai, pirmkārt, stiprinātu savu drošību, kas ir katras valsts ārpolitikas prioritāte, kā arī sasniegtu savus mērķus.

Baltijas jūras reģionu (BJR), kas sastāv no vienpadsmit valstīm- Zviedrijas, Somijas, Igaunijas, Latvijas, Lietuvas, Vācijas, Polijas, Dānijas, Norvēģijas, Islandes, Krievijas, vieno Baltijas jūra,

---

<sup>1</sup> Kaldor, Mary. *New and Old Wars: Organized Violence in a Global Era*. California: Stanford University Press, 1999, Pp. 148.

kas ar 2004. gada Eiropas Savienības ( ES) paplašināšanos ir kļuvusi arī par ES iekšējo jūru- *Mare Nostrum*. Tās krastos atrodas astoņas ES dalībvalstis, kas veido vienu trešdaļu no ES iekšzemes kopprodukta, un Krievija.<sup>2</sup> Taču BJR tiek uzskatīts par neviendabīgu, jo to veido dažādas valstis, kam pastāv dažādi priekšstati par drošību un tās veidošanu, piemēram, Zviedrija un Somija arī mūsdienās cenšas saglabāt savu neitralitātes principu un, tāpēc nevēlas iestāties Ziemeļatlantijas līguma organizācijā (NATO). Ļoti krasi atšķiras arī Krievijas uztvere par drošību un tās veidošanu, taču tā reģionā ir būtisks spēlētājs, tāpēc nevar tikt novērtēta par zemu. Krievija var justies nedaudz izolēta reģiona ietvaros, jo tā nav ne ES dalībvalsts, ne NATO, bet tā cenšas sadarboties ar abām, lai saglabātu savu varu. Baltijas valstis ir vairāk tendētas uz dalību NATO, jo tā, pateicoties savam 5. Paragrāfam, garantē daudz taustāmāku drošību.

Mūsdienās katra valsts cenšas veidot un uzturēt savu nacionālo drošību ar visiem iespējamajiem līdzekļiem. Pēc Aukstā kara valstis masveidā sāka pievienoties starptautiskajām organizācijām- Apvienoto Nāciju Organizācijai (ANO), NATO un ES. Katru starptautisko organizāciju veido vairākas valstis, ko raksturo dažādas kultūras, uztveres par starptautisko drošību, tāpēc šīs organizācijas ietekmējas no savām dalībvalstīm un ar laiku iegūst savu dalībvalstu seju . Katra valsts pievienojas starptautiskajai organizācijai ar savu pienesumu, līdz nesot savas intereses.

Tā kā BJR veido dažādas valstis, būtiski ir pētīt BJR valstu nacionālo drošību, lai izprastu, ko tās spēj sniegt starptautiskajām organizācijām. Bakalaura darba ietvaros tiks pētīta BJR valstu attieksme pret Eiropas drošības un aizsardzības politikas (EDAP) veidošanu. Drošību iespējams skatīt caur pieciem Barija Buzana (*Barry Buzan*) izveidotajiem drošības sektoriem- politisko, sabiedrības, militāro, vides, ekonomiskās drošības. Taču bakalaura darba *mērķis* ir caur trīs no pieciem drošības sektoriem- politisko, sabiedrības un militāro izvērtēt BJR valstu nacionālo drošību, kas palīdzētu raksturot reģiona valstu attieksmi pret EDAP veidošanu šo trīs sektoru ietvaros. Tā kā valstu drošības dokumentos- Nacionālās drošības koncepcijās, stratēģijās u.c., ir atspoguļotas valstu identitātes, nostājas un intereses attiecībā uz drošības politikas veidošanu, bakalaura darba ietvaros tiks analizēti BJR valstu nacionālās drošības dokumenti. Analizējot drošības dokumentus, tiks atspoguļota BJR valstu attieksme pret EDAP veidošanu trīs drošības sektoru ietvaros.

---

<sup>2</sup> *Pie Dzintara jūras: Baltijas jūras stratēģija* <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20061123STO00264+0+DOC+XML+V0//LV> (European Parliament Home Page; viewed 21.12.2009.).

*Pētnieciskais jautājums:* Kā BJR valstis ietekmē EDAP veidošanu? *Hipotēze:* BJR valstu attieksmē pret EDAP veidošanu dominē sabiedrības drošības sektors.

Bakalaura darba *uzdevumi:* 1) veikt nacionālās drošības koncepta analīzi;

2) izpētīt trīs B. Buzana drošības sektorus- politisko, sabiedrības, militāro un to mērīšanas kritērijus;

3) raksturot EDAP būtību;

4) analizējot valstu drošības dokumentus, izpētīt BJR valstu nacionālās drošības politikas trīs iepriekšminēto drošības sektoru ietvaros;

5) izpētīt BJR valstu iesaistes motīvus EDAP šo trīs drošības sektoru ietvaros.

Lai izpildītu Bakalaura darba sākumā izvirzīto mērķi, rastu atbildi uz pētniecisko jautājumu, pierādītu vai apgāztu hipotēzi, un izpildītu izvirzītos uzdevumus, bakalaura darbs tiek strukturēts sekojošās nodaļās. Pirmajā nodaļā tiek aplūkots nacionālās drošības koncepts, tā galvenie komponenti, kas sniedz pamatus tālākai BJR valstu nacionālās drošības koncepciju pētīšanai. Otrajā nodaļā aplūkoti B. Buzana drošības sektori, to nepieciešamība drošības politikas pētīšanā. Otrās nodaļas trīs apakšnodaļās raksturoti trīs sākumā izvirzītie drošības sektori- politiskais, sabiedrības, militārais un noskaidroti to galvenie mērīšanas kritēriji, kas tālāk sniedz teorētisku ietvaru BJR valstu nacionālās drošības analizēšanā no trīs izvēlēto drošības sektoru perspektīvas. Trešajā nodaļā tiks aplūkota EDAP kā atskaites punkts, pēc kura BJR valstis veido savu Eiropas drošības politiku. Ceturtās nodaļas vienpadsmit apakšnodaļās nodaļā caur trīs iepriekšminēto drošības sektoru lupu, shematiski pētīti vienpadsmit BJR valstu nacionālās drošības dokumenti. Piektajā nodaļā caur B. Buzana trīs drošības sektoriem, ņemot vērā šo valstu nacionālās drošības īpatnības, pētīta BJR valstu attieksme pret EDAP veidošanu.

Bakalaura darba tapšanas gaitā, izmantota dažāda veida literatūra un avoti- grāmatas, piemēram, Buzan B., Waever O., Wilde J. *Security: A New Framework for Analysis*, kas sniedz labu pamatu teorētiskās daļas izveidē; Archer, Clive (ed.). *New Security Issues in Northern Europe: The Nordic and Baltic states and the ESDP*, kurā aplūkota noteikta Eiropas reģiona- Ziemeļeiropas, t.i., Ziemeļvalstu un Baltijas valstu skatījums uz EDAP, u.c. grāmatas; zinātniski pētnieciskos rakstus, piemēram, Ullman, Richard H. *Redefining Security. International Security*, Vol. 8, No.

1 (Summer, 1983), kurā autors aplūko izmaiņas drošības situācijā un uzsver, ka drošība ir jādefinē ne tikai tradicionāli militāros terminos; Waever, Ole. *Securitization and Desecuritization*, kurā analizēts drošības koncepts un tā izmaiņas pēdējo gadu laikā, u.c. zinātniski pētnieciskos rakstus; interneta resursus, piemēram, Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas mājas lapu, kurā sniegta informācija par drošības politikas veidošanu un pausta valsts nostāja attiecībā pret to; Eiropas Savienības portāls, kurā atrodama informācija par jaunākajiem notikumiem Eiropas Savienībā, u.c. mājas lapas; normatīvos aktus, piemēram, Latvijas Republikas Nacionālās drošības koncepcija, kurā atrodamas Latvijas nacionālās drošības galvenās vērtības, kas palīdz pētījuma tapšanā noskaidrojot, kā Latvija ietekmē EDAP veidošanu; Krievijas Federācijas Nacionālās drošības stratēģija 2020. gadam, kurā pausts Krievijas skatījums uz nacionālo drošību, u.c. normatīvie akti.

## 1. Nacionālā drošība

Starptautisko attiecību akadēmiskās vides centrālais jautājums vienmēr ir bijis saistīts ar drošības pētīšanu, jo valstu darbības starptautiskajā politikā ir vērstas uz savas drošības nostiprināšanu un paplašināšanu. Lai ko valstis darītu, kādu soli spertu, tās vienmēr rīkosies savas drošības interesēs, to neapdraudot. Pat Karls Doičs (*Karl W. Deutsch*) 1968. gadā uzsvēris, ka starptautisko attiecību pētīšana ir māksla un zinātne par cilvēces izdzīvošanu,<sup>3</sup> tātad starptautiskās attiecības vistiešākajā veidā ir saistītas ar drošības skaidrošanu. Tas sākotnēji skaidrojams ar Pirmo pasaules karu, pēc tam ar Otro pasaules karu, un, visbeidzot, Auksto karu, jo kari visvairāk apdraudējuši cilvēka un valsts pastāvēšanu, tāpēc bija tik būtiski sākt runāt par drošību un izdzīvošanu. Drošības koncepts akadēmiskajā vidē kopš tā ieviešanas Aberistvitas Universitātē, Velsā, 1919. gadā, ir definēts un analizēts *ad nauseam*,<sup>4</sup> un tomēr drošības konceptu var raksturot kā jēdzienu, kas vēl joprojām nav precīzi definēts, un līdz ar to, ir ļoti viegli interpretējams. Dažādi drošības koncepta pētnieki to skaidrojuši no savas prakses un pieredzes, kā arī atbilstoši kādai noteiktai situācijai, tāpēc arī izveidojušies tik daudzi nacionālās drošības skaidrojumi. Dažādiem aktieriem nacionālā drošība saistās ar dažādām vērtībām.

Tradicionāli drošības politiku skaidro reālisms, jo tas sevī ietver tā saucamos „3S”. Viens no „3S” ir vērsts uz valsti kā galveno aktieri (*statism*) un tā raksturīgākā iezīme ir suverenitāte. No tā seko, ka nacionālās drošības galvenais uzdevums ir padarīt valsti drošu. Otrs „S” ir izdzīvošana (*survival*), kas ietver sevī apgalvojumu, ka valsts līderu galvenais uzdevums ir nodrošināt valstu izdzīvošanu un tiek pieņemts, ka dzīve ir īsa, nejauka, tāpēc valstis būvē ieročus, iestājas starptautiskajās organizācijās, dara visu nepieciešamo, lai nodrošinātu savu izdzīvošanu. Trešais „S” ir pašpalīdzība (*self-help*), kas nozīmē, ka valstis atrodas anarhiskā vidē, kurā nepastāv naktssargs, un tās pašas ir atbildīgas par savu eksistenci. Kā teicis Kenets Volcs (*Kenneth Waltz*) un viņam piekrituši citi neoreālisti: „Anarhijā drošība ir visaugstākais mērķis... Drošība ir tas galamērķis, uz ko sistēma iedrošina valstis tiekties.”<sup>5</sup> Reālisma pamatā ir uzskats, ka valstis ir galvenie aktieri starptautiskajā politikā un, ka drošība vienmēr ir saistīta ar militāro komponentu. Cilvēku daba tiek vērtēta pesimistiski, tiek uzskatīts, ka visi indivīdi ir savtīgi un rīkosies agresīvi ierobežoto resursu dēļ. Tā kā indivīdi vada valstis, tad arī šīs valstis rīkosies agresīvi, savtīgu

<sup>3</sup> Sheehan, Michael. *International Security: An Analytical Survey*. London: Lynne Rienner Publishers, 2005, Pp. 1.

<sup>4</sup> Ibid.

<sup>5</sup> Buzans, Barijs. *Cilvēki, valstis un bailes*. Rīga: Izdevniecība AGB, 2000, 29. lpp.

mērķu vadītas, lai pasargātu savas intereses. Visas valstis ir iesaistītas nemitīgā un neizbēgamā cīņā par varu.

Taču mūsdienās, kad pasaule ir mainījusies, un, nav iespējams sasniegt savus mērķus nesadarbojoties ar citām valstīm, būtu nepareizi iesaistīties nemitīgās militārās sadursmēs. Savus mērķus var sasniegt valstīm vienai ar otru sarunājoties, vienojoties un sadarbojoties. Ričards Ulmans (*Richard Ullman*) devis nozīmīgu ieguldījumu drošības koncepta pētniecībā. Viņš pierādīja, ka definēt drošību tradicionāli militāros noteikumos ir nevajadzīgi divu iemeslu dēļ. „Pirmkārt, tas noved pie nepietiekama citu draudu novērtējuma un, otrkārt, tas veicina starptautisko attiecību militarizāciju.”<sup>6</sup> Varētu rasties tādas sekas kā citu, daudz bīstamāku draudu ignorēšana un varētu tikt militarizēta starptautiskā politika, kas ilgtermiņā varētu izraisīt globālo nedrošību. Tas nozīmē, ka drošības konceptam jābūt plašākam, tam jāietver ne tikai militārais komponents, bet arī ekonomiskais, sabiedrības. Šodien, kad valstis viena bez otras nevar eksistēt un starptautisko politiku raksturo sadarbība, nacionālā drošība ietver ko vairāk par militāro komponentu un, lai palielinātu savu nacionālo drošību, valstīm ir jāsakārto sava iekšējā vide, kā arī jānodrošina labas attiecības ar kaimiņiem un sabiedrotajiem, lai kopējiem spēkiem sasniegtu savus mērķus. Mūsdienu starptautisko politiku raksturo daudzpusīga sadarbība, ko iespējams panākt gan sadarbojoties reģionu ietvaros, gan darbojoties starptautiskajās organizācijās, tādēļ arī nacionālās un starptautiskās drošības veidošanas pamatā ir valstu kopdarbība.

Drošību iespējams pētīt četros līmeņos- indivīda drošības līmenī, kur pētāmais objekts (*referent object*) ir indivīds un tiek pētīts, ka gan indivīds var radīt apdraudējumu valstij, gan valsts var apdraudēt indivīdu; nacionālās drošības līmenī, kur valsts ir pētāmais objekts; reģionālās drošības līmenī, kur galvenie aktieri ir valstis un starptautiskā sistēma kopumā, ko valstis veido, starptautiskās drošības līmenī, kas jau ietver visus iepriekš aplūkotos līmeņus un veido vienu veselumu. Lai izprastu starptautisko drošību, ir nepieciešama dažādu līmeņu analīze. Visi līmeņi ir saistīti un tie viens otru ietekmē. Būtiski ir skatīt nacionālo drošību, kā valstu attieksmes un darbības ietekmē citus līmeņus. Svarīgi atzīmēt, ka nacionālā drošība, kas ir saistīta ar valsti, vienmēr būs tā, kas veidos indivīda, reģionālo, starptautisko drošību.

---

<sup>6</sup> Sheehan, Michael. *International Security: An Analytical Survey*. London: Lynne Rienner Publishers, 2005, Pp. 46.

Nacionālā drošība ir saistīta ar valsti, jo valsts ir galvenais objekts drošības konceptā, un valsts sastāv no indivīdiem, kas ir saistīti kolektīvā politiskā vienībā.<sup>7</sup> Pētot nacionālo drošību, uzmanība tiek vērsta uz politikas veidotāju mēģinājumiem padarīt valsti drošu. Parasti valsts jēdziens ir skaidrots ierobežoti, jo ir vērsts uz iekšpolitiku- tiek skaidrots, ka tā sastāv no institūcijām, ko koordinē izpildvara un tālāk ievieš visiem iedzīvotājiem saistošus likumus, bet tas neparedz valsti kā aktieri uz starptautiskās skatuves. B. Buzans uzsver, ka, lai pētītu drošību, ir nepieciešama visaptveroša valsts definīcija, kam būtu jāietver gan starptautiskās sistēmas struktūra, kas uzsvērtu arī ģeogrāfisko novietojumu un līdz ar to skaidrotu mijiedarbību valstu starpā, un to, kā valstis izturas cita pret citu, gan arī raksturotu valstis iekšpolitiski- pētītu attiecības, kādas pastās starp valstī esošajām institūcijām- „Drošības analīzes nolūkā termins „valsts” interpretējams konceptuāli pietiekami plaši, lai ietvertu ne tikai attiecības, kādas raksturo atsevišķo kompleksu, bet arī plašāku sistēmisku dinamiku, kas parāda, kā šie kompleksi ir saistīti viens ar otru.”<sup>8</sup> Valsti vislabāk ir izprast kā teritoriālu, politisku un sabiedrisku kopumu. Un, tā kā nacionālā drošība ir saistīta ar valsti, tad, pēc Penelopes Hartlandas - Tunbergas (*Penelope Hartland – Thunberg*) domām, tā ir valsts spēja veiksmīgi īstenot savas nacionālās intereses jebkurā vietā pasaulē tā, kā tā uzskata par pareizu.<sup>9</sup> Valstu nacionālās intereses un veidi, kā tās piekopt un saglabāt, ir paustas to nacionālās drošības dokumentos. Tāpēc, lai izzinātu kādas valsts nacionālās intereses un izprastu nacionālās drošības politiku, nepieciešama dokumentu analīze. Tur arī saskatāmas valsts tendences un skatījums attiecībā uz starptautisko politiku- gan tās veidošanā, gan arī savu valstisko interešu aizsargāšanā.

B. Buzans uzsver, ka pats termins „nacionālā drošība” norāda uz to, cik svarīga nozīme ir nācijai, ja tiek runāts par valsts ideju.<sup>10</sup> Tātad, tiek izcelts, ka drošības galvenais objekts ir nācija un, rezultātā, veidota saikne starp nāciju un valsti, jo nācija vienmēr pastāv kādā valstī, taču tai noteikti nav jābūt konkrētās valsts nācijai, jo vairākas nācijas ir sadalītas dažādās valstīs, piemēram, krievi, vācieši, ķīnieši u.c. nācijas. Katrai nācijai ir raksturīgas savas iezīmes- „Mūsdienās nācija tiek definēta kā liela cilvēku grupa, kurai ir kopīga kultūra un, iespējams, arī

---

<sup>7</sup> Ullman, Richard H. Redefining Security. *International Security*, Vol. 8, No. 1 (Summer, 1983), Pp.129. Pieejams: <http://www.jstor.org/pss/2538489> (JSTOR datubāze; aplūkots: 19.04.2010.).

<sup>8</sup> Buzans, Barijs. *Cilvēki, valstis un bailes*. Rīga: Izdevniecība AGB, 2000, 71. lpp.

<sup>9</sup> Ibid, 34. lpp.

<sup>10</sup> Ibid, 81. lpp.

etniskais vai rasu mantojums,”<sup>11</sup> un šīs iezīmes katra nācija tiecas kopt un aizsargāt, lai pasargātu savu unikalitāti. Melvins Leflers (*Melvyn Leffler*) skaidro, ka nacionālā drošība ir saistīta ar galveno vērtību aizsardzību, tā ir saistīta ar draudu identificēšanu un tādas politikas pieņemšanu, kas aizsargā galvenās vērtības.<sup>12</sup> Nacionālā drošība attiecas uz vērtību aizsardzību, kas parasti tiek apdraudētas no ārpuses. Tās var apdraudēt gan citas valstis, gan arī nevalstiskie aktieri. Arī autori Boks un Berkovics (*Bock and Berkowitz*) uzsver, ka „Nacionālā drošība ir nācijas spēja aizsargāt savas iekšējās vērtības no ārējiem draudiem.”<sup>13</sup> Parasti nācijas ir veidojušās vēsturiski un veido iedzīvotāju lielāko daļu kādā noteiktā teritorijā: „Ja nācijas apdzīvotā teritorija sakrīt ar valsts teritoriju, tad valsts sūtība ir neatkarīgi eksistējošās kultūras vienības aizstāvēšana un izpausme: nācija veido lielu daļu saiknes starp valsti un sabiedrību.”<sup>14</sup> Definējot nacionālo drošību, valsts pievērš lielu uzmanību nācijām, to kultūras vienībām, tādā veidā uzsverot svarīgākās vai arī apdraudētākās vērtības. Svarīgi ir pētīt nacionālo drošību, jo tā var ietekmēt valsts skatījumu un iesaisti citos drošības līmeņos, piemēram, reģionālajā un starptautiskajā.

Iespējams secināt, ka drošības koncepta sirdī joprojām atrodas ar valsti un aizsardzību saistīti jautājumi,<sup>15</sup> taču starptautiskajai videi mainoties, ir izmainījusies arī nacionālās drošības izpratne. Tagad ar drošību tiek arvien vairāk saistīti arī ārpus valsts esoši jautājumi. Pīters J. Kacenšteins (*Peter J. Katzenstein*) uzsver, ka izmaiņas nacionālās drošības konceptā skaidrojamas ar to, ka valstu intereses neatklāj pašas valstis, bet gan tās veidojas sociālās mijiedarbības procesā.<sup>16</sup> Tātad, nacionālās intereses nav kas tāds, kas jau pastāv pats par sevi, tās veidojas laika un notikumu gaitā. Olafa Palmes (*Olof Palme*) 1982. gadā vadītā Neatkarīgā atbruņošanās un drošības jautājumu komisija (*Independent Commission on Disarmament and Security Issues*) izstrādāja ziņojumu, kurā par īstu drošību tika nedefinētas: „(..) kodolsvara draudu beigas, samazinot vispārpieņemto konfliktu biežumu un postu, sociālo un ekonomisko bruņojumu atvieglošanu.”<sup>17</sup>

---

<sup>11</sup> Buzans, Barijs. *Cilvēki, valstis un bailes*. Rīga: Izdevniecība AGB, 2000, 81. lpp.

<sup>12</sup> Schmidt, Brian C. The primacy of national security. In: *Foreign Policy: Theories. Actors. Cases*. Eds. S. Smith, A. Hadfield, T. Dunne. New York: Oxford University Press, 2008, Pp. 157.

<sup>13</sup> Ibid.

<sup>14</sup> Buzans, Barijs. *Cilvēki, valstis un bailes*. Rīga: Izdevniecība AGB, 2000, 81. lpp.

<sup>15</sup> Waever, Ole. Securitization and Desecuritization. In: *On Security*. Ed. Ronnie D. Lipschutz. New York: Columbia University Press, 1995, Pp. 47.

<sup>16</sup> Katzenstein, Peter J. (Ed.). *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*. New York: Columbia University Press, 1996, Pp. 2.

<sup>17</sup> Buzan, Barry and Lene Hansen. *The Evolution of International Security Studies*. New York: Cambridge University Press, 2009, Pp. 137.

Attīstības apstāšanās komisija saistīja ar militāru konfliktu- gan tāpēc, ka trešo pasaules valstu militarizācija prasa resursus, kas tajā pat laikā varētu tikt tērēti, lai celtu šajās valstīs labklājību, samazinātu nabadzību, gan tāpēc, ka trūkums, bads, attīstības trūkums var izraisīt konfliktu.<sup>18</sup> Tāpēc arī var secināt, ka nacionālās drošības koncepts nav uz vietas stāvošs. Ja agrāk nacionālā drošība vairāk tika saistīta ar militāro komponentu, tad tagad drošību raksturo, galvenokārt, nemilitārie aspekti, kas saistīti ar sabiedrību, vidi, ekonomiku.

„1989. gadā speciāls *International Institute for Strategic Studies* žurnāla izlaidums *Survival* uzsvēra „Stratēģijas nemilitāros aspektus”. Tika uzsvērtas dažāda veida draudu iespējas- ekonomikas, vides, migrācijas, narkotiku.”<sup>19</sup> Politiskajā līmenī parādījās arī vides drošība. Buša administrācijas ASV Valsts Sekretārs Džeims Beikers (*James Baker*) vides problēmas nodēvēja par „(..) draudiem ASV pilsoņu drošībai.”<sup>20</sup> Ja vides problēmas tiek uzskatītas par draudiem nācijas drošībai, tātad tās saistītas arī ar valsts nacionālo drošību un ir skaidri redzams, ka nacionālās drošības skatījums mainījās. Buzans skaidro, ka nacionālās drošības konceptam pašam par sevi piemīt sociālās un politiskās mobilizācijas īpašība.<sup>21</sup> Tātad, ja tiek adresēti draudi videi, tad tas kļūš par nacionālās drošības jautājumu un, ja netiek atbilstoši reaģēts uz šiem draudiem, var tikt ietekmēta gan valsts, gan arī nācijas drošība. Draudiem vienmēr nav jābūt tradicionāli militāriem un plānotiem, lai valsts tos varētu drošībiskot. Valstij jāuzņemas atbildība arī par vides sagādāto katastrofālo seku novēršanu, piemēram, dodot patvērumu zemestrīču vai plūdu laikā, pēc tam, iesaistoties seku likvidēšanā. Atstājot visu pašplūsmā, var tikt radīta nedroša situācija valstī, kas rezultātā apdraudētu pastāvošo varu, suverenitāti. Līdz ar to, vides problēmas cieši saistītas ar nacionālo drošību.

„Laikā no 1960.-1990. gadam, kad Eiropas drošība tika pārveidota, cilvēktiesību iekļaušana dienaskārtībā bija kā mēģinājums iekļaut kaut ko jaunu, nemilitāru drošības dienaskārtībā. Šis koncepts radīja īpašu politisko cīņu vairāku valstu starpā drošības un politikas, kā arī intervences un mijiedarbības jautājumos.”<sup>22</sup> Cilvēkdrošības konceptu izstrādāja ANO 1994. gadā.

---

<sup>18</sup> Buzan, Barry and Lene Hansen. *The Evolution of International Security Studies*. New York: Cambridge University Press, 2009, Pp. 137-138.

<sup>19</sup> Waever, Ole. Securitization and Desecuritization. In: *On Security*. Ed. Ronnie D. Lipschutz. New York: Columbia University Press, 1995, Pp. 62.

<sup>20</sup> Ibid.

<sup>21</sup> Ibid, Pp. 63.

<sup>22</sup> Ibid, Pp. 59.

Cilvēktiesības ir ļoti būtiski ietvert nacionālās drošības konceptā, jo, kā uzsvē R. Ullmans: „(..) katrā sabiedrībā indivīdi un grupas tiecoties pēc drošības, vērsas pie sava valsts, lai tā viņus pasargātu no citu valstu potenciālā ļaunuma. Un tā kā valsts sastāv no indivīdiem, tad cilvēktiesības un valsts drošība ir cieši saistīti.”<sup>23</sup> Laika gaitā nacionālās drošības konceptu papildinājis arī sabiedrības drošības jautājums. Šī tendence jo spilgtāk vērojama Eiropā, jo no vienas puses imigranti un bēgļi tiek definēti kā drošības problēma, bet no otras puses Eiropas integrācija tiek uztverta kā drauds nacionālai drošībai.<sup>24</sup> Sabiedrību un valsti vieno kāda kopīga iezīme- izdzīvošana. Valsts drošībai izdzīvošana ir politiska- saistīta ar suverenitāti, bet sabiedrības drošība ir par identitāti.<sup>25</sup> Rezultātā mūsdienu starptautiskā vide, kam raksturīga globalizācija ar organizēto noziedzību, narkotiku izplatīšanos, terorismu, pastiprina sabiedrības drošības iekļaušanu nacionālās drošības sastāvā, jo, ja nācija nebūs droša, tas var radīt arī draudus valsts eksistencei.

Lai tiktu apmierinātas cilvēku pamatvajadzības, notiek straujš starptautiskās ekonomikas pieaugums. Mūsdienu ekonomikas augšanai nepieciešami arvien vairāk enerģijas resursi, tā aktīvāk piesārņo dabu ar izmešiem, vairāk tiek iznīcināts apkārtnes dabiskas stāvoklis, izcērtot mežus un industrializējot apkārtni, arī iedzīvotāju skaits pieaug.<sup>26</sup> Taču jāpatur prātā tas, ka resursi nav mūžīgi un to iztrūkums un cīņa par tiem, var radīt problēmas nacionālai drošībai. Ekonomikas lejupslīde, resursu trūkums var radīt draudus politiskajai stabilitātei. Valdībām ir tieksme pievērst uzmanību nabadzībai un nestabilitātei, kas jau ir ekonomisko problēmu rezultāts, bet uzmanība jau būtu jāpievērš daudz ātrāk.<sup>27</sup>

Vēsture ietekmē skatījumu uz drošības politikas veidošanu. Pateicoties abiem pasaules kariem un Aukstajam karam, valstis tika iedalītas rietumvalstīs un austrumvalstīs. B. Buzans apgalvo, ka „Valstis rietumos bija spēcīgas, bet austrumos- vājas.”<sup>28</sup> Tāpēc arī radās dažādas drošības

---

<sup>23</sup> Ullman, Richard H. Redefining Security. *International Security*, Vol. 8, No. 1 (Summer, 1983), Pp.131. Pieejams: <http://www.jstor.org/pss/2538489> (JSTOR datubāze; aplūkota: 19.04.2010.).

<sup>24</sup> Waever, Ole. Securitization and Desecuritization. In: *On Security*. Ed. Ronnie D. Lipschutz. New York: Columbia University Press, 1995, Pp. 65-66.

<sup>25</sup> Ibid, Pp. 67.

<sup>26</sup> Tuchman Mathews, Jessica. Redefining Security. *Foreign Affairs*, Vol. 68, Issue 2, 1989, Pp. 167-177. Pieejams: <http://web.ebscohost.com.ezproxy.its.uu.se/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&hid=15&sid=afeddd6a8-ec3e-49ba-81ce-b2a8e5e22bc9%40sessionmgr10> (EBSCO datubāze; aplūkota: 19.04.2010.).

<sup>27</sup> Ibid.

<sup>28</sup> Waever, Ole. Securitization and Desecuritization. In: *On Security*. Ed. Ronnie D. Lipschutz. New York: Columbia University Press, 1995, Pp. 59.

izpratnes valstu starpā. Par cik rietumvalstis nevarētu tikt destabilizētas no iekšpuses, drošība tika koncentrēta uz „augsto politiku” („*high politics*”), kas ietver militāros draudus, prasmīgu diplomātisko manevrēšanu ar Padomju Savienību. Bet valstis austrumos baidījās tikt apdraudētas no apakšas, visa veida sociālā mijiedarbība ar rietumiem tika uztverta kā drauds.<sup>29</sup> Pētot valstu nacionālās drošības, ir būtiski ielūkoties vēsturē, taču svarīgi neaizmirst, ka laika gaitā valstu identitātes var mainīties un ir mainījušās- „(..) dažas valstis Rietumeiropā ir mainījušās no kara valstīm uz labklājības valstīm.”<sup>30</sup> Identitātes maiņa ir radījusi izmaiņas nacionālās drošības uztverē un veidošanā.

Svarīgi pētīt valstu nacionālo drošību globalizācijas kontekstā, jo pat ja tiek saglabāta uz valsti vērsta pieeja nacionālās drošības veidošanā un aktieru mērķi paliek nemainīgi, globalizācija vienmēr maina spēles noteikumus.<sup>31</sup> Svarīgi novērtēt kaimiņus un viņu politikas attiecībā uz nacionālo drošību, kas tālāk ietekmēs reģionālo drošību un, visbeidzot, starptautisko. Darbojoties reģiona ietvaros, identificējot kopējas intereses, ir iespējams vairāk panākt veidojot starptautisko drošību, ietekmējot tās veidošanu starptautisko institūciju ietvaros. Globalizācijai raksturīga īpatnība, ka nacionālā drošība vienā valstī ir saistīta ar tās ģeogrāfisko novietojumu. Mijiedarbojoties reģiona ietvaros, tiks ietekmēta gan konkrētās valsts nacionālā drošība, gan citu reģiona valstu drošības un, rezultātā, atstāta ietekme uz starptautisko sistēmu. Šons Kejs (*Sean Kay*) uzsver, ka modernās starptautiskās sistēmas dinamika ir kļuvusi globāla, jo varas nozīme ir mainījusies. Šobrīd vara saistīta ne tikai ar valstīm un lielvarām, bet ietver arī maigo varu (*soft-power*), asimetrisko varu, ko pielieto gan valstis, gan nevalstiskie aktieri, informācijas varu, dabas varu.<sup>32</sup> No Keja uzskata var secināt, ka šī mūsdienu varas dažādība rada dinamiskas attiecības starp indivīdu, nacionālo un reģionālo drošību, kas var ietekmēt starptautisko drošību.

Svarīgi paturēt prātā, ka nacionālā drošība vienmēr ir saistīta ar valsti. Tā kā valsts ir teritoriāls, sabiedrisks un politisks kopums, tad nozīmīga loma nacionālās drošības konceptā ir arī indivīdiem, kas veido valsti, viņu vērtībām. Liela loma arī pašas valsts teritorijai. Ģeogrāfiskais

---

<sup>29</sup> Waever, Ole. Securitization and Desecuritization. In: *On Security*. Ed. Ronnie D. Lipschutz. New York: Columbia University Press, 1995, Pp. 59.

<sup>30</sup> Katzenstein, Peter J. (Ed.). *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*. New York: Columbia University Press, 1996, Pp. Xii.

<sup>31</sup> Patman, Robert G. National security in a “New” Strategic Era. New York: Routledge Taylor & Francis Group, 2006, Pp. 35.

<sup>32</sup> Kay, Sean. Global Security. In: *Introducing Global Issues 4<sup>th</sup> edition*. Eds. Michael T. Snarr, D. Neil Snarr. Colorado: Lynne Rienner Publishers, 2008, Pp. 77.

izvietojums reģionos nosaka to, kādas ir valsts prioritātes un vērtības un, kādi tiek izstrādāti valstu nacionālās drošības dokumenti. Nacionālās drošības politikas formulēšana ir arī atkarīga no tā, kādās starptautiskajās organizācijās konkrētās valstis darbojas. Svarīgi atcerēties, ka nacionālā drošība tagad vairāk ir saistīta ar nemilitāriem aspektiem- sabiedrības, ekonomikas, vides, lielāku uzmanību pievēršot normām, identitātēm un kultūrām. Tiek vairāk ņemts vērā gan valstu iekšējais, gan starptautiskais konteksts. Valstu nacionālo drošību vairs nenosaka tikai mājās notiekošais, bet to ietekmē arī starptautiskajā sistēmā notiekošais,<sup>33</sup> tāpēc tagad valstīm vēl svarīgāk kā jebkad agrāk ir sadarboties un meklēt partnerus ar līdzīgām interesēm.

Būtiski pētīt valstu nacionālās drošības dokumentus, lai noskaidrotu to attieksmi pret starptautisko vidi un drošības politikas veidošanu. Izpētot nacionālās drošības konceptu, var secināt, ka drošības dokumentos jābūt atspoguļotām valstu attieksmēm pret tās iedzīvotājiem, kultūru, svarīgākajām vērtībām un valsts interesēm. Svarīgi atcerēties, ka mūsdienās galvenais akcents nacionālās drošības veidošanā tiek likts uz drošības nemilitāriem aspektiem un sadarbību- gan reģiona, gan starptautiskās sistēmas ietvaros. Lai konkrētāk pētītu valstu drošības dokumentus, nepieciešams pielietot B. Buzana izstrādātos drošības sektorus, tāpēc nākamā nodaļa veltīta trīs drošības sektoru- politiskā, sabiedrības un militārā pētīšanai, un galveno kritēriju noskaidrošanai, lai varētu veikt sekmīgu drošības dokumentu analīzi, sakārtojot valstu nacionālās drošības politikas intereses pa sektoriem.

---

<sup>33</sup> Buzan, Barry and Lene Hansen. *The Evolution of International Security Studies*. New York: Cambridge University Press, 2009, Pp. 11.

## 2. Drošības sektori

1983. gadā B. Buzans izveidoja piecus drošības sektorus- militāro, politisko, ekonomisko, sabiedrības un vides. Drošības sektori var tikt izmantoti kā analītisks ietvars drošības politikas analizēšanā un pētīšanā. Pielietojot sektoru ietvaru, iespējams konkretizēt valstu drošības politikas un sakārtot galvenās intereses noteiktās sfērās, rezultātā, secināt, kurš no sektoriem konkrētās valsts drošības politikas veidošanā ir dominējošais.

B. Buzans drošības sektorus raksturo sekojoši: „Militārajā sektorā drošība galvenokārt attiecināma uz mijiedarbību starp diviem līmeņiem – starp valsts, militāro potenciālu, ko var izmantot gan bruņotam uzbrukumam, gan aizsardzībai, un to, kā valstis uztver cita citas nolūkus. Drošība politikajā sektorā ir attiecināma uz valsts organizatorisko stabilitāti, pārvaldes sistēmu un ideoloģiju, kas šo sistēmu leģitimē. Drošība ekonomikas jomā attiecas uz resursu, finansu un tirgu pieejamību, kas ir nepieciešami, lai uzturētu labklājību un valsts varu pieņemamā līmenī. Sabiedrības drošība attiecas uz tradicionālu valodas, kultūras, reliģisko, nacionālās identitātes un paražu modeļu ilgtspējas garantēšanu, nodrošinot arī apstākļus evolūcijai. Drošība vides jomā ir saistīta ar vietējās un visas planētas biosfēras – šīs svarīgās atbalsta sistēmas – uzturēšanu, jo no tās ir atkarīga visa pārējā cilvēku darbība.”<sup>34</sup> Lai gan katram sektoram ir savi raksturojošie elementi ar kuru palīdzību iespējams noskaidrot valstu nacionālās drošības īpatnības, taču svarīgi atcerēties, ka sektori nav stingri nodalāmi, un vienu jautājumu var ietvert vairāki sektori. Drošības sektori ir savstarpēji saistīti un izmaiņas vienā sektorā var radīt izmaiņas kādā citā, piemēram, valsts nespējai novērst plūdu nodarīto postījumu (kas ir drauds vides drošības sektora ietvaros) var rasties draudi pastāvošajai varai (rodas drauds politiskā sektora ietvaros).

### 2.1. Politiskās drošības sektors

Lai saprastu politikas sektora nozīmi, varētu to izšķirt no citiem sektoriem, ir jāizprot vārda „politika” nozīme. Bieži vien to saprot ar pārvaldīšanu, kompromisa rašanu, taču vistuvāk sektora izpratnei palīdzēs virzīties B. Buzana pieņēmums, ka „(..) politika ir cilvēku uzvedības veidošana tā, lai rezultātā varētu pārvaldīt lielas cilvēku grupas.”<sup>35</sup> Politiskais sektors ir ļoti grūti skatāms šķirts no citiem sektoriem. Ļoti bieži ir jāpieņem politisks lēmums, no kā atkarīga militārā darbība, vai arī, gluži pretēji, valdības politikas jāpiemēro militārajam spiedienam. Ļoti liela nozīme ir tam,

<sup>34</sup> Buzans, Barijs. *Cilvēki, valstis un bailes*. Rīga: Izdevniecība AGB, 2000, 37. lpp.

<sup>35</sup> Ibid, Pp. 142.

kādu politiku piekopj valstis. Jo līdzīgākas ir, piemēram, divu valstu politikas jo vairāk iespējams, ka tās nekaros savā starpā, būs saliedētākas un iestāsies par kopīgu interešu paušanu. Politiskā sektora sirdī atrodas draudi valsts suverenitātei,<sup>36</sup> tātad politiskajā sektorā visa darbība tiek veikta, balstoties uz draudu samazināšanu suverenitātei un to novēršanu. Ja militārais sektors atbild par militārajiem draudiem valsts suverenitātei, tādiem draudiem, kas apdraud valsts fizisko pastāvēšanu, tad politiskais – par nemilitārajiem. „Politiskās drošības sektors var izpausties divos virzienos, pirmkārt, tas ietver līdzvērtīgus nemilitārus draudus politiskajām vienībām, izņemot valstīm; otrkārt, aiz vienībām kā tādām, var domāt par sistēmas līmeņa aizsardzību, piemēram, starptautisko sabiedrību vai starptautisko likumu.”<sup>37</sup> Katrs sektors ir sarežģīts savā ziņā, tomēr politiskais sektors ir vissarežģītākais, jo visa veida drošība ir politiska, tāpat kā visi draudi un aizsardzības politikas ir definēti politiski. Šis sektors viegli saplūst gan ar militāro, gan ar sabiedrības drošības sektoru. Arī B. Buzans reiz ir izteicis priekšlikumu politiskā sektora vietā izveidot militāri – politisko un sabiedrības- politisko sektoru.<sup>38</sup>

Draudi politiskā drošības sektora ietvaros ir vērsti pret valsts organizācijas stabilitāti: „To mērķi var būt dažādi- no spiediena uz valdību, lai tā piekoptu noteiktu politiku, līdz valdības gāšanai un valsts iekārtas graušanai, lai to novājinātu pirms militāra uzbrukuma. Parasti politiskie draudi ir vērsti pret valsts ideju, sevišķi pret tās nacionālo identitāti un organizējošo ideoloģiju, kā arī pret institūcijām, kas šo ideju realizē.”<sup>39</sup> Tātad, politiskie draudi var būt saistīti ar esošās varas atbalstīšana, gan tās noliegšana, taču tie var pāraugt militārajos draudos brīdī, kad tiek lietoti ieroči vai vardarbība, un tiek radīti draudi valsts turpmākai eksistencei. Nedrošība politiskā sektora ietvaros, draudi pastāvošajai varai, suverenitātes vai leģitimitātes zaudēšana var valsti padarīt par vāju (*weak state*). Roberts I. Rotbergs (*Robert I. Rotberg*) skaidro, ka valstis kļūst vājas, ja to esošās varas zaudē leģitimitāti un valsts īstā daba kļūst neleģitīma tās iedzīvotāju vairākumam.<sup>40</sup>

Politiskā sektora ietvaros pastāv divi pētāmie objekti. Par pirmo B. Buzans, Ole Vīvers (*Ole Waever*) un Jāps Vilde (*Jaap de Wilde*) uzskata teritoriālas valstis, bet otrais objekts ir valsts veida

---

<sup>36</sup> Buzan, Barry, Ole Waever, Jaap de Wilde. *Security: A New Framework For Analysis*. London: Lynne Rienner Publishers, 1998, Pp. 141.

<sup>37</sup> Ibid.

<sup>38</sup> Ibid, Pp. 142.

<sup>39</sup> Buzans, Barijs. *Cilvēki, valstis un bailes*. Rīga: Izdevniecība AGB, 2000, 122. lpp.

<sup>40</sup> Rotberg, Robert I. *Failed States, Collapsed States, Weak States: Causes and Indicators*. In: *State Failure and State Weakness in a Time of Terror*. Ed. Robert I. Rotberg. Washington: Brookings Institution Press, 2003, Pp. 1-25.

vai arī valstu paralēlās politiskās organizācijas: topošās šķietamās supervalstis tādas kā ES; pašorganizētas sociālās grupas bez valsts, piemēram, minoritātes, ciltis, klani; transnacionālas kustības, kas spējīgas organizēt lielāko piekritēju uzticību, piemēram, dažas pasaules reliģijas kā musulmaņu ticība, ideoloģiskās kustības- komunisms.<sup>41</sup> Savukārt drošbiskošanas aktieri, kas var nodrošināt šo objektu izdzīvošanu politiskā sektora ietvaros ir ļoti skaidri- valsts gadījumā vienmēr valdība būs drošbiskotājs- "Valdība būs spiesta lietot drošības argumentus, kad tā jutīs, kad tiek apdraudēta tās pastāvēšana."<sup>42</sup> Tas attiecināms gan uz iekšējiem, gan ārējiem draudiem. Iekšējie draudi vairāk raksturīgi vājām valstīm, jo var pastāvēt šaubas, ka valdības darbība ir vērsta uz valsts interešu apmierināšanu, nevis pašas valdības interešu sasniegšanu.<sup>43</sup> Bet starptautiskajā līmenī drošbiskotāji būs valstis, kas rūpēsies, lai netiktu apdraudēta kādas kopējas vienības politiskā drošība- "Kolektīvas institūcijas var stabilizēt vienības individuāli, vai arī var kalpot, lai stabilizētu kaut ko plašāku"<sup>44</sup>. Arī ES tika izveidota, lai pasargātu reģionu no konflikta, kas attiecināms uz individuālām vienībām- valstīm, kā arī tās izveidošanai ir antikomunisma zemteksts, kas jau attiecināms uz plašākas starptautiskās sistēmas stabilizēšanu.

Politiskie draudi ir attiecināmi uz pastāvošās sistēmas iekšējo atzīšanu, kas ir saistīta ar valsts ideoloģiju un citām būtiskām idejām, jautājumiem, kas definē konkrēto valsti. Bet politiskie draudi var nākt arī no ārpusē, kad valdošā vara konkrētā valstī netiek atzīta starptautiski, nepastāv ārējā leģitimitāte valstij. Līdz ar to, šī sektora ietvaros, valstīm svarīgi ir definēt savu darbības virzību, galvenās intereses, lai iekarotu citu valstu atzīšanu un iedibinātu drošību un uzticību pastāvošajam režīmam, varai. Lai veicinātu politisko drošību un stabilitāti, valstij jāpozicionē sava ideja, nacionālā identitāte, organizējošā ideoloģija, jābūt spēcīgām institūcijām ar noteiktiem mērķiem.

## 2.2. Sabiedrības drošības sektors

90. gadu sākumā, kad bija beidzies Aukstais karš, sabiedrības drošība kļuva par drošības dienaskārtības galveno jautājumu. Sabiedrības drošības konceptu pirmo reizi min B. Buzans savā darbā *Cilvēki, valstis un bailes* 1991. gadā. Pēc viņa domām, sabiedrības drošība ir par ilgspēju

---

<sup>41</sup> Buzan, Barry, Ole Waever, Jaap de Wilde. *Security: A New Framework For Analysis*. London: Lynne Rienner Publishers, 1998, Pp. 145.

<sup>42</sup> Ibid, Pp. 146.

<sup>43</sup> Ibid.

<sup>44</sup> Ibid, Pp. 147.

dažādās jomās- attīstībā, valodā, kultūrā, reliģiskajā identitātē un paražās.<sup>45</sup> Tā kā sabiedrības tiek veidotas, balstoties uz kopēju identitāti, tad sabiedrības drošība ir par identitātes saglabāšanu: „Sabiedrības izdzīvošana ir identitātes jautājums”<sup>46</sup>. Sabiedrība vienmēr ir saistīta ar identitāti un kopieni, kur tā dzīvo. Svarīgi arī, kā sabiedrība pati sevi definē. Ja kopienas kultūra ir vāja vai ļoti maza, tā var tikt apdraudēta gan no iekšpuses, gan no ārpuses, kā rezultātā var tikt iesaistīti citi drošības sektori, piemēram, politiskais un militārais. „Teorētiski sabiedrības drošība ir par lielām, patstāvīgām identitātes grupām, kas mainās laika un vietas dēļ.”<sup>47</sup>

Identitāte ir grūti izmērāma, jo to nekad pilnībā neatklās ne aptaujas, ne pētījumi. Identitāti ir grūti nodefinēt, tomēr Kacenšteins secina, ka: „Ar identitāti var apzīmēt dažādas nacionālās ideoloģijas, kas atšķir vienas sabiedrības grupas no citām.”<sup>48</sup> Bills Maksvīnijs (*Bill McSweeney*)- starptautisko attiecību socioloģijas pētnieks uzskata, ka identitāte ir sabiedrības īpašums, kas rodas no īpašām cilvēku un institūciju mijiedarbībām.<sup>49</sup> Identitāte raksturo sabiedrību un sabiedrība izveido identitāti, un, tā kā tās aprēķināšana vai izskaidrošana nav būtiski atkarīga no cilvēku lēmumiem, tad nav nozīmes runāt par tās labošanu- „Sabiedrības identitāte vienkārši pastāv”<sup>50</sup>. Nepastāv veids, kā identitāti aizstāt, to var tikai papildināt vai nedaudz izmainīt ar jaunu identitāšu adoptēšanu.

Vienmēr identitātes ietvaros ir pastāvējis interešu konflikts un drošības problēmas. Tas noticis gan unionistu un nacionālistu starpā Ziemeļīrijā, gan serbu un horvātu starpā bijušajā Dienvidslāvijā, gan serbu un paltīniešu starpā Izraēlā, gan arī bijušo PSRS republiku starpā.<sup>51</sup> Drošības problēmas tur nav pastāvējušas tikai tāpēc, ka cilvēkiem ir atšķirīgas identitātes, bet gan tāpēc, ka pastāv drošības problēma.<sup>52</sup> Arī Rodžers Brubakers (*Roger Brubaker*) uzskata, ka „Padomju republikās

---

<sup>45</sup> Buzans, Barijs. *Cilvēki, valstis un bailes*. Rīga: Izdevniecība AGB, 2000, 126. lpp.

<sup>46</sup> McSweeney, Bill. *Security, Identity and Interests: A Sociology of International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, Pp. 72.

<sup>47</sup> Buzan, Barry, Ole Waever, Jaap de Wilde. *Security: A New Framework For Analysis*. London: Lynne Rienner Publishers, 1998, Pp. 99.

<sup>48</sup> Katzenstein, Peter J. (Ed.). *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*. New York: Columbia University Press, 1996, Pp. 6.

<sup>49</sup> McSweeney, Bill. *Security, Identity and Interests: A Sociology of International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, Pp. 73-74.

<sup>50</sup> Ibid, Pp.74.

<sup>51</sup> Ibid, Pp. 73.

<sup>52</sup> Ibid.

nacionālisms nebija represiju iemesls, bet gan rezultāts”<sup>53</sup>. Tātad, identitāti nevar uzskatīt par neatkarīgu, tā ir saistīta ar politisko līmeni un interešu konfliktu tajā. Bez tam, kā apgalvo Džepersons (*Jepperson*), Vends (*Wendt*) un Kacenšteins- ja vienā valstī pastāv dažādas identitātes, vai valsts kopējā identitātē tiek veiktas izmaiņas, tad tas var radīt izmaiņas valstu nacionālās drošības interesēs vai politikās.<sup>54</sup> Tātad, identitātes ir ļoti nozīmīgas, izkopjot nacionālās drošības politiku.

Tiek uzskatīts, ka sabiedrības nedrošība sāk pastāvēt brīdī, kad noteiktā kopiena identificē, ka pastāv draudi visas kopienas pastāvēšanai.<sup>55</sup> B. Buzans, O. Vīvers un J. Vilde uzskata, ka sabiedrības drošībai pastāv trīs veidu draudi. Par pirmo tiek uzskatīta *migrācija*, kad cilvēki X pārplūst pie cilvēkiem Y un sajaucas, kopiena X vairs nebūs tā, kas bija, jo citi veido kopumu un X identitāte tiek mainīta; otrais drauds ir *horizontālā sāncensība*, kad cilvēki X dzīvo savā valstī, bet viņi maina savas paražas, jo pastāv kulturālā un lingvistiskā ietekme no kaimiņiem (to visbiežāk izraisa bailes no kaimiņiem, piemēram, kanādiešu bailes no amerikanizācijas); un trešais drauds sabiedrības drošībai ir *vertikālā sāncensība*, kad cilvēki beidz sevi uzskatīt kā X, jo pastāv apvienošanas projekts (ES) vai atkritēju – „reģionālistu” projekts (Katalonija, Kurdistāna), kas viņus dzen uz plašākām vai šaurākām identitātēm.<sup>56</sup> Valstis var padarīt nedrošas draudi to sabiedrībām. Tās var palikt nedrošas arī, ja valsts iekšienē eksistē spēcīgas minoritāšu grupas, kam ir spēcīga identitāte, kas var apdraudēt visu sabiedrības identitāti. Pastāvošo varu arī izaicināt valsts iekšienē esoši aktieri, piemēram, bijušie militāristi, kas vēlas atgūt varu, krimināli grupējumi, bruņoti organizēti un reliģiski grupējumi, privātās drošības kompānijas u.c. aktieri. Šie spēlētāji nav drauds tikai konkrētās valsts drošībai, kuras valdošo varu viņi izaicina, bet var arī apdraudēt tuvākās reģiona kaimiņvalstis, jo nepastāv adekvāta robežu kontrole. Bieži valstis nespēj kontrolēt bēgļu jautājumu, apvaldīt bēgošus nemierniekus, ieroču kontrabandu un, tādā veidā tiek apdraudēta cita sabiedrības drošība.

---

<sup>53</sup> McSweeney, Bill. *Security, Identity and Interests: A Sociology of International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, Pp.73.

<sup>54</sup> Katzenstein, Peter J. (Ed.). *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*. New York: Columbia University Press, 1996, Pp. 52.

<sup>55</sup> Sheehan, Michael. *International Security: An Analytical Survey*. London: Lynne Rienner Publishers, 2005, Pp. 84.

<sup>56</sup> Buzan, Barry, Ole Waever, Jaap de Wilde. *Security: A New Framework For Analysis*. London: Lynne Rienner Publishers, 1998, Pp. 121.

Lai pastāvētu sabiedrības drošība, ir jāveic sabiedrības integrācija, tādā veidā to vienojot un stiprinot iekšpolitisko situāciju valstī. Tādējādi iespējams mazināt sociālo atstumtību un veicināt etnisko saprašanos, veidojot kopēju identitāti, kas nepieciešama, lai veidotos sabiedrības drošība. Sabiedrības drošība ir par identitāti un Maikls Šēhans (*Michael Sheehan*) apgalvo, ka sabiedrības ietvaros ir būtiska „mēs” sajūta: „Jebkura „mēs” identitāte var tikt celta dažādos veidos, un bieži tas, vai radīsies kāds drošības konflikts ir atkarīgs no tā, kura pašdefinēšana (*self-definition*) gūs virsroku sabiedrībā”<sup>57</sup>. Tātad, ir ļoti būtiski, kā sabiedrība sevi definē un uztver. Ar valodas, kultūras, izglītības pasākumu palīdzību iespējams stiprināt identitāti un vienot sabiedrību. Lai tiktu pasargāti valsts iedzīvotāji, valstij nepieciešams arī kontrolēt robežas, lai nenotiktu nelegālu kravu, kontrabandas, ieroču, narkotiku ieviešana valsts robežās. Jāveic īpaši pasākumi, lai kontrolētu nelegālo migrāciju valstī, kas tagad pēc Šengenas līguma stāšanās spēkā, kļuvusi par ļoti aktuālu problēmu. Izpildot visus iespējamus pasākumus sabiedrības drošības sekmēšanai, var tikt panākta lielāka uzticība pastāvošajam režīmam līdz ar to samazinot draudus politiskā drošības sektora ietvaros. Sabiedrības drošību iespējams stiprināt tikai tad, ja pastāv darbotiespējīgas valsts institūcijas, likuma vara, vietējā policija. Apgādāt kādu valsti vai reģionu ar sabiedrības drošības stiprināšanu ir pat grūtāk kā stiprināt militāro drošību, jo lielākā daļa sabiedrību nav homogēnas, kas nozīmē, ka sabiedrības drošība ir ļoti vārga, un katra nepareiza drošībiskošana var novest pie lielākas nedrošības.

### 2.3. Militārās drošības sektors

Militārās drošības sektors vēsturiski ir bijis vissvarīgākais, jo drošība tradicionāli tika izprasta ar izdzīvošanu un turpmāko spēju eksistēt. Militārie draudi tiek uzskatīti par visbīstamākajiem, jo tie, pielietojot vardarbību, var parādīties ļoti pēkšņi un sakaut valsti, vai arī turpmāk var likt valstij darboties tā, kā vēlas pretinieks.<sup>58</sup> Militārie draudi vienmēr ir eksistenciāli un vienā momentā var iznīcināt to, kas gadsimtu gaitā ir izveidojies citu sektoru ietvaros. Šo draudu dēļ valsts var pārstāt eksistēt. Starptautisko attiecību teorijas klasiķis Hans Morgentau (*Hans Morgenthau*) uzskatīja, ka, lai veicinātu savu drošību, valstis veidos draudus tā sektora ietvaros, kurā ir pieejamas vislabākās opcijas. Šīs opcijas saistītas ar viņa izveidoto spēka politikas teoriju (*power politics*), kas balstīta uz reālistu skatījumu par cilvēka dabu, politikas būtību, spēku līdzsvaru, ētikas lomu

<sup>57</sup> Sheehan, Michael. *International Security: An Analytical Survey*. London: Lynne Rienner Publishers, 2005, Pp. 86.

<sup>58</sup> Waever, Ole. *Securitization and Desecuritization*. In: *On Security*. Ed. Ronnie D. Lipschutz. New York: Columbia University Press, 1995, Pp. 52.

ārpolitikā.<sup>59</sup> Tā kā militārie līdzekļi tiek uzskatīti par visspēcīgākajiem, tad valstis, saskaņā ar savu dabu, tieksies tos izmantot.

Arī B. Buzans uzskata, ka militārā drošība ieņem centrālo vietu apsvērumos par nacionālo drošību, jo, ja draudi militārajai drošībai pastāv, tad militārs uzbrukums parasti apdraud visas valsts sastāvdaļas.<sup>60</sup> Tas nozīmē to, ka reāli militāri draudi valstij var nepastāvēt vai var būt ļoti niecīga iespēja, ka tādi ir, taču jebkurai valstij ir pieņemts uzturēt bruņotos spēkus un radīt sev arī cita veida aizsardzības barjeras pret potenciālajiem draudiem, lai pasargātu savu materiālo bagātību, cilvēkus, ekosistēmu un attieksmi pret valdošo eliti. Tas skaidrojams ar to, ka jau vēsturiski līdz ar tiesībām valdīt, tika piešķirtas arī tiesības lietot spēku, un tādā veidā pasargāt teritoriju. Vēl lielāka uzmanība militārajam drošības sektoram no starptautisko organizāciju, aktieru un valstu puses tika raidīta tieši pēc 2001. gada 11. septembra notikumiem.

Var secināt, ka militārais drošības sektors ir saistīts ar fizisku valsts eksistenci un galvenie draudi ir eksistenciāli. Tāpat kā politiskais drošības sektors nav saistīts ar politiku, jeb politisko sistēmu, bet gan draudiem valsts leģitimitātei un atzīšanai, arī militārais drošības sektors nav saistīts ar militāriem jautājumiem, tas ir par izdzīvošanu. Var pastāvēt pilnīga militārā drošība, taču valsts var īstenībā būt lielās briesmās. Tātad, lai eksistētu militārā nedrošība, valstij nav jābūt militāri ielenktai. Valsts var būt militāri apdraudēta pat, ja nepastāv reāli draudi, vai tie ir ļoti mazi, ja šie draudi ir ļoti izaicinoši.

Militārā drošība var tikt īstenota caur neskaitāmiem veidiem- atbaidīšanu (*deterrence*)- pielietojot militārus draudus, lai pārliecinātu otru aktieri nerīkoties agresīvi. Atbaidīšana ir saistīta ar nevēlamu darbību apstādināšanu pirms tās ir var notikt. Atbaidīšanas koncepts sevī ietver represijas (*retaliation*), kas, atbildot uz uzbrukumu, saistītas ar pretinieka sodīšanu. Kodolbombardēšanas iespējamība, kas pastāvēja Aukstā kara laikā lielvaru starpā, ir represiju politikas spilgts piemērs. Otrs komponents, ko ietver atbaidīšana ir- noliegums (*denial*), kas saistīts ar oponenta tiešu pretošanos piespiedu kārtā, lai uzbruktu teritorijām, kas tiek kontrolētas.

---

<sup>59</sup> Pichler, Hans-Karl. The Godfathers of „Truth”: Max Weber and Carl Schmitt in Morgenthau’s Theory of Power Politics. *Review of International Studies*, Vol. 24, No. 2 (April, 1998), Pp. 185-200. Pieejams: <http://www.jstor.org.ezproxy.its.uu.se/stable/20097517?&Search=yes&term=politics&term=power&term=morgenthau&list=hide&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dmorgenthau%2Bpower%2Bpolitics%26gw%3Djtx%26prq%3Dmorgenthau%2Bmilitary%26Search%3DSearch%26hp%3D25%26wc%3Don&item=2&ttl=4651&returnArticleService=showArticle> (JSTOR datubāze; aplūkots: 22.04.2010.).

<sup>60</sup> Buzans, Barijs. *Cilvēki, valstis un bailes*. Rīga: Izdevniecība AGB, 2000, 120. lpp.

Nolieguma politikas labs piemērs ir NATO mēģinājums organizēt bruņotos spēkus Eiropā jau Aukstā kara laikā, lai novilcinātu vai pat atliktu PSRS iebrukšanu.<sup>61</sup> Lai saglabātu militāro drošību, valstis var arī pilnveidot savas aizsardzības spējas, tās var iestāties aliansēs, veidot kolektīvas organizācijas, drošības režīmus, lai balansētu pretinieku. Svarīgi piebilst, ka militārās drošības veicināšana mūsdienās saistīta ar valstu spēju darboties kopā- gan reģiona, gan starptautisko organizāciju ietvaros, jo nav valstis nav spējīgas nodrošināt pašas savu eksistenci.

Ar militāro drošības sektoru saistīts drošībiskošanas (*securitization*) koncepts. Buzans, Vīvers un Vilde uzsver, ka šajā sektorā drošībiskošana ir ļoti institucionalizēta.<sup>62</sup> Autori uzskata, ka militārajā sektorā valsts ir vissvarīgākais objekts, bet ne vienīgais un valdošā elite ir vissvarīgākais drošībiskotājs, un tomēr ne vienīgais. Šāda parādība pastāv tāpēc, ka valstīm pieder lielāki militārie resursi kā jebkuram citam aktierim un tāpēc, ka politiskās elites ir likumiski un politiski attīstījušās kā galvenie pretendenti, kam ir tiesības lietot spēku gan valsts iekšienē, gan ārpus tās teritorijām.<sup>63</sup> Tātad, praktiski militārā drošība ir valsts vadītāju spēja nodrošināt sev vidi bez potenciāliem militāriem draudiem, tādiem draudiem, kas ir bīstami eksistencei, tā var ietvert arī militārā spēka pielietošanu, lai šo eksistenci sev nodrošinātu.

Uztvertie draudi var nākt no iekšpuses vai ārpuses, kas ir jādrosībisko. Kad uztvertie draudi ir iekšēji, t.i., nāk no valsts iedzīvotājiem, militārā drošība, pirmkārt, ir par vadošās elites spēju uzturēt civilu mieru, teritoriālo integritāti, un valdības mašīnēriju. Pie šādiem izaicinājumiem pieder kareivīgu separātistu, revolucionāru, teroristu, vai kriminālu organizāciju, kustību darbības; arī nebruņoti izaicinātāji valdošās elites darbībai pieskaitāmi pie iekšējiem apdraudētājiem.<sup>64</sup> Kad drošībiskošana ir vērsta uz ārējiem draudiem, tad militārā drošība ir par divu līmeņu mijiedarbību- starp reālu bruņotu uzbrukumu un valsts aizsardzības spējām, un starp abu pušu spējām un nodomiem. Ārējie draudi var svārstīties sākot ar bailēm par valsts, sabiedrības, cilvēku

---

<sup>61</sup> Buzan, Barry. *Introduction to Strategic Studies: Military Technology & International Relations*. New York: St. Martin's Press, 1987, Pp. 135-136.

<sup>62</sup> Buzan, Barry, Ole Waever, Jaap de Wilde. *Security: A New Framework For Analysis*. London: Lynne Rienner Publishers, 1998, Pp. 49.

<sup>63</sup> Ibid, Pp. 49.

<sup>64</sup> Ibid, Pp. 50.

iznīcināšanu, līdz pat draudu diplomātijai (*gunboat diplomacy*)- lietojot spaidus un iebiedēšanu attiecībā uz kādu politikas jautājumu.<sup>65</sup>

Tātad, militāro drošību, t.i., valsts eksistences nodrošināšanu, iespējams panākt, darbojoties aliansē, kas paredz noteiktas garantijas, piemēram, NATO 5. Paragrāfs. Viens no svarīgākajiem veidiem, kā sasniegt militāro drošību, ir valstu sadarbība gan reģiona, gan starptautisko organizāciju ietvaros. Vēl viens paņēmieni, kā palielināt militāro drošību, ir barjeru radīšana, piemēram, palielinot bruņotos spēkus, iepērkot vairāk tradicionālos ieročus, palielinot aizsardzības budžetu. Tomēr tā ir daļēji efektīvs paņēmieni kā pretoties eksistenciāliem draudiem, jo var nest sev līdzīgu drošības dilemmu, kas rodas, kad viena valsts, palielinot savas militārās spējas, var izraisīt nedrošību citās, kā rezultātā citām bruņojoties, varētu tikt samazināta pirmās valsts drošība.

Rakstot iepriekšējo kursa darbu par ES un NATO attiecībām, tika pētīti abu starptautisko organizāciju drošības dokumenti un secināts, ka ES Drošības stratēģija ietver visus piecus drošības sektorus, kas, teorētiski, dod iespēju pētīt visus drošības sektorus BJR valstu nacionālās drošības dokumentos, lai noteiktu to attieksmi pret EDAP veidošanu, taču bakalaura darba tapšanas sākumā tika izvēlēti trīs drošības sektori- politiskais, sabiedrības un militārais, jo ES drošības politikas ietvaros darbojas kā civilā vara un, lai tiktu īstenotas politiskās darbības, sākotnēji tomēr nepieciešams pētīt šo trīs sektoru klātbūtni. Vides un ekonomiskās drošības sektori šeit nav primāri. Kā centrālo sektoru varētu iecelt sabiedrības drošības sektoru, jo ES iestājas par identitātes veidošanu un uzturēšanu, kas arī ir šī sektora galvenais elements. Politiskās drošības sektors ir klātesošs visos gadījumos, jo drošībiskošana jebkura sektora ietvaros ir politiska, savukārt militārās drošības sektors, kas ir par fizisku izdzīvošanu, tomēr tradicionāli uzskatāms par drošības politikas centrālo elementu.

Lai noskaidrotu, kā valstis plāno iegūt iekšējo un ārējo atzīšanu savai suverenitātei, kas atrodas politiskās drošības sektora sirdī, tiks pētīti BJR valstu nacionālās drošības dokumenti, īpašu uzmanību pievēršot sekojošām pazīmēm- kā valstis pozicionē savu ideju, nacionālo identitāti, kādu uzmanību pievērš institūciju lomai. Sabiedrības drošības sektora ietvaros tiks pētīti valstu centieni stiprināt sabiedrības identitāti un „mēs” sajūtas iedibināšana. To iespējams panākt, veicot sabiedrības integrāciju, valodas, kultūras, izglītības pasākumus, stiprinot likuma varu, vietējās

---

<sup>65</sup> Buzan, Barry, Ole Waever, Jaap de Wilde. *Security: A New Framework For Analysis*. London: Lynne Rienner Publishers, 1998, Pp. 51.

institūcijas, policiju. Tā kā ļoti svarīgs faktors, kas ietekmē sabiedrības drošību ir robežu kontrole, tiks pievērsta uzmanība tam, kā valstis skatās uz organizēto noziedzību, terorisma izplatīšanos, nelegālo kravu un narkotiku ieviešanu, migrāciju. Militārās drošības sektors tiks aplūkots, pievēršot uzmanību tam, ko valstis ir gatavas darīt, lai nodrošinātu savu fizisko eksistenci. Šeit svarīgi skatīties uz tādiem faktoriem kā darbība reģiona ietvaros, starptautiskajās organizācijās, aliansēs, kā arī tam, kā valstis cenšas radīt barjeras, lai netiktu apdraudēta to eksistence. Barjeras militārajiem draudiem iespējams radīt, palielinot aizsardzības budžetu, bruņotos spēkus, iepērkot tradicionālos ieročus.

### 3. Eiropas drošības un aizsardzības politikas raksturojums

1970. gadā tika sperti pirmie soļi ES ārpolitikas veidošanā. Luksemburgas ziņojuma ietvaros tika izveidota Eiropas Politiskā sadarbība, kas paredzēja Eiropas Kopienas (EK) dalībvalstīm diskutēt par ārpolitiku un piedalīties tās veidošanā ar kopēju nostāju.<sup>66</sup> 1993. gadā Māstrihtas līguma ietvaros šī sadarbība pārtapa par ES Kopējo ārējo un drošības politiku (KĀDP)- „Parakstot Māstrihtas līgumu ES dalībvalstis uzņēmas saistības veidot kopēju ārpolitiku, ieņemot vienotu nostāju attiecībās ar trešajām valstīm un starptautiskajām organizācijām. Kopējās ārpolitikas izveidošanas mērķis bija nostiprināt ES identitāti starptautiskajā arēnā, kā arī sekmēt ES kopīgo vērtību izplatīšanos ārpus tās robežām.”<sup>67</sup> Vēlāk Amsterdamas līgums, kas stājās spēkā 1999. gadā ieskicēja Pētersbergas uzdevumus, kas sevī ietver humanitārās palīdzības un glābšanas uzdevumus, miera uzturēšanas uzdevumus un uzdevumus, kas jāveic krīžu pārvaldīšanas un miera atjaunošanas spēkiem. Amsterdamas līgums sevī ietvēra arī *konstruktīvo atturēšanās* principu, kas paredz, ka dalībvalstīm iespējams atturēties no kopējām pūlēm, tajā pat laikā pasargājot pārējās no savas rīcības.<sup>68</sup> Tātad valstu dalība EDAP ir viņu brīvprātīga izvēle un gandrīz visi nepieciešamie resursi paliek dalībvalstu uzraudzībā un varā- „Uz EDAP attiecinātie noteikumi nav likumīgi uzlikti par pienākumu un noenkuroti pastāvošajos līgumos. ES likumu kopums nav būtisks. Gandrīz visi nepieciešamie resursi paliek dalībvalstu uzraudzībā un varā. Šeit arī nepastāv militārā integrācija un Aizsardzības ministru padome.”<sup>69</sup> Galvenā EDAP lēmējinstance ir Vispārējo lietu un ārējo attiecību padome (*General Affairs and External Relations Council- GAERC*)- „Galvenos politiskos lēmumus EDAP pieņem augstākajā Padomes līmenī, bet GAERC, kas sastāv no ES ārlietu ministriem ir atbilstoša pašai EP.”<sup>70</sup>

---

<sup>66</sup> Raquel Freire, Maria. The European Security and Defence Policy: History, structures and capabilities. In: *European Security and Defence Policy: An Implementation Perspective*. Eds. Michael Merlingen, Rasa Ostrauskaite. New York: Routledge, 2008, Pp. 10.

<sup>67</sup> *Eiropas Savienības Kopējā ārējā un drošības politika*. <http://www.mfa.gov.lv/lv/eu/3985/> (Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas mājas lapa; aplūkota: 24.05.2010.).

<sup>68</sup> Raquel Freire, Maria. The European Security and Defence Policy: History, structures and capabilities. In: *European Security and Defence Policy: An Implementation Perspective*. Eds. Michael Merlingen, Rasa Ostrauskaite. New York: Routledge, 2008, Pp. 11.

<sup>69</sup> Missiroli, Antonio. ESDP- How it works. In: *EU Security and Defence Policy: The first five years (1999-2004)*. Ed. Gnesotto, Nicole. Paris: Institute for Security Studies, 2004, Pp. 58.

<sup>70</sup> *Ibid*, Pp. 59.

1999. gada jūnijā Ķelnes samitā Eiropas līderi vienojās, ka nepieciešama kopēja aizsardzības stratēģija un pieņēma deklarāciju par Kopējo Eiropas drošības un aizsardzības politiku. Tajā tika noteikts, ka EDAP galvenais mērķis ir starptautisko krīzes pārvaldīšanas operāciju vadīšana, kā arī nepieciešamo struktūru un civilo, un militāro spēju nodibināšana.<sup>71</sup> 2000. gada 10.-11. decembrī norisinājās Helsinku samits, kurā tika likti pamati EDAP un izveidota Tūkstošgades deklarācija (Millenium declaration), kas paredzēja, ka ES būs savas efektīvas, pārveidotas institūcijas, stiprāka kopējā drošības un aizsardzības politika un konkurētspējīga, darbotiespējīga un noturīga ekonomika.<sup>72</sup> 2003. gadā stājās spēkā Nicas līgums, kurā tika noteikti nepieciešamie priekšnosacījumi ES krīzes pārvaldīšanas misijām un izveidota Politikas un drošības komiteja (PDK), kas atbild par krīzes vadības operācijām.

2003. gada 12. decembrī tika pieņemta ES drošības stratēģija. Dokumentā ES sevi pozicionē kā globālu spēlētāju dēļ iedzīvotāju skaita un Pasaules Nacionālā kopprodukta lieluma, kuru tā veido. Tāpēc ES ir jāuzņemas atbildība par pasaules drošību. Stratēģijā noteikti pieci galvenie draudi Eiropas drošībai- starptautiskais terorisms, masu iznīcināšanas ieroču izplatība, reģionālie konflikti, valsts bojāeja un organizētā noziedzība.<sup>73</sup>

2008. gadā tika nolemts, ka esošais dokuments ir jāpārveido, lai ES kļūtu spējīgāka, saskaņotāka un atvērtāka. 11. decembrī tika izveidots Ziņojums par Eiropas drošības stratēģijas īstenošanu, kas tikai papildina pašu stratēģiju- „Būtiskākie jaunievedumi jaunajā dokumentā ir saskaņotākas EDAP īstenošana; lielāka iesaiste ES kaimiņu reģionā; uzsvars uz krīžu vadības un militāro spēju attīstīšanu un to efektīvāku izmantošanu; daudzpusēja pieeja ES sadarbībā ar globāliem partneriem- NATO, ANO, EDSO. Ir definēti arī jaunie drošības izaicinājumi, tādi kā, klimata pārmaiņu ietekme uz drošību, kiberaizsardzības spēju stiprināšana, enerģijas drošība u.c.”<sup>74</sup>

---

<sup>71</sup> *The European Security and Defence Policy: Diplomatic edition.* <http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/en/Infoservice/Broschueren/ESVP-EN.pdf> (Federal Foreign Office of Germany Home Page; viewed: 24.05.2010.).

<sup>72</sup> *Presidency conclusions: Helsinki European Council 10 and 11 December 1999.* [http://ue.eu.int/ueDocs/cms\\_Data/docs/pressdata/en/ec/ACFA4C.htm](http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/ACFA4C.htm) (Home Page of Council of European Union; viewed 24.05.2010.).

<sup>73</sup> *A Secure Europe in a Better World: European Security Strategy.* 12 December, 2003, Brussels. <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf> (Eiropas Savienības Padomes mājas lapa; aplūkota: 17.05.2010.).

<sup>74</sup> *Latvijas stratēģiskās situācijas un lomas maiņa pēc iestāšanās NATO un ES.* <http://www.mfa.gov.lv/lv/dp/DrosibasPolitikasVirzieni/LomasMaina/> (Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas mājas lapa; aplūkota: 24.05.2010.).

Eiropas drošības stratēģija ir EDAP galvenais orientēšanās punkts, identificē visus piecus B. Buzana drošības sektorus. Tas skaidrojams ar ES apsēstību ar mieru un vēlmi to redzēt visos drošības sektoros. „Karla von Klauzevitca (*Carl von Clausewitz*) pazīstamais aforisms, ka karš ir politikas turpinājums, var tikt pārfrāzēts sekojoši: Eiropas Savienībai miers ir dabiska politikas sastāvdaļa.”<sup>75</sup> Tāpēc ES arvien dinamiskāk cenšas attīstīt EDAP. Lai stiprinātu kopējo pasaules drošību, uzsvars tiek likts uz sarežģīto mūsdienu drošības vidi un sadarbību dalībvalstu starpā - „Nav tādas valsts, kura viena pati spētu atrisināt mūsdienu sarežģītās problēmas.”<sup>76</sup>

Lai arī EDAP ietver visus drošības sektorus, tomēr lielāks uzsvars tiek likts uz sabiedrības drošības sektoru, ko apstiprina civilo aspektu aktīvāka iedibināšana krīzes pārvaldīšanas mehānismos. ES drošības stratēģijā likts liels uzsvars uz cietušo cilvēku skaitu konfliktos, kas liecina par ES ieinteresētību sabiedrības drošības stiprināšanā- „(..) kopš 1990. gada gandrīz 4 miljoni cilvēku ir miruši karu rezultātā, no tiem 90% civiliedzīvotāji. Vairāk kā 18 miljoni cilvēku visā pasaulē ir pametuši savas mājas konfliktu rezultātā.”<sup>77</sup> Jāatzīmē, ka ne tikai konflikti ietekmē sabiedrības drošību, bet arī dažādas slimības un nepilnvērtīgi dzīves apstākļi. Tiek atzīmēts, ka „Katru dienu no bada un nepietiekama uztura mirst 45 miljoni cilvēku... AIDS veicina sabiedrības bojāeju... Drošība ir attīstības priekšnosacījums.”<sup>78</sup> Stratēģija ieskicē, ka mūsdienās, kad dominē netradicionālie draudi, civiliedzīvotāji ir visvairāk cietuši un arvien būtiskāka kļūst sabiedrības drošība. Tāpēc ES vēlas aktīvāk iesaistīties, lai to stiprinātu, liekot lietā visus iespējamus instrumentus. Šobrīd EDAP krīzes pārvaldīšana ietver četrus aspektus- policijas, likuma varas, publiskās pārvaldes stiprināšanu kā arī sabiedrības drošības stiprināšanu. Sabiedrības drošības stiprināšanas nozīmīgums vērojams ES aktīvajā iesaistē civilajās misijās- kopš 2003. gada janvāra ES ir veikusi 23 operācijas un misijas no kurām 12 turpinājās vēl līdz 2009. gada augustam (10 no tām bija civilās misijas). Kopumā EDAP ietvaros ir veiktas 14 civilās misijas.<sup>79</sup>

---

<sup>75</sup> Vasconcelos, Alvaro (eds.). *The European Security Strategy 2003 – 2008: Building on Common Interests*. Paris: European Union Institute for Security Studies. No. 05. February, 2009, Pp. 17.

<sup>76</sup> *A Secure Europe in a Better World: European Security Strategy*. 12 December, 2003, Brussels. <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf> (Eiropas Savienības Padomes mājas lapa; aplūkota: 17.05.2010.).

<sup>77</sup> Ibid.

<sup>78</sup> Ibid.

<sup>79</sup> Ibid.

Bakalaura darba ietvaros EDAP tiek aplūkots kā atskaites punkts, pēc kura BJR valstis veido savu Eiropas drošības skatījumu. Lai gan EDAP ir klātesoši visi drošības sektori, tomēr sabiedrības drošības sektors šobrīd ir dominējošais. Nākamajā nodaļā tiks pētīti BJR valstu drošības dokumenti trīs drošības sektoru ietvaros, lai noskaidrotu, kā BJR valstis ietekmē EDAP veidošanu un, kurš no drošības sektoriem ir dominējošais.

#### 4. Baltijas jūras reģiona valstu nacionālās drošības dokumentu analīze

Lai noskaidrotu, kādu pienesumu sniedz BJR valstis EDAP veidošanā, nepieciešams veikt šo valstu nacionālās drošības dokumentu analīzi. Šajā nodaļā tiks aplūkots, cik lielā mērā BJR valstu drošības dokumentos dominē trīs drošības sektori- politiskais, sabiedrības, militārais. Drošības dalījums sektoros ļauj vienkāršāk izanalizēt, kas raksturīgs katram sektoram, sakārtot pētāmos objektus un definēt nacionālās drošības virzību. Tā kā uzdevums ir konstatēt dominējošo drošības sektoru BJR valstu pienesumam attiecībā uz EDAP veidošanu, tad valstu drošības politikas tiks izdalītas un parādītas shematiski. BJR valstis attiecībā uz ES ir iespējams iedalīt trīs grupās- ES dalībvalstis (Latvija, Lietuva, Igaunija, Somija, Zviedrija, Dānija, Vācija, Polija) Eiropas Ekonomiskās zonas (EEZ) valstis (Islande, Norvēģija) un Krievijas Federācija.

##### 4.1. Latvijas Republikas Nacionālās drošības koncepcija

Nacionālās drošības koncepcijā (NDK) ļoti skaidri redzams Latvijas kā mazas valsts statuss, jo tiek spilgti pausts uzskats, ka drošība nav sasniedzama Latvijai darbojoties vienai, tāpēc tai jāsadarbojas starptautisko organizāciju, reģiona ietvaros. NDK uzsvērts, ka panaceja visu trīs sektoru piepildīšanā meklējama valstu sadarbībā (skat. 1. Pielikumu). Tomēr vislielākās cerības tiek liktas uz ES un NATO: „ES un NATO ir uzskatāmas par Latvijas neatkarības, drošības garantu un saimnieciskās augšupejas iespēju.”<sup>80</sup> Tiek uzsvērts, ka NATO un ES ir jāsadarbojas gan militārajos, gan civilajos aspektos. Īpaša nozīme piešķirta BJR, izvirzot prioritāti sadarbības veicināšanā starp šīm valstīm.

Pētot Latvijas drošības dokumentus, var secināt, ka Latvijai vairāk svarīga politiskā drošība, kas nāk no ārpusēs, t.i., citu valstu atzinums pastāvošajai varai, jo tā vēlas nostiprināt savas pozīcijas starptautiskajā sistēmā. Latvijas NDK uzsvērts, ka politiskā drošība panākama caur dalību starptautiskajās miera uzturēšanas operācijās (skat. 1. Pielikumu 1.1.1.). Latvijas politisko drošību iespējams panākt arī darbojoties aktīvi ES ietvaros un stiprinot tās vienotību (skat. 1. Pielikumu 1.1.2.). Latvija uzsver nepieciešamību darboties kā vidutājam starp ES un NATO, lai tiktu stiprināta abu organizāciju sadarbība. ASV tiek aplūkots kā stratēģiskais partneris. Atbalstot

---

<sup>80</sup> *Nacionālās drošības koncepcija (informatīvā daļa)*. Rīga, 2008. [http://www.mod.gov.lv/upload/nac\\_dros\\_2008.pdf](http://www.mod.gov.lv/upload/nac_dros_2008.pdf) (LR Aizsardzības ministrijas mājas lapa; aplūkots: 29.04.2010.).

demokrātijas iedibināšanu un stiprināšanu, starptautiskās drošības stabilizēšanu, tiek sasniegta valsts politiskā drošība.

Sabiedrības drošības sektora ietvaros arī uzsvērta valstu sadarbība, kas veicina drošas sabiedrības veidošanos (skat. 1. Pielikumu 1.2.1.), tomēr lielāks uzsvars stiprinot šo sektoru, tiek likts uz valsts atbildību. Sabiedrības drošību iespējams panākt, samazinot aizspriedumus sabiedrības ietvaros, pilnveidojot naturalizācijas procesu, veicinot valstisko lojalitāti pilsoņu un nepilsoņu vidū. Nepieciešams veikt sabiedrības integrāciju, kas veicinātu etnisko saprašanos un samazinātu sociālo atstumtību, kā arī jāuzlabo saikne starp valsti un sabiedrību, radot caurspīdīgāku valdības darbu, informējot vairāk sabiedrību. Īpaša loma tiek piešķirta valodas un vēstures mācīšanai un skaidrošanai.<sup>81</sup> Tiek identificētas Šengenas līguma radītās briesmas un, tāpēc uzsvērts, ka jāpilnveido robežkontrole, jākontrolē migrācijas procesi, jāstiprina praktiskā sadarbība ES dalībvalstu starpā, kā arī jāveic sadarbība ar trešajām valstīm migrācijas un patvēruma jomā. NDK identificēts, ka terorisma draudu līmenis Latvijā ir relatīvi zems tomēr nepieciešama atbildīgo valsts institūciju un drošības dienestu sadarbība, gatavība terorisma draudu novēršanā.<sup>82</sup>

Militārās drošības sektora ietvaros tiek uzsvērta Latvijas loma līdzdarboties starptautiskās drošības garantēšanā. NATO un 5. Paragrāfs spēlē vadošo lomu Latvijas militārās drošības garantēšanā (skat. 1. Pielikumu 1.3.1.). Latvija neuzlūko NATO un ES kā konkurentes, gluži pretēji- tiek izteikts atbalsts ES militāro spēju attīstībai (skat. 1. Pielikumu 1.3.2.). Par cik Latvija ir maza valsts un tai svarīga jebkura sadarbība, tiek akcentēta arī Baltijas valstu militārā sadarbība, kas var stiprināt visu reģionu. Lai tiktu veicināta militārā drošība, nepietiek tikai ar dažāda veida kopdarbību veicināšanu, svarīgi arī veidot barjeras militārajiem draudiem. Latvija to apņemas darīt, pilnveidojot savus Nacionālos bruņotos spēkus (NBS) un izvēršot to darbības spējas (skat. 1. Pielikumu 1.3.3.).

#### **4.2. Lietuvas Republikas Nacionālās drošības stratēģija**

Lietuva tāpat kā Latvija savā Nacionālās drošības stratēģijā (NDS) uzsver kopdarbības nozīmīgumu cīņā pret mūsdienu draudiem. Skaidri redzams, ka ES un NATO ir nozīmīgākie aktieri Lietuvas drošības politikas izstrādē, jo Lietuva veido savu nacionālo drošību saskaņā ar šo

---

<sup>81</sup> *Nacionālās drošības koncepcija (informatīvā daļa)*. Rīga, 2008. [http://www.mod.gov.lv/upload/nac\\_dros\\_2008.pdf](http://www.mod.gov.lv/upload/nac_dros_2008.pdf) (LR Aizsardzības ministrijas mājas lapa; aplūkota: 29.04.2010.).

<sup>82</sup> Ibid.

abu organizāciju normatīvajiem aktiem un starptautiskajām normām. NATO tomēr ieņem vadošo lomu Lietuvas drošības stiprināšanā. Lietuva savā drošības dokumentā akcentē arī to, ka jāsadarbojas BJR reģiona ietvaros un, ka NATO un ES paplašināšanās tikai labvēlīgi ietekmēs BJR un nodrošinās tam ilgtermiņa drošību.<sup>83</sup>

Lai stiprinātu politisko drošību, Lietuva, tāpat kā Latvija uzsver piedalīšanos starptautiskos pasākumos, lai gūtu leģitimitāti. Starptautiskā atzīšana ir svarīgāka. Ir nepieciešamas piedalīties krīzes novēršanas programmās. Turklāt Lietuva atbalsta gan ES civilās, gan militārās spējas, kas nostiprina Lietuvas pozīcijas starptautiskajā vidē (skat. 2. Pielikumu 2.1.1.). Pielietojot mierīgus līdzekļus krīzes novēršanā, iespējams ne tikai nodrošināt Lietuvas nacionālo drošību, bet arī reģiona un starptautiskā sistēmas drošību (skat. 2. Pielikumu 2.1.2.).

Lietuvas NDS tiek akcentēts, ka sabiedrības drošība ir Lietuvas galvenais drošības elements un tas saistīts ar drošības nostiprināšanu citu sektoru ietvaros (skat. 2. Pielikumu 2.2.1.). Tiek uzsvērts cilvēktiesību un indivīdu interešu aizsardzības nozīmīgums, arī demokrātisko un civilo vērtību iedibināšanai sabiedrībā. Salīdzinot ar Latvijas NDK, Lietuvas NDK nav likts tik liels uzsvars uz minoritāšu integrāciju sabiedrībā. Tiek likts uzsvars uz nacionālās apziņas celšanu, saglabājot Lietuvas kultūras atšķirīgo identitāti, pievēršot uzmanību valodai, etniskai kultūrai, materiālajam un nemateriālajam kultūras mantojumam (skat. 2. Pielikumu 2.2.2.).

Militārā drošība vistiešākajā veidā saistīta ar darbību aliansē. NDS noteikts, ka: „Spēcīga aliance ir vissvarīgākais Lietuvas drošības faktors.”<sup>84</sup> Tiek uzsvērta trīs Baltijas valstu loma sadarbībai militāro projektu ietvaros, svarīgs ir arī BJR (skat. 2. Pielikumu 2.3.1.). Tāpat kā Latvija, arī Lietuva akcentē bruņoto spēku modernizēšanu, kas kalpotu gan nacionālās drošības stiprināšanā, gan dalībai starptautiskajās operācijās. Lietuvas NDS lielāka uzmanība kā no abu pārējo Baltijas valstu puses, ir veltīta masu iznīcināšanas ieroču un starptautisko ieroču kontrolei, jo Lietuva pirmā no Baltijas valstīm iestājās Otavas Konvencijā par lietošana aizliegumu, izejvielu uzkrāšanu, ražošanu un anti-personālo kājnieku mīnu pārveidošanu un to iznīcināšanu, un aktīvi

---

<sup>83</sup> *National security strategy*. Vilnius, 28 May 2002 (Version of the Resolution of 20 January 2005). 5.2.1. §. [http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc\\_1?p\\_id=262943](http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=262943) (Ministry of National Defense Republic of Lithuania Home Page; viewed: 09.05.2010.).

<sup>84</sup> *Ibid*, 5.2.3.2.2. §.

cenšas to ieviest reģionā un atbalsta plašāku Otavas Konvencijas principu pielietošanu.<sup>85</sup> Lietuva arī ir gatava pievienoties citiem līgumiem saistībā ar ieroču ierobežošanu.

### **4.3. Igaunijas Republikas Nacionālās drošības koncepcija**

Igaunija, tāpat kā pārējās Baltijas valstis, savu nacionālo drošību neredz šķirtu no starptautiskās drošības. Pētot NDK, skaidri redzams, ka Igaunija prioritāra ir NATO. Tā nozīmīgums aptver visus trīs drošības sektorus (skat. 3. Pielikumu 3.1.1.). Svarīga nozīme arī piešķirta dalībai starptautiskajās miera operācijās dažādu starptautisko organizāciju ietvaros. Arī Igaunija, līdzīgi kā citas BJR valstis, kas ir gan ES, gan NATO dalībvalstis, akcentē transatlantisko sadarbību ES un NATO starpā, taču ir svarīgi koordinēt plānošanas procesu, lai abu organizāciju darbības nepārklātos. Igaunijas NDK no citu valstu drošības dokumentiem atšķiras ar to, ka ir uzsvērts, ka šī sadarbība atstāj ietekmi arī uz BJR.

Politiskais drošības sektors manāms Igaunijas liktajam uzsvaram uz dalību NATO operācijās: „Būtiska un nešķirama Igaunijas nacionālās drošības daļa ir dalībai NATO operācijās,”<sup>86</sup> bet tā atbalsta arī EDAP, piedaloties ES darbībās, lai samazinātu draudus pasaulei (skat. 3. Pielikumu 3.1.2.).

Sabiedrības drošības sektora ietvaros uzsvars likts uz demokrātisku institūciju iedibināšanu, likuma varas piekopšanu un cilvēktiesību aizsardzību (skat. 3. Pielikumu 3.2.1.). Uzsvars uz demokrātijas izplatību iezīmējas arī Igaunijas dalībā starptautiskajās misijās. Tiek pievērsta uzmanība arī izglītības nozīmīgumam, lai vairotu sabiedrības integrāciju. Lielāka uzmanība kā citos pētītajos dokumentos tiek pievērsta HIV/AIDS bīstamībai un akcentēts, ka valstij ir jāuzņemas šo problēmu risināšana. Bēgļu skaita, migrācijas palielināšanās arī apdraud sabiedrības vienotību. Tiek identificēti terorisma, organizētās noziedzības potenciālie draudi nacionālai drošībai. Tā rezultātā aktualizējies ir jautājums par dažāda veida robežu kontroli. Igaunija piedāvā izveidot integrētu robežu drošības modeli, kas sevī ietvertu visus robežkontroles aspektus: attiecināmus gan uz ārējām robežām, gan robežām valsts iekšienē; atbilstoši mēri

---

<sup>85</sup> *National security strategy*. Vilnius, 28 May 2002 (Version of the Resolution of 20 January 2005). 6.1.3.10. §. [http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc\\_1?p\\_id=262943](http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=262943) (Ministry of National Defense Republic of Lithuania Home Page; viewed: 09.05.2010.).

<sup>86</sup> *National Security Concept of the Republic of Estonia*. Tallinn, 2004. <http://www.vm.ee/?q=en/node/4107> (Estonian Ministry of Foreign Affairs Home Page; viewed: 08.04.2010.).

jāpieņem gan izcelšanās valstij, gan tranzītvalstij; vietējā un starptautiskā sadarbība robežu drošības sfērā.<sup>87</sup>

Igaunijas NDK rada iespaidu, ka fiziska iznīcināšana Igaunijai, tāpat kā visam BJR nedraud, jo to pasargā NATO drošības garantijas (skat. 3. Pielikumu 3.3.1.). Igaunijas NDK veltīta svarīga nozīme bilaterālām attiecībām ar ASV, kas NATO ierindo par primāro drošības garantēšanā (skat. 3. Pielikumu 3.3.2.). ASV nozīmīgums uzsvērts arī Ziemeļeiropas un BJR drošības veicināšanā. Igaunija ir gatava pievienoties Līgumam par konvencionālajiem bruņotajiem spēkiem Eiropā, jo uzskata, ka tādā veidā- kontrolējot konvencionālos ieročus, iespējams palielināt militāro darbību caurspīdīgumu, informācijas apmaiņu un ieviešanu ar monitoringa sistēmas palīdzību.<sup>88</sup> Igaunijas NDK uzsvērtā arī valsts civilo un militāro spēku attīstības nozīme.

#### **4. 4. Polijas Republikas Nacionālās drošības stratēģija**

NDS uzsvērtā ES un NATO loma un sadarbība drošības stiprināšanā tomēr tiek likts uzsvars uz NATO (skat. 4. Pielikumu). Polija sevi uzskata par nozīmīgu Eiropas drošības vidē, jo ir ES un NATO robežvalsts. Šī dokumenta ietvaros neizprotama liekas BJR ignorēšana.

Polijas Politiskā drošība ir palielinājusies, pateicoties ES, jo tā paver Polijai plašākas iespējas darboties starptautiski (skat. 4. Pielikumu 4.1.2.). Lai vēl vairāk sekmētu savu politisko drošību, Polija iestājas par ES integrācijas veicināšanu un dalībvalstu saliedēšanu. NDS liels uzsvars tiek likts uz iesaisti starptautiskajās misijās. Tas tiek uzskatīts par Polijas vēstures mantojumu, jo „(..) sākot ar 1953. gadu Polija bija vienīgā Varšavas pakta valsts, kura varēja sūtīt savus spēkus starptautiskajās misijās”<sup>89</sup> (skat. 4. Pielikumu 4.1.3.). Lai šīs misijas tiktu veiksmīgi izpildītas, Polijas NDS uzsvērtā Ātrās reaģēšanas spēku (ĀRS) aktīvāka iesaiste, pasvītrots Eiropas Aizsardzības Aģentūras (EAA) nozīmīgums. Tiek uzsvērtā diplomātijas nozīme, kuras uzdevums ir veicināt pozitīvus uzskatus par Poliju citu valstu acīs, atbalstīt tādu lēmumu pieņemšanu, kas

---

<sup>87</sup> *National Security Concept of the Republic of Estonia*. Tallinn, 2004. <http://www.vm.ee/?q=en/node/4107> (Estonian Ministry of Foreign Affairs Home Page; viewed: 08.04.2010.).

<sup>88</sup> Ibid.

<sup>89</sup> Ozoliņa, Žaneta, Atis Lejiņš, Gatis Pelnēns, Dzintra Bungs. Eiropas Savienības Kopējā ārējā un drošības politika vērtību un interešu krustugunīs (bet ne krustcelēs). In: *Latvijas Skatījums uz Eiropas Savienības nākotni*. Ed. Žaneta Ozoliņa. Rīga: Zinātne, 2007. 233. lpp.

ir Polijas interesēs.<sup>90</sup> Publiskai administrācijai un likumdošanai jākalpo savu pilsoņu interesēm un jāveicina nacionālā drošība.

Sabiedrības drošības sektora ietvaros liela uzmanība pievērsta sadarbībai ar ES tādos sektoros, kas saistīti ar iekšējo drošību, t.sk., tieslietām un iekšlietām, cīņai ar organizēto noziedzību un terorismu u.c. netradicionāliem draudiem, izaicinājumiem.<sup>91</sup> Tiek identificēti Šengenas zonas sagādātie izaicinājumi, kuru rezultātā var palielināties draudi kopējai identitātei. Lai veicinātu sabiedrības drošību, Polija plāno veikt integrāciju izglītības, zinātnes, kultūras jomā (skat. 4. Pielikumu 4.2.1.). Dažādi sporta pasākumi tiek vērtēti kā viena no sabiedrības drošības prioritātēm. Sabiedrības drošības sektors cieši saistīts ar vides un ekonomiskās drošības sektoru, kuru pēdējie divi veicina.

Polijas galvenais militārās drošības garants ir NATO, un tā vēlas redzēt ASV augošo iesaisti Eiropā. Polija neatbalsta ES militārās komandstruktūras izveidi ārpus ASV.<sup>92</sup> 2006. gadā Polija ierosināja izveidot 100 000 karavīru lielu ES armiju, kas būtu piesaistīta NATO, lai reaģētu uz kritiskām situācijām jebkurā pasaules vietā un aizsargātu Eiropu.<sup>93</sup> Lai valsts pilnveidotu savu militāro drošību, viens no tās galvenajiem mērķiem ir bruņoto spēku modernizēšana, spēju attīstīšana mijiedarbojoties ar sabiedrotajiem.<sup>94</sup> Liela nozīme ir izlūkdienestiem, kas savlaicīgi uztver un analizē esošos procesus, īpašu uzmanību pievēršot terorisma draudiem, valsts aizsardzībai dažādās jomās. Tā kā Polija uzskatāma par tranzītvalsti, svarīgi runāt par transporta izmantošanu militārām vajadzībām (skat. 4. Pielikumu 4.3.1.), jo Polija sava ģeogrāfiskā novietojuma dēļ uzskatāma par tranzītvalsti.

---

<sup>90</sup> *National Security Strategy of the Republic of Poland*. 94. §. Certified translation from Polish. Warsaw, 2007. <http://merln.ndu.edu/whitepapers/Poland-2007-eng.pdf> (Military Education Research Library Network; viewed: 08.04.2010.).

<sup>91</sup> *Ibid*, 94. §.

<sup>92</sup> Ozoliņa, Žaneta, Atis Lejiņš, Gatis Pelnēns, Dzintra Bungs. Eiropas Savienības Kopējā ārējā un drošības politika vērtību un interešu krustgūnīs (bet ne krustcelēs). In: *Latvijas Skatījums uz Eiropas Savienības nākotni*. Ed. Žaneta Ozoliņa. Rīga: Zinātne, 2007. 232. lpp.

<sup>93</sup> *Polija ierosina izveidot ES armiju*. <http://www.delfi.lv/news/world/other/polija-ierosina-izveidot-es-armiju.d?id=15985311> (Ziņu portāls Delfi; aplūkots: 28.04.2010.).

<sup>94</sup> *National Security Strategy of the Republic of Poland*. 38. §. Certified translation from Polish. Warsaw, 2007. <http://merln.ndu.edu/whitepapers/Poland-2007-eng.pdf> (Military Education Research Library Network; viewed: 08.04.2010.).

#### 4. 5. Vācijas Federācijas Baltā grāmata par Vācijas drošību un Bundesvēra nākotni

Vācijas nacionālās drošības dokumentam cauri vijas doma, ka tai ir jāuzņemas vadošā loma Eiropā (skat. 5. Pielikumu 5.1.). Tas skaidrojams ne tikai ar tās ģeogrāfisko novietojumu, izmēru, iedzīvotāju sakaitu un ekonomisko izaugsmi, bet arī ar vēsturi un Vācijas vainas apziņu par savu pāridarījumu Eiropai. Salīdzinājumā ar citu BJR valstu drošības dokumentiem, Vācijas Baltā grāmata atšķiras ar to, ka tajā nav likts uzsvars uz Vācijas nacionālās drošības saglabāšanu, bet gan uz starptautiskās drošības veicināšanu mierīgiem līdzekļiem un aktieriem sadarbojoties (skat. 5. Pielikumu 5.2.).

Vācijas drošības politikas veidošanu ļoti spēcīgi ir ietekmējusi pagātne. Iestājoties NATO, tā nevēlējās aktīvi piedalīties militārajās misijās. Tikai 1999. gada martā, piedaloties NATO gaisa operācijā pret Serbiju, Vācija pārkāpa savu pēc Aukstā kara barjeru- lietot militāro spēku. Tā laika kanclers Gerhards Šrēders paziņoja, ka beidzot Vācijas ārpolitika ir „kļuvusi normāla”<sup>95</sup>. Kopš tā laika Vācija piedalās civilās un militārās misijās, kuru dēļ savus bruņotos spēkus ir pārkārtojusi vairāk kā jebkura armija Eiropā, jo iepriekš tie bija orientēti uz teritoriālo aizsardzību. Vācijas iedzīvotāji neatbalsta militāru iejaukšanos, t.sk., Afganistānā. Tāpēc arī Baltajā grāmatā uzsvars ir likts vairāk uz civilām metodēm drošības veicināšanā. Vācija uzsver, ka mūsdienu globālās drošības filozofijas pamatā ietilpst tādi koncepti kā „civilā krīzes novēršana”, „konfliktu atrisināšana”, „pēc konflikta miera veidošana”.<sup>96</sup> Vācijas Federācijas Baltajā grāmatā identificēts, ka Vācijas drošība ir nedalāma no Eiropas politiskās attīstības. Kā vairums valstu, arī Vācija uzsver, ka priekšnoteikums efektīvai drošībai ir cīņa pret draudu rašanos, lai vēlāk nebūtu jānovērš to radītās sekas (skat. 5. Pielikumu 5.3.). Lai arī tiek uzsvērti civilie mehānismi drošības politikas veicināšanā, tomēr Vācija atzīst, ka NATO ir tās nākotnes drošības un aizsardzības politikas stūrakmens.

Vācijas lielā interese attiecībā uz EDAP jaušama arī tās nacionālās drošības dokumentā, jo tajā vairāk kā jebkuras valsts dokumentos uzsvērts EDAP nozīmīgums un spējas (skat. 5. Pielikumu 5.4.). Turklāt Vācija uzsver, ka starptautiskajās operācijās nevarēs iztikt tikai ar militāriem vai

<sup>95</sup> Stehenmueller, Constanze. *Germany's Russia Question*. Foreign Affairs; Mar/Apr2009, Vol. 88 Issue 2, Pp. 2.

<sup>96</sup> *White Paper 2006 on German Security Policy and the Future of the Bundeswehr*. Federal Ministry of Defence, Berlin, 2006. Pp. 7.  
[http://www.bmvg.de/fileserving/PortalFiles/C1256EF40036B05B/W26UWAMT995INFOEN/W\\_2006\\_eng\\_DS.pdf](http://www.bmvg.de/fileserving/PortalFiles/C1256EF40036B05B/W26UWAMT995INFOEN/W_2006_eng_DS.pdf)  
(Federal Ministry of Defence Home Page; viewed 04.05.2010.).

civiliem līdzekļiem, bet svarīga būs to abu apvienošana. Terorisms, masu iznīcināšanas ieroči tiek identificēti kā galvenie draudi brīvībai un izaicinājumi drošībai.

Politiskā sektora ietvaros Vācija uzsver, ka viens no galvenajiem Vācijas drošības politikas mērķiem ir stiprināt Eiropas stabilitāti, nostiprinot Eiropas integrācijas attīstību un ES aktīvu kaimiņu politiku ar Austrumeiropas valstīm, Dienvidkaukāzu, Centrālāziju, Vidusjūras reģionu, kā arī attiecību veidošanu ar Krieviju.<sup>97</sup> Citas BJR valstis uzsver to, ka ES ar NATO ir jāsadarbojas, savukārt Vācija pati uzņemas šo attiecību stiprinātāja lomu (skat. 5. Pielikumu 5.5.1.). Vācijas drošības dokuments atspoguļo tās līderības spējas Eiropas drošības politikas veidošanā. Ņemot vērā Eiropas pieaugošo atkarību no citām valstīm enerģijas jautājumos, Vācija uzsver, ka drošības politikai jābūt vairāk saistītai ar ekonomiku (skat. 5. Pielikumu 5.5.2.). Lai pastāvētu miers sabiedrības drošības ietvaros, ir nepieciešama stabila ekonomiskā sistēma. Vācija iestājas par vāju valstu stiprināšanu, lai sasniegtu atbalstu savai pastāvošajai varai, arī militāro drošību, jo vājas valstis rada iespējas terorisma dzimšanai, var traucēt ekonomisko izaugsmi, izraisīt ekstrēmismu un radīt dažādas citas problēmas (skat. 5. Pielikumu 5.5.3.). Lai šīs civilās operācijas attiecībā uz vāju valstu stiprināšanu veiktu sekmīgi, Vācija ierosina iedibināt attiecīgas stratēģiskās spējas gan nacionālajā, gan Eiropas līmenī (skat. 5. Pielikumu 5.5.4.).

Vācijas galvenā prioritāte drošības politikā ir cilvēktiesību, brīvību un likuma varas izplatīšana. Tas arī iezīmējas Vācijas Baltajā grāmatā un nepieciešams, lai stiprinātu sabiedrības drošības sektoru. Šīs vērtības saistāmas arī ar politiskās drošības sektoru, kad Vācija gribēdama nostiprināt atbalstu savai varai starptautiskajā sistēmā, iestājas par šo vērtību iedibināšanu pārējā pasaulē, to veicot EDAP miera misiju laikā. Lai sabiedrība būtu saliedēta un pastāvētu drošība tās ietvaros, tā ir jāpasargā pret terorismu un masu iznīcināšanas ieročiem, kas ir galvenais drauds mūsdienās arī saskaņā ar dr. Andreas Šokenhofa (*Andreas Schockenhoff*) piedāvāto Drošības stratēģiju Vācijai.<sup>98</sup> Lai sabiedrības ietvaros veidotos saskaņa un sapratne, nepieciešams tai skaidrot jaunākās Vācijas drošības politikas tendences (skat. 5. Pielikumu 5.6.1.). Jāatzīmē,

---

<sup>97</sup> *White Paper 2006 on German Security Policy and the Future of the Bundeswehr*. Federal Ministry of Defence, Berlin, 2006. Pp. 7.  
[http://www.bmvg.de/fileserving/PortalFiles/C1256EF40036B05B/W26UWAMT995INFOEN/W\\_2006\\_eng\\_DS.pdf](http://www.bmvg.de/fileserving/PortalFiles/C1256EF40036B05B/W26UWAMT995INFOEN/W_2006_eng_DS.pdf) (Federal Ministry of Defence Home Page; viewed 04.05.2010.).

<sup>98</sup> Schockenhoff, Andreas. *A Security Strategy for Germany*. <http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/Publications/Detail/?id=90089> (International Relations and Security Network; viewed: 27.04.2010.).

ka aktīvāk informējot, apmācot sabiedrību, iespējams pat panākt politisko drošību un leģitimitāti pastāvošajai varai. Lai panāktu sabiedrības drošību, ir jāiegulda gan izglītībā, gan pētniecībā. Vācijas skatījums uz sabiedrības drošības sektoru ir globālāks un vērš uzmanību ne tikai uz savu pilsoņu aizsardzību. Arī šī sektora ietvaros iezīmējas Vācijas iniciatīva uzņemties vadošo lomu Eiropā.

Pēc Vācijas domām, militārā drošība panākama, ierobežojot ieroču izplatību. Ieroču kontrole sekmētu arī konfliktu novēršanu (skat. 5. Pielikumu 5.7.1.). Arī Šokenhofs uzsver, ka Vācijas ilgtermiņa mērķim jāturpina būt pilnīgai masu iznīcināšanas ieroču atcelšanas politikai.<sup>99</sup> Šai politikai jāklūst par Vācijas un Eiropas drošības politikas stratēģisko instrumentu. Tātad būtu jāpastāv vienotai sistēmai, kā regulēt ieroču izplatīšanos. Militārās drošības ietvaros Vācija, gluži tāpat kā visas NATO dalībvalstis, balstās uz alianses sniegtajām priekšrocībām. Tiek likts uzsvars arī uz Vācijas militārā personāla apmācību, kas varētu kalpot gan Vācijas aizsardzībai, gan ārvalstu misijām.

#### **4.6. Dānijas Karalistes nacionālā drošība**

Dāniju, tāpat kā citas BJR valstis, uztrauc mūsdienu asimetriskie un neparedzami draudi, piemēram, terorisms, masu iznīcināšanas līdzekļi. Dānija uzskata, ka pašlaik tai nepastāv tieši militāri draudi un tāpēc nav nepieciešama teritoriālā aizsardzība.<sup>100</sup> Dānija, tāpat kā Norvēģija balstās uz saviem bruņotajiem spēkiem (skat. 6. Pielikumu). Dānija ir gan NATO, gan ES dalībvalsts, bet tā nepiedalās ES KĀDP militārajā daļā. Tā piedalās starpvaldību sadarbībā likuma un iekšlietu jautājumos, piemēram, cīnoties pret terorismu, bet nepiedalās pārnacionālā sadarbībā šī sektora ietvaros.<sup>101</sup> Dānija redz ES kā svarīgu aktieri miera un attīstības veicināšanā.

Politisko drošību Dānijai iespējams panākt, aktīvi darbojoties ES ietvaros. Dānija pasaulē zināma kā relatīvi lielākais attīstības palīdzības donors, tāpēc tā izmanto savu pozīciju, lai stiprinātu politisko drošību. Dānija atbalsta ambiciozus ES mērķus šīs politikas ietvaros (skat. 6. Pielikumu 6.1.1.).

---

<sup>99</sup> Schockenhoff, Andreas. *A Security Strategy for Germany*. <http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/Publications/Detail/?id=90089> (International Relations and Security Network; viewed: 27.04.2010.).

<sup>100</sup> *Security and Defence Policy*. <http://www.fmn.dk/eng/default/Pages/default.aspx> (Ministry of Defence of Denmark Home Page; viewed: 11.05.2010.).

<sup>101</sup> *Denmark in the European Union*. <http://www.um.dk/en/menu/EU/DenmarkInTheEuropeanUnion/DenmarkInTheEuropeanUnion> (Ministry of Foreign Affairs of Denmark Home Page; viewed: 11.05.2010.).

Dānijas attīstības politika nav attiecināma tikai uz tās donora statusu starptautiskajā politikā, bet ir arī saistīta ar sabiedrības drošības veicināšanu valsts ietvaros. Tās galvenais uzdevums ir cīņa pret nabadzību (skat. 6. Pielikumu 6.2.1.). Dānijas attīstības politika ir balstīta uz 2005. gadā Dānija publicēja jauno stratēģiju savam atbalstam starptautiskajā cīņā pret HIV/AIDS.

Dānijas drošības politikas pamats ir NATO, tāpēc arī militārā drošība ir veicināma, aktīvi darbojoties NATO ietvaros. Henriks Larsens (*Henrik Larsen*) uzsver, ka pēc Aukstā kara Dānijas militārā darbība miera misijās ir pieaugusi un tā vairāk izmanto militāros līdzekļus.<sup>102</sup> Dānijas drošības politikā nozīmīgu lomu spēlē bruņotie spēki (skat. 6. Pielikumu 6.3.1.), tāpēc tie jāpildinveido tā, lai varētu aizsargāt valsts teritoriju un darboties starptautiskajās misijās.

#### **4.7. Somijas Republikas valdības ziņojums par drošības un aizsardzības politiku**

Somija tāpat kā Zviedrija, pozicionē sevi kā neitrālu valsti, un nav NATO dalībvalsts. Somija NATO redz kā politiski militāru aliansi, kur 5. Paragrāfs ir *raison d'etre*, bet praktiski tā ir krīzes vadības organizācija, kas ir centrālā starpvaldību sadarbības organizācija gan tās dalībvalstīm, gan arī sabiedrotajiem.<sup>103</sup> Tā uzsver, ka nacionālās intereses vislabāk ir sasniedzamas caur starptautisko sadarbību (skat. 7. Pielikumu 7.1.). Labas attiecības ar kaimiņiem vecina arī militāro drošību. Somija, tāpat kā Zviedrija, darbojoties EDAP par savu prioritāti izvirza krīžu vadību (skat. 7. Pielikumu 7.2.). Veicot krīzes vadības operācijas, piedaloties miera misijās, Somija pievērš īpašu uzmanību sievietu un bērnu statusam konfliktos. Turklāt ziņojumā teikts, ka Somija palielinās iesaistīto sievietu skaitu operāciju veikšanā. Tiešu bruņotu agresiju attiecībā uz sevi Somija neredz. Somija tāpat kā Zviedrija uzsver, ka ārpolitika un iekšpolitika tagad ir daudz vairāk saistītas kā jebkad agrāk.<sup>104</sup>

Politiskā drošība ir panākama caur aktīvu darbību starptautiskajā sistēmā (skat. 7. Pielikumu 7.3.1.). Tiek uzskatīts, ka dalība ES stiprina Somijas drošību, jo šīs organizācijas ietvaros dalībvalstu starpā rodas solidaritāte, kas veicina drošību (skat. 7. Pielikumu 7.3.2.). Tāpēc arī ES būtu jāveido kā efektīgs un vienots aktieris. Somija uzskata, ka tas panākams caur ES integrāciju,

---

<sup>102</sup> Larsen, Henrik. Denmark and the ESDP opt-out: A new way of doing nothing? In: *New Security Issues in Northern Europe: The Nordic and Baltic states and the ESDP*. Ed. Clive Archer. London: Routledge, 2008, Pp. 79.

<sup>103</sup> *Finnish Security and Defence Policy 2009: Government Report*. Helsinki, 2009. Pp. 79. [http://merln.ndu.edu/whitepapers/Finland\\_English-2009.pdf](http://merln.ndu.edu/whitepapers/Finland_English-2009.pdf) (Military Education Research Library Network; viewed: 08.04.2010.).

<sup>104</sup> *Ibid*, Pp. 83.

paplašināšanu un pareizi veidotām kaimiņattiecībām un pārliedcinošam ES-Krievijas partnerattiecībām.<sup>105</sup> Somijas mērķis ir integrēt ES Drošības Padomē, ko var panākt caur aktīvu dalību ES un sadarbību Ziemeļu dimensijas ietvaros (skat. 7. Pielikumu 7.3.3.). Somija atbalsta ciešāku ES-NATO sadarbību.

Somija ir aktīva ANO locekle. Lai tiktu nodrošināta sabiedrības drošība, svarīga ir cilvēktiesību respektēšana, priekšnosacījumu radīšana sociālajam un individuālajam godam.<sup>106</sup> Tā kā par galveno draudu Somija uzskata terorismu, nepieciešams uzlabot robežu kontroli un izveidot nacionālo pretterorisma stratēģiju. Nopietns drauds sabiedrības drošībai ir dažādas epidēmijas un slimības, kas ir jānovērš. Lai pastāvētu izpratne par notiekošo, nepieciešams izglītēt sabiedrību, tas panākams ar dažādu brīvprātīgo organizāciju palīdzību (skat. 7. Pielikumu 7.4.1.). Somija aktīvi piedalās kopējās ES imigrācijas un patvēruma politikā, uzmanību vēršot uz labu etnisko attiecību veidošanu, aktīvi pielietojot dažādus līdzekļus visos sektoros un sabiedrības līmeņos, novēršot sociālo atstumtību.<sup>107</sup>

Somija, kā jau visas BJR valstis, uzsver militāro spēju pilnveidošanu un bruņoto spēku modernizēšanu, kas nepieciešams divu iemeslu dēļ- lai piedalītos civilās un militārās krīzes novēršanas operācijās un aizsargātu valsts teritoriju. Tā kā Somija nav NATO dalībvalsts un NATO sniegtās drošības garantijas uz to neattiecas, tad Somija uzsver, ka savu aizsardzību balsta uz sekmīgu ārpolitiku un drošības politiku (skat. 7. Pielikumu 7.5.1). Tiek akcentēta gan Somijas, Zviedrijas un Norvēģijas ciešā sadarbība drošības politikas jomā, gan sadarbība Ziemeļvalstu un Baltijas valstu starpā (skat. 7. Pielikumu 7.5.2.). Somija uzmanīgi seko līdzi Krievijas attīstībai, uzsverot, ka jāuzlabo Krievijas un NATO attiecības un Krievijas attiecības ar BJR, kas uzlabotu reģiona drošības vidi (skat. 7. Pielikumu 7.5.3.). Līdzīgi kā citas valstis, arī Somija parakstījusi dažādus līgumus un iestājas par ieroču kontroli, un aizliegšanu.

#### **4. 8. Zviedrijas Karalistes nacionālā drošība**

Zviedrija ir viena no BJR valstīm, kas, pateicoties savai vēsturei, vēl joprojām cenšas saglabāt zināmu neitralitāti un nav NATO dalībvalsts. Zviedrija uzskata, ka tikai dažreiz ir jāpielieto

---

<sup>105</sup> *Finnish Security and Defence Policy 2009: Government Report.* Helsinki, 2009. Pp. 83. [http://merln.ndu.edu/whitepapers/Finland\\_English-2009.pdf](http://merln.ndu.edu/whitepapers/Finland_English-2009.pdf) (Military Education Research Library Network; viewed: 08.04.2010.).

<sup>106</sup> Ibid, Pp. 75.

<sup>107</sup> Ibid, Pp. 88.

spēks, lai atdalītu karojošās puses, bet militārais aspekts nav noteicošais drošības politikas veidošanā (skat. 8. Pielikumu 8.1.). Zviedrijas ārpolitika drošības jomā ir tieši vērsta uz EDAP veidošanu un stiprināšanu. Zviedrijas Ārlietu ministra Karla Bilta (*Carl Bildt*) Valdības politikas slēdzienā minēts, ka: „ES nodrošina Zviedrijai labāko ārpolitikas darbības platformu. Tas ir viens no iemesliem, kāpēc Zviedrija ir izvēlējusies būt par galveno ES dalībvalsti.”<sup>108</sup> Zviedrijas drošība nav skatāma šķirta no ES drošības, un ir saistīta ar ES integrāciju (skat. 8. Pielikumu 8.2.). Zviedrija uzskata, ka ar sadarbības palīdzību ES ietvaros ir iespējams stiprināt starptautisko drošību un palielināt ES pozīcijas starptautiskās drošības jomā (skat. 8. Pielikumu 8.3.). Lai arī Zviedrija sevi pozicionē kā neitrālu, tomēr tās neitralitāte zūd brīdī, kad parādās draudi kādai no Ziemeļvalstīm vai ES dalībvalstij (skat. 8. Pielikumu 8.4.). Zviedrija, tāpat kā citas BJR valstis, identificē terorismu, masu iznīcināšanas ieročus, arī klimata pārmaiņas kā galvenos izaicinājumus drošībai, kas radušies globalizācijas rezultātā. Tiek uzsvērts, ka tieši militāri draudi Zviedrijai nepastāv. Tā kā draudi mūsdienās ļoti reti ir saistāmi ar noteiktām valstīm, tad svarīgi valstīm apvienoties un sadarboties, lai cīnītos pret kopējiem izaicinājumiem.<sup>109</sup>

Lai tiktu palielināta valsts politiskā drošība, tiktu atzīta Zviedrijas pastāvošā vara, Zviedrija ņem aktīvu dalību krīzes novēršanas operācijās, iestājas par cilvēktiesību aizsardzību, demokrātiju un likuma varu ar mērķi novērst konfliktus (skat. 8. Pielikumu 8.5.1.). Šeit skaidri iezīmējas Zviedrijas virzība uz drošības veicināšanu sabiedrības drošības sektora ietvaros. Zviedrija uzskata, ka ES ir jāpaplašina, lai tiktu veicināta stabilitāte (skat. 8. Pielikumu 8.5.2.). Tādēļ Zviedrija iestājas par Turcijas un Horvātijas pievienošanu ES. Zviedrija redz Krieviju kā savu lielāko kaimiņu un galveno drošības politikas aktieri reģionā, Eiropa un pasaulē, tāpēc uzskata par svarīgu Krievijas attiecību veicināšanu ar ES un NATO, lai veicinātu BJR stabilitāti (skat. 8. Pielikumu 8.5.3.).

Sabiedrības drošības sektorā svarīgu lomu ieņem indivīda drošība. Zviedrija uzskata, ka mūsdienu draudi, kas pārsvarā ir nemilitāri, spēcīgi var ietekmēt indivīda drošību. Zviedrijas konstitūcijā minētas visas indivīdu tiesības un brīvības, kuras ievērojot arī ir panākama

---

<sup>108</sup> *Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs by the Minister for Foreign Affairs Carl Bildt, Wednesday, 18 February 2009.* <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/12/07/57/6af6d6b7.pdf> (Government Offices of Sweden Home Page; viewed: 09.05.2010.).

<sup>109</sup> *Sveriges säkerhetspolitik* (Zviedrijas drošības politika). <http://www.sweden.gov.se/sb/d/525> (Regeringskansliet Hemsidan; visade: 09.05.2010.).

sabiedrības drošība. Zviedrija uzsver, ka attīstība ir cieši saistīta ar drošību un veicina sabiedrības vienotību, politisko drošību (skat. 8. Pielikumu 8.6.1.). Zviedrijas attīstības politika ir vērsta uz sabiedrības drošības palielināšanu. Šīs politikas galvenais punkts ir nabadzības samazināšana: „(..) tā ietver ekonomiskās attīstības, cilvēktiesību un demokrātijas veicināšanu, ilgtspējīgas vides nodrošināšanu un civilās sabiedrības stiprināšanu.”<sup>110</sup>

Zviedrijas neitralitāte nav klātesoša, kad runa ir par valsts eksistences nodrošināšanu. 2008. gada 13. jūnijā valdības sasauktā Zviedrijas Aizsardzības komisija izstrādāja ziņojumu par Aizsardzības izmantošanu. Ziņojums veltīts tam, ka Zviedrijas bruņoto spēku pārveidošana turpināsies.<sup>111</sup> Zviedrija ir modernizējusi savus bruņotos spēkus un turpina pie tā strādāt. Bruņotajiem spēkiem jābūt gataviem gan pasargāt valsti no tiešiem militāriem iebrukumiem, gan arī jābūt spējīgiem piedalīties civilmilitārās operācijās (skat. 8. Pielikumu 8.7.2.). Tā kā visa Zviedrijas ārpolitika tiek veikta, balstoties uz dažāda veida kopdarbībām, arī militāro drošību Zviedrija ir iecerējusi sasniegt sadarbojoties. Zviedrijas interesēs ir sasniegt efektīvus kopīgus risinājumus un ciešāku sadarbību Ziemeļvalstu starpā, savukārt Ziemeļvalstīm ir laba sadarbība ar Baltijas valstīm. BJR ir nozīmīgs Zviedrijas drošības veicināšanā. Bet arī šī sadarbība reģiona ietvaros nav skatāma kā neatkarīga no pārējās pasaules drošības, tā ir saistīta ar Eiroatlantisko sadarbību.<sup>112</sup> Lai arī cik neitrāla gribētu būt Zviedrija, tomēr tās drošību ietekmē arī NATO, jo Eiropas drošība nav skatāma šķirta no NATO.

#### **4. 9. Islandes Republikas nacionālā drošība**

Islande ir vienīgā Ziemeļvalsts, kas nekad nav pat kandidējusi, lai kļūtu par ES dalībvalsti, taču tā ir NATO dalībvalsts. Islandei nav savu militāro spēku, ir tikai civilais personāls. Civilā līdzdalība tiek uzskatīta par būtisku saikni starp tradicionālo miera uzturēšanu un ekonomisko attīstību.<sup>113</sup>

---

<sup>110</sup> *Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs by the Minister for Foreign Affairs Carl Bildt, Wednesday, 17 February 2010.* <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/13/97/31/215449c0.pdf> (Government Offices of Sweden Home Page; viewed: 09.05.2010.).

<sup>111</sup> *The Defence Commission report Defence in Use (Ds 2008:48).* Ministry of Defence, Seden. 16 June 2008. <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/10/74/98/17275d20.pdf> (Government Offices of Sweden Home Page; viewed: 09.05.2010.).

<sup>112</sup> *Sveriges säkerhetspolitik* (Zviedrijas drošības politika). <http://www.sweden.gov.se/sb/d/525> (Regeringskansliet Hemsidan; visade: 09.05.2010.).

<sup>113</sup> *Peacekeeping- The Iceland Crisis Response Unit.* <http://www.mfa.is/foreign-policy/peacekeeping/> (Ministry for Foreign Affairs of Iceland Home Page; viewed: 11.05.2010.).

Politiskā drošība sasniedzama caur dalību starptautiskajās organizācijās un piedalīšanos miera uzturēšanas operācijās, ko Islande tagad piekopj arvien aktīvāk (skat. 9. Pielikumu 9.1.1.). 2001. gadā tika izstrādāta Islandes Krīzes reaģēšanas vienība, kuras mērķis bija rekrutēt, sagatavot, apmācīt un izvietot personālu miera uzturēšanas operācijām.<sup>114</sup>

Islandes politikā gadu gaitā ir vērojams stingrs nacionālisms. Islandieši uzsver, ka ir atšķirīgi no citām Eiropas nācijām, jo 19. gs. Eiropas liberālisms nekad tā arī nerasniedza Islandi tādā pašā veidā kā citas Eiropas valstis, jo tas bija balstīts uz pieprasījumu pēc indivīda brīvības, taču Islande vienmēr ir fokusējusies nevis uz indivīda, bet gan nācijas brīvību.<sup>115</sup> Tas varētu skaidrot Islandes bailes no imigrantiem un vēlmi uzturēt tīru Islandes nāciju, tāpēc sabiedrības drošība panākama ar ierobežojošu imigrācija politiku (skat. 9. Pielikumu 9.2.1.). Islandes imigrācijas politika tiek uzskatīta par visstingrāko visā demokrātiskajā pasaulē. Turklāt Islandē nav etniskās minoritātes. Tātad, var teikt, ka sabiedrības drošība ir pasargāta un Islandei nav vajadzības pēc ES maigās drošības (*soft security*).

Militārā drošība sasniedzama caur darbošanos NATO un par Islandes militārās drošības patronu uzskatāmas ASV. Islandes ārpolitikā dominē reālistu skatījums, t.i., NATO un ASV tiek uzlūkotas kā īstie un vienīgie drošības garantī, tajā pat laikā Islande ES vispār neuzskata par aktieri drošības jomā.<sup>116</sup> Īpašas attiecības vieno ASV ar Islandi, jo 1951. gadā abas parakstīja vienošanos par Islandes aizsardzību, un Keflavik bāzē tika novietoti ASV bruņotie spēki, kas veidoja Islandes Aizsardzības spēkus.<sup>117</sup> Islandei ir savi drošības spēki, kuri pilda tās pašas funkcijas, ko citās valstīs nacionālie bruņotie spēki- kalpo valsts aizsardzībai un piedalās starptautiskajās misijās (skat. 9. Pielikumu 9.3.1.). Islandes militārā drošība tiek sasniegta, pateicoties sadarbībai ar Ziemeļvalstīm un Baltijas valstīm ar dažādu apmācību un konsultāciju palīdzību drošības jomā.<sup>118</sup>

---

<sup>114</sup> *Peacekeeping- The Iceland Crisis Response Unit*. <http://www.mfa.is/foreign-policy/peacekeeping/> (Ministry for Foreign Affairs of Iceland Home Page; viewed: 11.05.2010.).

<sup>115</sup> Björnsson, Sveinn Birkir. *Pure Body- Pure Nation*. <http://www.grapevine.is/Home/ReadArticle/Pure-Body-Pure-Nation> (The Reykjavik Grapevine Home Page; viewed: 09.05.2010.).

<sup>116</sup> Bailes J.K. Alyson, Baldur Thorhallsson. Iceland and the European Security and Defence Policy. In: *The Nordic Countries and the European Security and Defence Policy*. Eds. Alyson J.K. Bailes, Gunilla Herolf and Bengt Sundelius. New York: Oxford University Press, 2006, Pp. 329.

<sup>117</sup> Ibid.

<sup>118</sup> *Iceland's Security and Defence*. [http://www.utanrikisraduneyti.is/media/Utgafa/1970\\_001.pdf](http://www.utanrikisraduneyti.is/media/Utgafa/1970_001.pdf) (Ministry of Foreign Affairs of Iceland Home Page; viewed: 11.05.2010.).

#### 4.10. Norvēģijas Karalistes bruņoto spēku stratēģiskā koncepcija

Norvēģija ir viena no BJR valstīm, kas nav ES dalībvalsts, tādēļ tā diezgan kautrīgi iesaistās sadarbībā EDAP ietvaros. Tas skaidrojams ar to, ka Norvēģija divreiz ir nobalsojusi pret dalību ES un 2006. gadā veiktā aptauja parādīja, ka 51.4% iedzīvotāji ir pret Norvēģijas dalību ES.<sup>119</sup> Norvēģija ir tipiska NATO dalībvalsts, kas atbilstoši NATO pārveidojusi savus bruņotos spēkus un turpinās to darīt, jo uzskata, ka nacionālā drošība sasniedzama caur bruņoto spēku modernizāciju. Norvēģija brīžiem ES uzskata kā NATO konkurentu un atzīst tikai aktīvu dalību ANO un NATO ietvaros (skat. 10. Pielikumu). Savā bruņoto spēku stratēģiskajā koncepcijā, Norvēģija identificē visas ar globalizāciju saistītās izmaiņas starptautiskajā politikā, t.sk., terorismu un masu iznīcināšanas ieroču izplatību.

Norvēģijas bruņoties spēki tiek uzskatīti par svarīgu instrumentu, lai sasniegtu politisko drošību, jo darbojoties daudzpusīgās miera uzturēšanas operācijās, rezultātā var tikt sasniegta nacionālā drošība. Konflikta atrisināšanu Norvēģija saista ar dalību ANO un tās izstrādātos starptautiskos normatīvos aktus (skat. 10. Pielikumu 10.1.1.). Piedaloties ES kaujas grupu operācijās, iespējams sasniegt politisko drošību un atzinību no citiem starptautiskajiem spēlētājiem. Turklāt Norvēģijas Aizsardzības ministrija 2006. gadā ir parakstījusi sadarbības līgumu ar EAA. Norvēģija ir piedalījies Zviedrijas vadītajā Ziemeļu kaujas grupā 2008. gadā kopā ar Somiju, Igauniju un Īriju.<sup>120</sup>

Sabiedrības drošība atrodas civilo autoritāšu atbildībā, taču tā ir panākama civilajām autoritātēm sadarbojoties ar bruņotajiem spēkiem (skat. 10. Pielikumu 10.2.1.). Norvēģija savā dokumentā akcentē cilvēkdrošības konceptu un saista to ar aizsargāšanas atbildību (*responsibility to protect*),<sup>121</sup> uzsverot, ka starptautiskai sabiedrībai ir jāiejaucas, ja kāda valsts nespēj nodrošināt savu iedzīvotāju drošību, jo cilvēkdrošība ir valsts atbildība. Cilvēktiesību ievērošana veicina sabiedrības drošību.

---

<sup>119</sup> Graeger, Nina. Norway between Europe and the US. In: *New Security Issues in Northern Europe: The Nordic and Baltic states and the ESDP*. Ed. Clive Archer. London: Routledge, 2008, Pp. 94.

<sup>120</sup> *Capable Force: Strategic Concept for the Norwegian Armed Forces*. Oslo, 13 November, 2009. Pp. 37. [http://www.regjeringen.no/upload/FD/Dokumenter/Capable-force\\_strategic-concept.pdf](http://www.regjeringen.no/upload/FD/Dokumenter/Capable-force_strategic-concept.pdf) (Information from the Government and the Ministries Home Page; viewed: 11.05.2010.).

<sup>121</sup> Ibid, Pp. 21.

Militārā drošība sekmējama ar efektīgiem bruņotajiem spēkiem, kam jāspēj darboties gan valsts robežās, gan starptautiskajās misijās un miera uzturēšanas operācijās. Lai BJR pastāvētu miers, nepieciešama NATO sadarbība ar Krieviju. Darbojoties ANO miera uzturēšanas operācijās, iespējams panākt militārās drošības garantijas Norvēģijai. Militārās drošības garantēšanā Norvēģijai svarīga ir Ziemeļjūras stratēģija, kas attiecas uz tādām valstīm kā Norvēģiju, Zviedriju, Dāniju, Vāciju, Nīderlandi, Franciju, Angliju, Skotiju (skat. 10. Pielikumu 10.3.1.).

#### **4.11. Krievijas Federācijas Nacionālās drošības stratēģija līdz 2020. gadam**

Pretēji iepriekšējiem Krievijas Federācijas dokumentiem, kas starptautisko attiecību veidošanu redz militāros aspektos (skat. 11. Pielikumu 11.1.), jaunā NDS līdz 2020. gadam iezīmē daudz plašākus izaicinājumus nacionālai drošībai un mazāk uzmanības veltīts cietās drošības (*hard security*) draudiem. Tagad Krievija identificē, ka drošības pamatā ir ilgtspējīga attīstība dažādās jomās. Krievijas galvenās prioritātes nacionālajā drošībā ir valsts aizsardzība un sabiedrības drošība (skat. 11. Pielikumu 11.2.). Liels uzsvars likts uz ekonomiskajiem jautājumiem. Krievijas prezidents Dmitrijs Medvedevs Drošības Padomes sanāksmē 2009. gada 24. martā uzsvēra, ka ekonomiskā drošība arī ir NDS sastāvdaļa.<sup>122</sup> Krievijas NDS uzsvērta turpmāka sadarbība G8, G20, KIK (Krievija, Indija, Ķīna), BKIK (Brazīlija, Krievija, Indija, Ķīna) ietvaros, taču Neatkarīgo valstu savienība (NVS) ir Krievijas ārpolitikas prioritāte. Krievija savā drošības dokumentā noniecina pastāvošo globālo un reģionālo drošības arhitektūru, NATO būtību un uzskata, ka tā tikai rada draudus starptautiskai drošībai (skat. 11. Pielikumu 11.3.). Spriežot pēc NDS, Krievija uzskata ES par partneri cīņā ar globālajiem draudiem. Dalība BJR ietvaros šajā dokumentā nav minēta.

Analizējot Krievijas 2000. gada NDK, var secināt, ka tā sevi pozicionē kā lielvaru, kuras intereses pārējai starptautiskai sabiedrībai ir jārespektē (skat. 11. Pielikumu 11.4.). Uzsverot savu varenību, vienlaicīgi tiek arī it kā brīdinātas citas valstis, ka risinot galvenos starptautisko attiecību jautājumus un, ignorējot Krievijas intereses, var tikt iedragāta starptautiskā drošība,

---

<sup>122</sup> *Начало заседания Совета Безопасности по вопросу „О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации до 2020 года и комплексе мер по ее реализации”*. (Sākums Drošības Padomes sanāksmei „Par Krievijas Federācijas Nacionālās drošības stratēģiju līdz 2020. Gadam un pasākumu kopumu tās īstenošanai”). [http://archive.kremlin.ru/appears/2009/03/24/1541\\_type63378type82634\\_214272.shtml](http://archive.kremlin.ru/appears/2009/03/24/1541_type63378type82634_214272.shtml) (Начальная Страница Президента Рщсии; рассмотренная: 05.05.2010.).

stabilitāte.<sup>123</sup> Pētot 2009. gada 12. maija NDS, tiek secināts, ka arī tagad nekas būtiski nav mainījies un viena no Krievijas nacionālajām interesēm ir kļūt par lielvaru (skat. 11. Pielikumu 11.5.).

Salīdzinot ar citu valstu drošības dokumentiem, kas politisko drošību vēlas sasniegt mierīgā ceļā, caur dažādām kopdarbībām, Krievija uzsver, ka taisās izmantot visus iespējamus instrumentus, lai aizsargātu valsts suverenitāti un nacionālās intereses (skat. 11. Pielikumu 5.6.1.). Krievija spēcīgi izmanto ekonomiskos instrumentus savas politiskās drošības stiprināšanā. Tā ir nolēmusi kļūt par piekto lielāko ekonomiku pēc IKP, tādā veidā nodrošinot atbalstu savai varai.<sup>124</sup> NDS līdz 2020. gadam tiek noteikts, ka Krievija vēlas sadarboties ar ES dažādās jomās (skat. 11. Pielikumu 11.6.2.). Krievija dod priekšroku divpusējas attiecībām ar dažādām valstīm, nevis starptautisko organizāciju ietvaros, tādēļ arī NDS uzsvērta dažādu sadarbību loma, kas balstīta uz līdzīgām interesēm (skat. 11. Pielikumu 11.6.3.).

Lai tiktu nodrošināta Krievijas nacionālā drošība, par primāro tiek uzskatīts sabiedrības drošības sektors, un tas ir saistīts ar indivīda drošību (skat. 11. Pielikumu 11.7.1.). NDS teikts, ka Krievija centīsies aizsargāt savu pilsoņu tiesības un intereses ārpus Krievijas Federācijas robežām.<sup>125</sup> Tā kā Krievijai pieder lielākās sauszemes robežas pasaulē, NDS tiek likts uzsvars uz robežu aizsargāšanas spēju palielināšanu. Par draudiem sabiedrības drošības sektoram identificētas arī dažādas epidēmijas, atkarības no alkohola un narkotikām, dažādas slimības un dzimstības mazināšanās. Tiek pievērsta uzmanība arī tiesību aktu aizsardzības pasākumu veikšanai, lai labāk varētu identificēt, novērst terora aktus, ekstrēmismu u.c. noziedzīgus nodarījumus cilvēktiesībām un brīvībām.<sup>126</sup> Lai uzlabotu sabiedrības drošību, jāizveido

---

<sup>123</sup> *Russian National Security Concept*. Moscow, 2000. <http://www.russiaeurope.mid.ru/russiastrat2000.html> (Permanent Representation of the Russian Federation to the Council of Europe Home Page; viewed: 27.04.2010.).

<sup>124</sup> *Стратегия национальной безопасности Российской Федерации до 2020 года*. 53. §. Москва, 2009. (Krievijas Federācijas Nacionālās drošības stratēģija līdz 2020. gadam. Maskava, 2009). <http://www.scrf.gov.ru/documents/99.html> (Совет Безопасности Российской Федерации Начальная Страница; рассмотренная: 05.05.2010.).

<sup>125</sup> Dimitriakopoulou, Sophia and Dr. Andrew Liaropoulos. *Russia's National Security Strategy to 2020: A Great Power in the Making?* [http://cria-online.org/Journal/10/Done\\_Russias\\_National\\_Security\\_Strategy\\_To\\_2020\\_A\\_Great\\_Power\\_In\\_The\\_Making\\_Dimitriakopoulou\\_Liaropoulos.pdf](http://cria-online.org/Journal/10/Done_Russias_National_Security_Strategy_To_2020_A_Great_Power_In_The_Making_Dimitriakopoulou_Liaropoulos.pdf) (Caucasian Review of International Affairs Home Page; viewed: 05.05.2010.).

<sup>126</sup> *Стратегия национальной безопасности Российской Федерации до 2020 года*. 36. §. Москва, 2009. (Krievijas Federācijas Nacionālās drošības stratēģija līdz 2020. gadam. Maskava, 2009). <http://www.scrf.gov.ru/documents/99.html> (Совет Безопасности Российской Федерации Начальная Страница; рассмотренная: 05.05.2010.).

mehānismi, kas pārvaldītu etniskos strīdus, integrētu sabiedrību, tiktu izveidota vienlīdzība starp laukos un pilsētā dzīvojošajiem, liela nozīme pievērsta arī izglītības, zinātnes un kultūras lomai, lai stiprinātu sabiedrības vienotību.<sup>127</sup>

Lai tiktu palielināta militārā drošība, Maskava uzsver, ka ir jāpalielina reģionu koalīciju loma un aktīvāk jādarbojas Eiropas drošības veidošanā. Krievijas aktivitāti iesaistoties Eiropas drošības struktūrās apstiprina arī 2009. gada 27. novembrī izteiktais Krievijas prezidenta priekšlikums par Eiropas drošības arhitektūru. Stiprinot ES drošības instrumentus, Krievija cer uz NATO lomas mazināšanos, jo uzskata aliansi kā draudu savai drošībai, lai gan pretēji iepriekšējai NDK, šajā NDS līdz NATO nav tieši nodēvēta kā drauds Krievijas drošībai, tomēr Krievija iestājas pret NATO militāro klātbūtni savu robežu tuvumā. Tāpat kā citas BJR valstis, arī Krievija liek uzsvāru uz militārās organizācijas, t.i., bruņoto spēku un citu militāro formējumu pilnveidošanu (skat. 11. Pielikumu 11.8.1.). Lai tiktu stiprināta gan Krievijas militārā drošība, gan arī starptautiskā drošība, Krievija iestājas pret kodolieroču izplatīšanu.

Pētot trīs drošības sektoru esamību vienpadsmit BJR valstu drošības dokumentos, tika secināts, ka tajos pastāv visi trīs drošības sektori, tomēr dominējošais ir sabiedrības drošības sektors. Identificējot mūsdienu draudus, ņemot vērā cilvēktiesību, demokrātijas nozīmīgumu, pievēršot lielu lomu izglītībai un zinātnei, BJR valstu drošības politikās dominējošais ir sabiedrības drošības sektors. Līdz ar to visa darbība no šo valstu puses EDAP ietvaros arī ir vērsta, lai drošībiskotu tieši šo jomu. Šeit iezīmējas arī drošības sektoru tendence pārklāties, jo sabiedrības drošības sektors iespiežas gan politiskā, gan militārā drošības sektora ietvaros. Lai arī brīžiem šķiet, ka liels akcents ir likts uz kādu no sektoriem, piemēram, militārā drošības sektora ietvaros Vācija vēlas ierobežot ieroču izplatību, tomēr tas ļoti ir saistīts ar sabiedrības drošības sektoru, jo šī Vācijas vēlme ir vērsta, lai sekmētu konfliktu novēršanu. Zviedrijas aktīvā darbība EP, lai iedibinātu cilvēktiesības, ir solis politiskās drošības stiprināšanā, lai saņemtu atbalstu no ārpuses, taču dziļākajā būtībā tas ir vērsts, lai drošībiskotu sabiedrības drošības sektoru.

BJR valstu iedalījums trīs grupās- valstīs, kas ir ES dalībvalstis, valstīs, kas ir EEZ valstis un Krievijas Federācijā- ļauj izdarīt secinājumus, ka ES dalībvalstis būs ieinteresētākas EDAP

---

<sup>127</sup> *Стратегия национальной безопасности Российской Федерации до 2020 года.* 36. §. Москва, 2009. (Krievijas Federācijas Nacionālās drošības stratēģija līdz 2020. gadam. Maskava, 2009). <http://www.scrf.gov.ru/documents/99.html> (Совет Безопасности Российской Федерации Начальная Страница; рассмотренная: 05.05.2010.).

veidošanā, nekā EEZ valstis vai Krievija. ES dalībvalstis iespējams iedalīt sīkāk- tās, kas ir NATO dalībvalstis un savas drošības stiprināšanā dod priekšroku aliansei. Vācija ir izņēmums, jo tā ir aktīva EDAP veidošanā jau no tās dibināšanas. Otra valstu grupa ir tās, kas vēlas saglabāt savu neitralitāti- Somija un Zviedrija. Taču kopumā BJR ES dalībvalstu drošības politikās iezīmējas tendence aktualizēt EDAP, lai stiprinātu savu politisko drošības situāciju ES ietvaros. EEZ valstu attieksme pret EDAP varētu tikt vērtējama kā pavirša, jo tās abas ir NATO dalībvalstis un uzskata alianši par vispasaules drošības garantu. Krievija pēdējā laikā liek akcentu uz Eiropas drošības politiku, jo arvien spēcīgāk izjūt NATO kā draudu savai drošībai.

## 5. Baltijas jūras reģiona valstis Eiropas drošības un aizsardzības politikā

Mūsdienās militārie draudi vairs nav noteicošie, un, līdz ar to pastāv mazākas iespējas valsts fiziskās eksistences iedragāšanai. Šobrīd aktuāli ir nemilitāri draudi, kas vērsti uz sabiedrības drošības ietekmēšanu. Visas BJR valstis mūsdienu drošības situāciju raksturo kā kompleksu, kurā terorisms, masu iznīcināšanas ieroču, narkotiku izplatība, klimata pārmaiņas, u.c. globalizācijai raksturīgie draudi ir visbīstamākie. Kā zināms, šie draudi visvairāk ietekmē sabiedrības drošības sektoru, tāpēc arī vislielākais akcents šobrīd ir likts tieši uz sabiedrības un indivīdu drošību. Lielākajai daļai valstu drošības dokumentos identificēti līdzīgi instrumenti nacionālās drošības stiprināšanai, tiek izmantoti arī reģiona ietvari, lai palielinātu drošību. Visas BJR valstis apzinās, ka mūsdienās cīņā ar draudiem nepieciešama sadarbība. BJR atrodas valstis, kas pārsvarā ir vienu un to pašu organizāciju dalībvalstis- no vienpadsmit BJR valstīm tikai trīs nav ES dalībvalstis- Islande, Norvēģija, kas ir EEZ valstis un Krievija, un, trīs nav NATO dalībvalstis- Krievija, Somija, Zviedrija. Līdz ar to rodas lielākas iespējas virzīt savus mērķus un intereses caur dalību organizācijās un palielināt reģiona kopējo drošību. F. Tassināri un L.K. Viljamsa (*Fabrizio Tassinari, Lena-Kaarina Williams*) uzskata, ka: „Sadarbība maigās drošības jomā ir spēlējusi galveno lomu, pārvēršot BJR par intensīvas sadarbības arēnu, ko raksturo institūciju pārklāšanās mozaīka, kur reģionālā un subreģionālā integrācija veicina mierīgas attiecības un stabilitāti, un, kur ir notikusi ievērojamas pārmaiņas no cietās drošības uz maigo drošību.”<sup>128</sup>

Zīmīgi, ka tādas pašas draudus identificē arī ES savā drošības dokumentā. Izpētot BJR valstu drošības dokumentus un salīdzinot tos ar ES drošības stratēģiju, var secināt, ka gan ES, gan BJR valstīm sabiedrības drošības sektors spēlē galveno lomu attiecībā uz drošības politikas veidošanu. Lai tiktu veidota, ietekmēta drošības politika, būtiskas ir kopējās intereses. Tāpēc ES un BJR valstu kopīgais drošības atskaites punkts- sabiedrības drošība var kalpot kā spēcīgs pamats BJR valstīm, lai paustu savas nacionālās drošības intereses ES ietvaros.

Tā kā šis reģions var tikt uzskatīts par dinamisku un attīstībā esošu, liela loma šeit ir izglītībai, zinātnei, kultūrai. Tas redzams arī drošības dokumentos, jo valstis uzsver šos elementus kā būtiskus, lai tiktu stiprināta sabiedrības drošība. Sestajā Stokholmas konferencē par BJR 2002.

---

<sup>128</sup> Tassinari, Fabrizio (Ed.). *The Baltic Sea Region in the European Union: Reflections on Identity, Soft-Security and Marginality*. Berlin: BaltSeaNet, 2003, Pp. 27.

gada aprīlī bijušais Lietuvas prezidents izteicās, ka: „Tiek gaidīts, ka BJR kļūst par visātrāk augošo reģionu Eiropā, kas uzkrās bagātību un labklājību, pārspējot citas kontinenta daļas. Jau tagad tirgus BJR ir plašs un atvērts, iedzīvotāji ir labi izglītoti un uzcītīgi, un vēlme sadarboties ir spēcīga un turpinās augt.”<sup>129</sup> Spēcīgā izglītība un zinātne var nākotnē sniegt pienesumu EDAP, jo tieši šīs politikas ietvaros nepieciešami labi apmācīti speciālisti dažādās jomās- tieslietu, valodu, publiskās pārvaldes u.c. Turklāt, cīņā pret mūsdienu draudiem nepieciešama valstu sadarbība- gan izstrādājot kopīgas stratēģijas, gan arī piedaloties krīzes novēršanas un miera uzturēšanas operācijās. Tāpēc BJR valstīm svarīgi ir runāt par dalību reģiona un starptautisko organizāciju ietvaros un kopīgi uzņemties atbildību.

BJR valstu attieksme pret cilvēktiesību ievērošanu un demokrātijas veicināšanu, var sniegt būtisku pienesumu EDAP miera uzturēšanas misijās. BJR valstu vidū Ziemeļvalstis, kas jau no pašiem pirmsākumiem ir bijušas aktīvas cilvēktiesību aizstāvībā un Vācija, kas turpina izjust vainas apziņu par pagātnes nodarījumiem Eiropai un, tāpēc uzsver cilvēktiesību un demokrātijas lomu. Šo valstu ietekme jūtama arī pārējās BJR valstu drošības politikās, kas vēlas mācīties no labākajām cilvēktiesību aizstāvēm.

Analizējot BJR valstu drošības dokumentus un pētot valstu nacionālās drošības politikas trīs drošības sektoru ietvaros, var secināt, ka BJR atrodas dažādas valstis, taču būtiskāko pienesumu EDAP veidošanā var sniegt trīs Baltijas valstis, Polija, Vācija, Zviedrija un Somija. Tikai divas no šīm valstīm nav NATO dalībvalstis- Zviedrija un Somija. Šīs valstis pozicionē sevi kā neitrālas un tāpēc, nevēloties iegūt „brīvbiļetnieka” statusu starptautiskās, un, līdz ar to, savas drošības veicināšanā, ļoti aktīvi darbojas EDAP ietvaros.

Būtiski atzīmēt, ka BJR ietvaros atrodas divas no četrām EDAP veicinātājām, kas šīs politikas veidošanā iesaistītas jau no tās veidošanas sākuma- Vācija un Zviedrija (par pārējām divām uzskatāmas- Lielbritānija un Francija),<sup>130</sup> kas nozīmē, ka EDAP šīm valstīm ir ļoti būtiska un līdz ar to EDAP veidošanā aktīvāk var tikt iesaistīts viss BJR.

---

<sup>129</sup> Fähræus, Anna, et.al. (Eds.). *The 6th Stockholm Conference on Baltic Sea Region Security and Cooperation: Enlargement and Beyond*, April 24, 2002. Stockholm: Embassy of the United States of America, 2002, Pp. 37.

<sup>130</sup> Jonson, Pål. *The Development of the European Security and Defence Policy- An Assessment of Preferences, Bargains and Outcomes*. Stockholm: Swedish Defence Research Agency, 2006, Pp. 205.

Politiskā drošība var tikt sasniegta, gan no iekšpuses, gan ārpusē. EDAP nozīme tās aktīvāko dalībvalstu starpā var tikt raksturota kā politika, kurā piedaloties, tiešu labumu valstis nevar panākt, bet var saņemt politisko drošību- t.i., citu valstu leģitimitāti pastāvošajai varai. Piedaloties EDAP valstis var parādīt sevi, savu darbības virzienu un intereses starptautiskajā sistēmā. Līdzīgi notika ar Baltijas valstīm un Poliju, kas ES iestājās tikai 2004. gadā, kad jau pastāvēja EDAP un ES drošības stratēģija. Tādi šīm valstīm būtiski jautājumi kā enerģijas drošība un teritoriālā aizsardzība nav iekļauti ES drošības dokumentā. Pienesumu politiskā drošības sektorā nesušas Baltijas valstis kopā ar citām postkomunisma valstīm, kas ir panākušas, ka enerģijas drošība tika iekļauta jaunajā ziņojumā par ES drošības stratēģijas ieviešanu 2008. gada decembrī.<sup>131</sup>

No Baltijas valstu, Somijas, arī Vācijas puses tiek likts akcents uz ES attiecību nodefinēšanu ar Krieviju. 2009. gada 19. februāra Eiropas Parlamenta rezolūcijā par ES drošības stratēģiju un EDAP akcentēts, ka: „(..) ES-Krievijas attiecību drošības dimensija un KĀDP, un EDAP loma nav skatāmas šķirtas no Eiropas drošības arhitektūras (..)”.<sup>132</sup> Pašas Krievijas aktivitāte EDAP misijās ir zema, tomēr tā ir piedalījusies dažās un 2008. gada EUFOR misijā Čadā nosūtīja 4 Mig-8 helikopterus un 120 miera uzturētājus.<sup>133</sup> Lai gan Krievija akcentē, ka ES ir viņas sabiedrotais cīņā pret mūsdienu draudiem, tomēr izvēlas piedalīties ES misijās caur Ziemeļu dimensiju. Tā izvēlas piedalīties ES misijās politisku iemeslu vadīta, t.i., lai mazinātu ASV un NATO lomu drošības veidošanā.

Sabiedrības drošības sektora ietvaros BJR var sniegt vislielākos ieguldījumus, sniedzot palīdzību un zināšanas citur pasaulē, piedaloties civilās krīzes vadības misijās, stiprinot likuma varu, apmācot vietējās policijas, stiprinot publisko pārvaldi. Lai veicinātu sabiedrības drošību, kas arī ir viens no EDAP galvenajiem uzdevumiem, svarīgi ir veikt krīzes vadības misijas. Pateicoties Somijas un Zviedrijas iniciatīvai, 1996. gadā krīzes pārvaldīšanas uzdevumi tika iekļauti

---

<sup>131</sup> Brummer, Klaus (Ed.). *The North and the ESDP: The Baltic States, Denmark, Finland and Sweden*. <http://www.evi.ee/lib/valispol2008.pdf> (Estonian Foreign Policy Institute Home Page; viewed 27.04.2010.).

<sup>132</sup> *European Parliament resolution of 19 February 2009 on the European Security Strategy and ESDP*. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0075+0+DOC+XML+V0//EN> (European Parliament Home Page; viewed: 08.05.2010.).

<sup>133</sup> *EUFOR: Heavy Russian participation expected in September*. <http://en.afrik.com/article14208.html> (AFRIK.COM Home Page; viewed 09.05.2010.).

Pētersbergas uzdevumos, bet 1997. gadā- Amsterdamas līgumā.<sup>134</sup> Civilo spēju attīstīšana ir dominējusi ilgu laiku Zviedrijas, Dānijas un Vācijas ārpolitikās, taču Zviedrijas prezidentūras laikā ES Padomē no 2009. gada 1. jūlija, lielāka uzmanība tiek vērsta uz treniņiem pirms kaujas grupu izvietojšanas, kas jau notiek BJR ietvaros.

Sabiedrības drošības stiprināšanā nozīmīga loma ir migrācijas, bēgļu jautājumu risināšanai. Baltijas valstis ieņem svarīgu pozīciju migrācijas jautājumu risināšanā, piemēram, piedaloties EUPT Kosovo misijā,<sup>135</sup> jo tās atceras rusifikācijas draudus savas sabiedrības drošībai. Mazās Baltijas valstis interesē vairāk taustāma drošība un, tāpēc tās vēlas, lai vairāk tiktu likts akcents uz EDAP misijām tuvākajā apkārtnē, nevis tikai uz tālākiem reģioniem- „Baltijas valstis ierosināja izveidot EDAP spēku Moldovai, bet šo centienu bloķēja Francija un Portugāle.”<sup>136</sup> Arī BJR valstu pieredze var papildināt EDAP. Baltijas valstis ir piedzīvojušas vairākas okupācijas, kas ietekmējušas sabiedrības drošību un kopējo identitāti, tāpēc ir svarīgi runāt par „mēs” sajūtas celšanu. Arī Krievija, kam ir pilnīgi atšķirīga drošības izpratne, uzsver sabiedrības drošības nozīmīgumu, akcentējot, ka tiks izmantoti visi iespējamie līdzekļi, lai tiktu pasargāti tās pilsoņi.

Zviedrija, būdama it kā neitrāla valsts, devusi nozīmīgu ieguldījumu arī militārās drošības sektora ietvaros EDAP. Savā prezidentūras laikā Zviedrija uzsvēra nepieciešamību pēc: „ES kaujas grupām, piejūras uzraudzības spējām, civilmilitāro sadarbību un civilo spēju attīstību.”<sup>137</sup> Šeit jāpiezīmē, ka piejūras uzraudzība ir spilgts piemērs, kā var izpaust savas reģiona intereses, nodrošinot reģionu ar papildus drošību, izveidojot šos spēkus Baltijas jūrā, turklāt tas *per se* papildina EDAP. 2004. gada 4. oktobrī Somija un Zviedrija vienojās izveidot ES Ziemeļu kaujas grupu ar cerību, ka arī Norvēģija piedalīsies. Somija nolēma 3. novembrī, ka piedalīsies vēl vienā kaujas grupā- ar Nīderlandi un Vāciju.<sup>138</sup> EDAP ietvaros jaunus apvāršņus vēlējās atklāt arī

---

<sup>134</sup> Karp, Regina. The Conditionality of Security Integration: Identity and Alignment Choices in Finland and Sweden. In: *Security Strategies, Power Disparity and Identity: The Baltic Sea Region*. Ed. Olav F. Knudsen. Hampshire: Ashgate, 2007, Pp. 62

<sup>135</sup> *Dalība starptautiskajās operācijās*. <http://www.am.gov.lv/lv/dp/DrosibasPolitikasVirzieni/StarptautiskasOperacijas/> (Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas mājas lapa; aplūkota: 12.05.2010.).

<sup>136</sup> Galbreath, David J., Ainius Lasas. *Continuity and Change in the Baltic Sea Region: looking at the impact of enlargement on Baltic Foreign Policy*. [http://archive.sgir.eu/uploads/Galbreath-galbreath\\_and\\_lasas\\_paper.pdf](http://archive.sgir.eu/uploads/Galbreath-galbreath_and_lasas_paper.pdf) (Online Paper archive for the SGIR Turin Conference 2007; viewed: 12.05.2010.).

<sup>137</sup> Herz, Johann. *ESDP and the Swedish Presidency*. [http://www.isis-europe.org/pdf/2009\\_artrel\\_361\\_esr47-se-presidency.pdf](http://www.isis-europe.org/pdf/2009_artrel_361_esr47-se-presidency.pdf) (Home Page of International Security Information Service; viewed: 27.04.2010.).

<sup>138</sup> Kerttunen, Mika, Tommi Koivula, Tommy Jeppsson. *EU Battlegroups: Theory and Development in the Light of Finnish-Swedish Co-operation*.

Polija, 2006. gadā ierosinot izveidot ES armiju. 2010. gada 6. februāra Minhenes drošības konferencē Vācija atkal ierosināja izveidot ES armiju: „Ilgtermiņa mērķis ir izveidot Eiropas armiju zem pilnīgas parlamentārās kontroles.”<sup>139</sup> Šeit jāpiezīmē, ka ES armijas izveidošana ir pa prātam Krievijai, jo cer, ka armija varētu darboties bez NATO un ASV, kas samazinātu NATO lomu un ietekmi Krievijas pusē.

---

[http://www.mppk.fi/attachment/ad9d29e3539815313b364464a41b98a9/cf2c37d4a3ae1192a208fc5c9a2f249d/StratL2\\_30.pdf](http://www.mppk.fi/attachment/ad9d29e3539815313b364464a41b98a9/cf2c37d4a3ae1192a208fc5c9a2f249d/StratL2_30.pdf) (The Finnish Defence Forces Home Page; viewed 13.05.2010.).

<sup>139</sup> Hemicker, Lorenz. *Europe and the World- Securing the Future*. <http://www.securityconference.de/Program.425+M5affc7dc79e.0.html?&L=1> (Munich Security Conference Home Page; viewed: 12.05.2010.).

## Secinājumi

Cīņā pret jaunajiem kariem, kuri ir par identitāti, saistīti ar terorismu, masu iznīcināšanas ieročiem un, kuriem, pēc M. Kaldor domām, raksturīgs kosmopolītisms, nepieciešama kolektīva reakcija. Arvien svarīgāku lomu starptautiskās un nacionālās drošības stiprināšanā ieņem valstu kopdarbība. Tā attiecināma gan uz reģionu, gan visas starptautiskās sistēmas ietvariem. Lai pētītu BJR valstu attieksmi pret EDAP veidošanu, bakalaura darba tapšanas sākumā tika izvirzīti pieci uzdevumi, kas tika izpildīti. Tika veikta nacionālās drošības koncepta analīze; izpētīti trīs drošības sektori- politiskais, sabiedrības un militārais, to mērīšanas kritēriji; raksturota EDAP būtība; analizēti BJR valstu drošības dokumenti un izpētītas šo valstu drošības politikas trīs drošības sektoru ietvaros; izpētīti BJR valstu iesaistes motīvi EDAP trīs sektoru ietvaros.

Nacionālā drošība ir ļoti plašs jēdziens, tāpēc tā ir ļoti konkrēti jānedefinē, lai varētu tikt veiksmīgi pētīta. Svarīgi ir atcerēties, ka drošības koncepts vienmēr ir saistīts ar valsti, kas ir teritoriāls, sabiedriska un politiska kopums, kurā liela loma ir indivīdiem, un līdz ar to svarīgi nacionālās drošības koncepta ietvaros ir uzlūkot valsts iedzīvotājus. Nacionālās drošības koncepts mainās atbilstoši laikam un notikumiem. Ja agrāk uzsvars tika likts uz militārās drošības komponentu, tad pēc Aukstā kara lielāka uzmanība pievērsta jautājumiem, kas saistīti ar normām, identitāti, kultūru. Tagad draudi nacionālai drošībai ir nemilitāri, tie nav saistāmi ar noteiktas valsts robežām. Lai pret tiem cīnītos, nepieciešama sadarbība gan reģiona valstu, gan starptautiskās sistēmas ietvaros. Valstu nacionālo drošību nosaka gan iekšējais, gan ārējais konteksts, teritoriālais novietojums, vēsture, kultūra. Lai pētītu nacionālo drošību, nepieciešams izmantot drošības sektoru ietvaru, kas palīdz sakārtot pētāmos objektus un konkretizēt drošības intereses.

Tika pētīta literatūra par trīs B. Buzana izstrādātajiem drošības sektoriem un noskaidroti to mērīšanas kritēriji. Analizējot literatūru, tika noskaidrots, ka politiskā drošība ir saistīta ar valstu identitātes un mērķu formulēšanu, to darbību starptautiskajā sistēmā. Valstis darbosies, lai nodrošinātu suverenitāti un leģitimitāti pastāvošajam režīmam, tas panākams veicinot valsts atzīšanu gan tās iekšienē, gan arī ārpus valsts robežām, t.i., kā uz valsti skatās citi spēlētāji. Sabiedrības drošības sektors ir par kopējo identitāti un „mēs” sajūtu, ko iespējams panākt ar kultūras, izglītības, valodas pasākumu veikšanu. Nepieciešams stiprināt institūcijas, likuma varu, robežas, lai nepastāvētu draudi sabiedrības drošībai. Militārās drošības sektors vēsturiski ir bijis

vissvarīgākais, jo ir saistīts spēju turpināt valsts fizisku pastāvēšanu. Svarīgi ir novērst draudus militārā sektora ietvaros, jo tie vienā brīdī var iznīcināt to, kas iedibināts citu sektoru ietvaros vairāku gadsimtu garumā.

EDAP tika aplūkota kā atskaites punkts, pēc kura BJR valstis veido savu Eiropas drošības skatījumu. Lai gan EDAP ir klātesoši visi drošības sektori, tomēr tika secināts, ka sabiedrības drošības sektors šobrīd ir dominējošais. Tas skaidrojams ar to, ka ES atbildību par pasaules drošību uzņemas kā civilās drošības stiprināšanas aktieris, kas tikai izmanto gan politiskos, gan militāros instrumentus. Sabiedrības drošības sektora būtiskums akcentēts ES drošības stratēģijā. EDAP ņem aktīvu dalību krīzes novēršanas un miera misijās, kas ir vērstas uz mierīgas vides iedibināšanu un pēc konflikta seku novēršanu, ES neiesaistās tiešos karos. Tātad, EDAP būtība saistīta ar sabiedrības drošības stiprināšanu, jo ES ir klātesoša brīžos, kad sabiedrības drošība var tikt iedragāta vai jau ir iedragāta, un ir jāsniedz palīdzība.

Bakalaura darba sākumā tika izvirzītais mērķis tika izpildīts. Caur trīs drošības sektoru ietvaru tika pētīti visu vienpadsmit BJR valstu nacionālās drošības dokumenti. Bakalaura darbā BJR valstu attieksme atspoguļota trīs sektoru ietvaros un tika pierādīta bakalaura darba sākumā izvirzītā hipotēze, ka BJR valstu attieksmē pret EDAP veidošanu dominē sabiedrības drošības sektors. BJR valstu identificētie vienādie draudi, kas ir nemilitāri, nenāk no konkrētas valsts robežām un visvairāk ietekmē sabiedrības drošības sektoru. Mūsdienu kari pārsvarā ir iekšēji konflikti jeb civilie kari- kari cilvēku starpā un, lai tos novērstu, parasti tiek lietoti militārie kopā ar citiem ieročiem- policiju, diplomātiju, demokratizācijas programmām, humanitāro palīdzību u.c. instrumentiem.<sup>140</sup> Lai cīnītos pret mūsdienu draudiem- terorismu, ekstrēmismu, masu iznīcināšanas ieroču izplatību, nepieciešami tādi līdzekļi kā zināšanas dažādās jomās, cilvēktiesību un demokrātijas izplatība. BJR valstīm šie ieroči ir pieejami, turklāt tās var papildināt EDAP, kam arī tik ļoti ir nepieciešami tie paši ieroči cīņā pret globalizācijas radītajiem izaicinājumiem.

Valstu aktivitāte politiskā drošības sektora ietvaros ir vērtējama kā vienota, jo visas uzsver nepieciešamību sadarboties gan starptautisko institūciju, gan valstu starpā, lai tiktu apkaroti mūsdienu draudi un veicināta drošība pasaulē. Tādā veidā arī var tikt panākta leģitimitāte pārējo

---

<sup>140</sup> Haaland Matlary, Janne. *European Union Security Dynamics: In the New National Interest*. New York: Palgrave Macmillan, 2009, Pp. 16.

starptautisko spēlētāju acīs. Tiek uzsvērta arī nepieciešamība veikt Eiropas integrāciju kā arī nedefinēt attiecības ar Krieviju- lielāka skaidrība attiecībās uzlabotu arī BJR drošības vidi. Lielo valstu drošības politikās, piemēram, Vācijas un Krievijas, iezīmējas ekonomikas nozīmīgums. Stiprinot EDAP politisko drošību, ļoti svarīgu sniegumu dod Dānija, kas iestājas par attīstības palīdzības sniegšanu.

Sabiedrības drošības sektora ietvaros vērojams vislielākais sniegums, jo BJR ir visi iespējamie instrumenti, lai to veicinātu- ir augsts izglītības līmenis, atvērts tirgus. BJR ir spējīgs sniegt visu nepieciešamo, lai sekmīgi piedalītos krīzes novēršanas misijās, aizsargātu civilos iedzīvotājus, stiprinātu likuma varu, policiju, publisko administrāciju. No BJR puses ir novērojams liels uzsvars uz cilvēktiesību veicināšanu EDAP ietvaros, jo BJR atrodas Vācija, kas ir aktīva cilvēktiesību sludinātāja, arī Ziemeļvalstis. Vācija uzsver, ka svarīga ir vāju valstu drošībaskošana, kas vēlāk neradītu draudus pārējai pasaulei. No Baltijas valstu puses ir vērojams pienesums uzsvaram uz migrācijas problēmu novēršanu, kas arī iezīmējās EUPT Kosovo misijā.

Apskatot valstu nacionālās drošības intereses militārā drošības sektora ietvaros, tika secināts, ka vairums BJR valstu paļaujas uz NATO drošības garantijām, taču tādas valstis, kas nav NATO dalībvalstis, piemēram, Somija un Zviedrija, liek akcentu uz ES kaujas grupu veidošanu. No Polijas un Vācijas vērojami ir ierosinājumi izveidot ES armiju. Krievija atbalsta militārā komponenta aktīvāku iekļaušanu EDAP ietvaros, jo tādā veidā varētu tikt samazināta tās galvenā drauda- NATO loma pasaules drošības arhitektūrā.

Valstīm darbojoties reģiona ietvaros pastāv kopīgas intereses. Galvenā interese jebkura reģiona pastāvēšanai ir drošība. BJR var tikt raksturots kā neviendabīgs, jo no vienpadsmit valstīm trīs nav NATO dalībvalstis un trīs nav ES dalībvalstis. Krievija nav nevienas starptautiskās organizācijas dalībvalsts, taču acīmredzami vairāk atbalsta ES kā NATO. Alianse tiek identificēta kā drauds. Turklāt šīm valstīm ir atšķirīgi viedokļi par starptautiskās drošības veidošanu- Zviedrija un Somija vēlas saglabāt savu neitralitātes principu un nevēlas iesaistīties NATO, Krievija sevi uztver kā reģionālu un globālu lielvaru, Islande iestājas par spēcīgu nacionālo imigrācijas politiku, lai saglabātu savu nacionālo identitāti.

Tā kā valstu dalība starptautiskās organizācijās pārklājas, pastāv lielāka iespēja virzīt reģionam tuvos jautājumus un intereses starptautisko organizāciju ietvaros. Turklāt svarīgi, ka EDAP

drošības intereses sakrīt ar BJR valstu drošības interesēm un spējām. EDAP šobrīd aktīvāk darbojas sabiedrības drošības sektora ietvaros, arī BJR valstu drošības dokumentos dominē sabiedrības drošības sektors. Lai varētu notikt sekmīga sadarbība, tās pamatā jābūt kopējām interesēm. BJR var tikt uzskatīts kā integrācijas drošības kopiena ES politikām un kalpo kā ieviešanas telpa EDAP. Sākotnēji, kad Baltijas valstis un Polija bija jāintegrē ES un NATO struktūrās, BJR kalpoja kā integrācijas telpa. Tagad BJR turpina kalpot kā ES politikas piekopējs tādā veidā, samazinot kopējos draudus, veicinot stabilitāti reģionā, padarot reģionu par uzticamu citiem aktieriem un, popularizējot EDAP.

Pētot BJR valstu drošības dokumentus, lai izmērītu to attieksmi pret EDAP veidošanu, nākas secināt, ka BJR ir neviendabīgs un BJR valstu dalījums ES dalībvalstīs, EEZ valstīs un Krievijas Federācijā ietekmē valstu attieksmi. Aktīvākas ir ES dalībvalstis, jo tām jāparāda sevi no labākās puses ES ietvaros. Izņēmums ir Dānija, kas ir noteikusi, ka nepiedalīsies KĀDP misijās, bet darbojas kā attīstības palīdzības donors. Tā dod priekšroku NATO, kad runa ir par militāru instrumentu pielietošanu. EEZ valstis- Islande un Norvēģija atbalsta tikai aliansi un EEZ ietvaros tās ieinteresētas savu ekonomisko vēlmju sasniegšanā. Krievija, savukārt, atbalsta ES drošības politiku, jo tādā veidā cer mazināt alianses lomu, jo uzskata NATO par draudu savai drošībai.

Tika rasta atbilde uz pētniecisko jautājumu un, analizējot valstu drošības dokumentus, tika secināts, ka vislielāko ieguldījumu EDAP veidošanā var sniegt BJR valstis, kas ir ES dalībvalstis- Baltijas valstis, Polija, Somija, Vācija un Zviedrija. Somija un Zviedrija jau vēsturiski ir bijušas neitrālas, tāpēc arī tagad izvēlas aktīvāk darboties EDAP ietvaros, jo vēlas palikt militāri neitrālas. Lai stiprinātu savu drošību, neieņemtu „brīvbiļetnieka” statusu pasaules drošības veidošanā, aktīvi piedalās miera uzturēšanas operācijās, civilajās misijās. Šīs abas valstis un Vācija ir aktīvas cilvēktiesību aizstāves. Vācijas gadījums skaidrojams ar vēstures mantojumu un esošo vainas apziņu, ka tā reiz nodarījusi Eiropai tik daudz ļauna. Tāpēc tagad tā izvēlas likt uzsvaru uz EDAP, kuras ietvaros tieši iespējams kompensēt savu pagātnes nodarījumu ar demokrātijas un cilvēktiesību izplatīšanu. Vācijai būtu jāuzņemas vadošā loma ES sava ģeogrāfiskā izvietojuma, iedzīvotāju skaita un ekonomiskā spēka dēļ.

Baltijas valstis, Polija, ir aktīvākas NATO dalībvalstis, jo tām vēsturiski ir bijis jāsaskaras ar Padomju Savienību un jāzaudē sava suverenitāte svešai varai, bet tās ir devušas ieguldījumu migrācijas politikas veidošanā. Baltijas valstīm ir pieredze etnisko jautājumu risināšanā. Tā kā

etniskie jautājumi, kas saistīti ar kopējās identitātes veidošanu ir būtiski sabiedrības drošības veicināšanā, Baltijas valstis arī nākotnē var sniegt pienesumu šo politiku ietvaros.

Tā kā BJR valstīm saistošāks ir sabiedrības drošības sektors, tās arvien aktīvāk centīsies piedalīties EDAP veidošanā arī nākotnē. Turklāt arī ES ir nepieciešami sabiedrotie, kas ir ieinteresēti sabiedrības drošības veicināšanā. Tāpēc var secināt, ka ES un BJR valstu sadarbība kļūs aktīvāka. Sekmīgi sadarbojoties EDAP ietvaros, BJR valstīm parādīsies iespējas, virzīt savas intereses un, tādējādi, lielāks akcents varētu būt likts uz tuvāko reģionu drošībiskošanu. Zviedrija, Somija, Vācija ir bijušas aktīvas EDAP ietvaros jau no tās dibināšanas sākuma, taču Baltijas valstis, Polija iesaistīsies aktīvāk, jo tām svarīgi tuvie reģioni netiek drošībiskoti. Krievijas loma EDAP pieaugs, jo 2009. gadā tā izteica priekšlikumu par Eiropas drošības arhitektūras izveidi. Tā kā Krievija vēlas samazināt NATO lomu, tā aktīvi iesaistīsies ES drošības politikas veidošanā.

## Izmantoto avotu un literatūras saraksts

1. *Стратегия национальной безопасности Российской Федерации до 2020 года*. Москва, 2009. (Krievijas Federācijas Nacionālās drošības stratēģija līdz 2020. gadam. Maskava, 2009). <http://www.scrf.gov.ru/documents/99.html> (Совет Безопасности Российской Федерации Начальная Страница; рассмотренная 05.05.2010.).
2. *Начало заседания Совета Безопасности по вопросу „О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации до 2020 года и комплексе мер по ее реализации”*. (Sākums Drošības Padomes sanāksmei „Par Krievijas Federācijas Nacionālās drošības stratēģiju līdz 2020. Gadam un pasākumu kopumu tās īstenošanai”). [http://archive.kremlin.ru/appears/2009/03/24/1541\\_type63378type82634\\_214272.shtml](http://archive.kremlin.ru/appears/2009/03/24/1541_type63378type82634_214272.shtml) (Начальная Страница Президента Рщии; рассмотренная: 05.05.2010.).
3. *A Secure Europe in a Better World: European Security Strategy*. 12 December, 2003, Brussels. <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf> (Eiropas Savienības Padomes mājas lapa; aplūkota: 17.05.2010.).
4. Bailes J.K. Alyson, Baldur Thorhallsson. Iceland and the European Security and Defence Policy. In: *The Nordic Countries and the European Security and Defence Policy*. Eds. Alyson J.K. Bailes, Gunilla Herolf and Bengt Sundelius. New York: Oxford University Press, 2006, 427 P.
5. Björnsson, Sveinn Birkir. *Pure Body- Pure Nation*. <http://www.grapevine.is/Home/ReadArticle/Pure-Body-Pure-Nation> (The Reykjavik Grapevine Home Page; viewed: 09.05.2010.).
6. Brummer, Klaus (Ed.). *The North and the ESDP: The Baltic States, Denmark, Finland and Sweden*. <http://www.evi.ee/lib/valispol2008.pdf> (Estonian Foreign Policy Institute Home Page; viewed 27.04.2010.).
7. Buzan, Barry and Lene Hansen. *The Evolution of International Security Studies*. New York: Cambridge University Press, 2009, 384 P.
8. Buzans, Barijs. *Cilvēki, valstis un bailes*. Rīga: Izdevniecība AGB, 2000, 376 lpp.

9. Buzan, Barry. *Introduction to Strategic Studies: Military Technology & International Relations*. New York: St. Martin`s Press, 1987, 325 P.
10. Buzan, Barry, Ole Waever, Jaap de Wilde. *Security: A New Framework For Analysis*. London: Lynne Rienner Publishers, 1998, 239 P.
11. *Capable Force: Strategic Concept for the Norwegian Armed Forces*. Oslo, 13 November, 2009. 84 P. [http://www.regjeringen.no/upload/FD/Dokumenter/Capable-force\\_strategic-concept.pdf](http://www.regjeringen.no/upload/FD/Dokumenter/Capable-force_strategic-concept.pdf) (Information from the Government and the Ministries Home Page; viewed: 11.05.2010.).
12. *Dalība starptautiskajās operācijās*. <http://www.am.gov.lv/lv/dp/DrosibasPolitikasVirzieni/StarptautiskasOperacijas/> (Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas mājas lapa; aplūkota: 12.05.2010.).
13. *Danish Development Policy*. <http://www.um.dk/en/menu/DevelopmentPolicy/DanishDevelopmentPolicy/> (Ministry of Foreign Affairs of Denmark Home Page; viewed: 11.05.2010.).
14. *Denmark in the European Union*. <http://www.um.dk/en/menu/EU/DenmarkInTheEuropeanUnion/DenmarkInTheEuropeanUnion> (Ministry of Foreign Affairs of Denmark Home Page; viewed: 11.05.2010.).
15. Dimitriakopoulou, Sophia and Dr. Andrew Liaropoulos. *Russia`s National Security Strategy to 2020: A Great Power in the Making?* [http://cria-online.org/Journal/10/Done\\_Russias\\_National\\_Security\\_Strategy\\_To\\_2020\\_A\\_Great\\_Power\\_In\\_The\\_Making\\_Dimitrakopoulou\\_Liaropoulos.pdf](http://cria-online.org/Journal/10/Done_Russias_National_Security_Strategy_To_2020_A_Great_Power_In_The_Making_Dimitrakopoulou_Liaropoulos.pdf) (Caucasian Review of International Affairs Home Page; viewed: 05.05.2010.).
16. *Eiropas Savienības Kopējā ārējā un drošības politika*. <http://www.mfa.gov.lv/lv/eu/3985/> (Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas mājas lapa; aplūkota: 24.05.2010.).
17. *EUFOR: Heavy Russian participation expected in September*. <http://en.afrik.com/article14208.html> (AFRIK.COM Home Page; viewed 09.05.2010).
18. *European Parliament resolution of 19 February 2009 on the European Security Strategy and ESDP*. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6->

TA-2009-0075+0+DOC+XML+V0//EN (European Parliament Home Page; viewed: 08.05.2010.).

19. *European Security and Defence Policy: The Civilian aspects of Crisis Management*. Updated: August, 2009. [http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/BackgroundJPO2008-Civilian\\_aspects\\_compressed.pdf](http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/BackgroundJPO2008-Civilian_aspects_compressed.pdf) (Eiropas Savienības Padomes mājas lapa; aplūkota: 17.05.2010.).
20. *Finnish Security and Defence Policy 2009: Government Report*. Helsinki, 2009. 142 P. [http://merln.ndu.edu/whitepapers/Finland\\_English-2009.pdf](http://merln.ndu.edu/whitepapers/Finland_English-2009.pdf) (Military Education Research Library Network; viewed: 08.04.2010.).
21. Fåhraeus, Anna, et.al. (Eds.). *The 6th Stockholm Conference on Baltic Sea Region Security and Cooperation: Enlargement and Beyond*, April 24, 2002. Stockholm: Embassy of the United States of America, 2002, Pp. 37.
22. Galbreath, David J., Ainius Lasas. *Continuity and Change in the Baltic Sea Region: looking at the impact of enlargement on Baltic Foreign Policy*. [http://archive.sgir.eu/uploads/Galbreath-galbreath\\_and\\_lasas\\_paper.pdf](http://archive.sgir.eu/uploads/Galbreath-galbreath_and_lasas_paper.pdf) (Online Paper archive for the SGIR Turin Conference 2007; viewed: 12.05.2010.).
23. Graeger, Nina. Norway between Europe and the US. In: *New Security Issues in Northern Europe: The Nordic and Baltic states and the ESDP*. Ed. Clive Archer. London: Routledge, 2008, 238 P.
24. Haaland Matlary, Janne. *European Union Security Dynamics: In the New National Interest*. New York: Palgrave Macmillan, 2009, 234 P.
25. Hemicker, Lorenz. *Europe and the World- Securing the Future*. <http://www.securityconference.de/Program.425+M5affc7dc79e.0.html?&L=1> (Munich Security Conference Home Page; viewed: 12.05.2010.).
26. Herz, Johann. *ESDP and the Swedish Presidency*. [http://www.isis-europe.org/pdf/2009\\_artrel\\_361\\_esr47-se-presidency.pdf](http://www.isis-europe.org/pdf/2009_artrel_361_esr47-se-presidency.pdf) (Home Page of International Security Information Service; viewed: 27.04.2010.).

27. *Iceland`s Security and Defence.*  
[http://www.utanrikisraduneyti.is/media/Utgafa/1970\\_001.pdf](http://www.utanrikisraduneyti.is/media/Utgafa/1970_001.pdf) (Ministry of Foreign Affairs of Iceland Home Page; viewed: 11.05.2010.).
28. Jonson, Pål. *The Development of the European Security and Defence Policy- An Assessment of Preferences, Bargains and Outcomes.* Stockholm: Swedish Defence Research Agency, 2006, 271 P.
29. Kaldor, Mary. *New and Old Wars: Organized Violence in a Global Era.* California: Stanford University Press, 1999, 192 P.
30. Karp, Regina. The Conditionality of Security Integration: Identity and Alignment Choices in Finland and Sweden. In: *Security Strategies, Power Disparity and Identity: The Baltic Sea Region.* Ed. Olav F. Knudsen. Hampshire: Ashgate, 2007, 226 P.
31. Kerttunen, Mika, Tommi Koivula, Tommy Jeppsson. *EU Battlegroups: Theory and Development in the Light of Finnish-Swedish Co-operation.*  
[http://www.mpkk.fi/attachment/ad9d29e3539815313b364464a41b98a9/cf2c37d4a3ae1192a208fc5c9a2f249d/StratL2\\_30.pdf](http://www.mpkk.fi/attachment/ad9d29e3539815313b364464a41b98a9/cf2c37d4a3ae1192a208fc5c9a2f249d/StratL2_30.pdf) (The Finnish Defence Forces Home Page; viewed: 13.05.2010.).
32. Katzenstein, Peter J. (Ed.). *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics.* New York: Columbia University Press, 1996, 562 P.
33. Kay, Sean. Global Security. In: *Introducing Global Issues 4<sup>th</sup> edition.* Eds. Michael T. Snarr, D. Neil Snarr. Colorado: Lynne Rienner Publishers, 2008, 361 P.
34. Larsen, Henrik. Denmark and the ESDP opt-out: A new way of doing nothing? In: *New Security Issues in Northern Europe: The Nordic and Baltic states and the ESDP.* Ed. Clive Archer. London: Routledge, 2008, 238 P.
35. *Latvijas ārpolitikas pamatnostādnes 2006.-2010. gadam.*  
<http://www.mfa.gov.lv/lv/Arpolitika/pamatnostadnes/> (LR Ārlietu ministrijas mājas lapa; aplūkots: 29.04.2010.).

36. *Latvijas stratēģiskās situācijas un lomas maiņa pēc iestāšanās NATO un ES.*  
<http://www.mfa.gov.lv/lv/dp/DrosibasPolitikasVirzieni/LomasMaina/> (Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas mājas lapa; aplūkota: 24.05.2010.).
37. McSweeney, Bill. *Security, Identity and Interests: A Sociology of International Relations.*  
 Cambridge: Cambridge University Press, 2004, 243 P.
38. Missiroli, Antonio. ESDP- How it works. In: *EU Security and Defence Policy: The first five years (1999-2004).* Ed. Gnesotto, Nicole. Paris: Institute for Security Studies, 2004, Pp. 58.
39. *Mänskling* *säkerhet* (Cilvēkdrošība).  
[http://www.sakerhetspolitik.se/templates/Level2Page\\_\\_\\_\\_\\_328.aspx](http://www.sakerhetspolitik.se/templates/Level2Page_____328.aspx) (Säkerhetspolitik.se Hemsida; visade: 09.05.2010.).
40. *Nacionālās drošības koncepcija (informatīvā daļa).* Rīga, 2008.  
[http://www.mod.gov.lv/upload/nac\\_dros\\_2008.pdf](http://www.mod.gov.lv/upload/nac_dros_2008.pdf) (LR Aizsardzības ministrijas mājas lapa; aplūkota: 29.04.2010.).
41. *National Security Concept of the Republic of Estonia.* Tallinn, 2004.  
<http://www.vm.ee/?q=en/node/4107> (Estonian Ministry of Foreign Affairs Home Page; viewed: 08.04.2010.).
42. *National security strategy.* Vilnius, 28 May 2002 (Version of the Resolution of 20 January 2005). [http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc\\_1?p\\_id=262943](http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=262943) (Ministry of National Defense Republic of Lithuania Home Page; viewed: 09.05.2010.).
43. *National Security Strategy of the Republic of Poland.* Certified translation from Polish. Warsaw, 2007. <http://merln.ndu.edu/whitepapers/Poland-2007-eng.pdf> (Military Education Research Library Network; viewed: 08.04.2010.).
44. *Norwegian Defence: Facts and Figures,* 2009.  
[http://www.regjeringen.no/upload/FD/Dokumenter/Fakta2009\\_eng.pdf](http://www.regjeringen.no/upload/FD/Dokumenter/Fakta2009_eng.pdf) (Information from the Government and the Ministries Home Page; viewed: 11.05.2010.).
45. Ozoliņa, Žaneta, Atis Lejiņš, Gatis Pelnēns, Dzintra Bungs. Eiropas Savienības Kopējā ārējā un drošības politika vērtību un interešu krustugunīs (bet ne krustcelēs). In: *Latvijas*

- Skatījums uz Eiropas Savienības nākotni*. Ed. Žaneta Ozoliņa. Rīga: Zinātne, 2007. 214-262. lpp.
46. Patman, Robert G. National security in a “New” Strategic Era. New York: Routledge Taylor & Francis Group, 2006, 280 P.
47. *Peacekeeping- The Iceland Crisis Response Unit*. <http://www.mfa.is/foreign-policy/peacekeeping/> (Ministry for Foreign Affairs of Iceland Home Page; viewed: 11.05.2010.).
48. Pichler, Hans-Karl. The Godfathers of „Truth”: Max Weber and Carl Schmitt in Morgenthau`s Theory of Power Politics. *Review of International Studies*, Vol. 24, No. 2 (April, 1998), Pp. 185-200. Pieejams: <http://www.jstor.org.ezproxy.its.uu.se/stable/20097517?&Search=yes&term=politics&term=power&term=morgenthau&list=hide&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dmorgenthau%2Bpower%2Bpolitics%26gw%3Djtx%26prq%3Dmorgenthau%2Bmilitary%26Search%3DSearch%26hp%3D25%26wc%3Don&item=2&ttl=4651&returnArticleService=showArticle> (JSTOR datubāze; aplūkots: 22.04.2010.).
49. *Pie Dzintara jūras: Baltijas jūras stratēģija* <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20061123STO00264+0+DOC+XML+V0//LV> (European Parliament Home Page; viewed 21.12.2009.).
50. *Polija ierosina izveidot ES armiju*. <http://www.delfi.lv/news/world/other/polija-ierosina-izveidot-es-armiju.d?id=15985311> (Ziņu portāls Delfi; aplūkots: 28.04.2010.).
51. *Presidency conclusions: Helsinki European Council 10 and 11 December 1999*. [http://ue.eu.int/ueDocs/cms\\_Data/docs/pressdata/en/ec/ACFA4C.htm](http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/ACFA4C.htm) (Home Page of Council of European Union; viewed 24.05.2010.).
52. Raquel Freire, Maria. The European Security and Defence Policy: History, structures and capabilities. In: *European Security and Defence Policy: An Implementation Perspective*. Eds. Michael Merlingen, Rasa Ostrauskaite. New York: Routledge, 2008, 226 P.

53. Rotberg, Robert I. Failed States, Collapsed States, Weak States: Causes and Indicators. In: *State Failure and State Weakness in a Time of Terror*. Ed. Robert I. Rotberg. Washington: Brookings Institution Press, 2003, Pp. 1-25.
54. *Russian National Security Concept*. Moscow, 2000. <http://www.russiaeurope.mid.ru/russiastrat2000.html> (Permanent Representation of the Russian Federation to the Council of Europe Home Page; viewed: 27.04.2010.).
55. Schmidt, Brian C. The primacy of national security. In: *Foreign Policy: Theories. Actors. Cases*. Eds. S. Smith, A. Hadfield, T. Dunne. New York: Oxford University Press, 2008, 442 P.
56. Schockenhoff, Andreas. *A Security Strategy for Germany*. <http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/Publications/Detail/?id=90089> (International Relations and Security Network; viewed: 27.04.2010.).
57. *Security and Defence Policy*. <http://www.fmn.dk/eng/default/Pages/default.aspx> (Ministry of Defence of Denmark Home Page; viewed: 11.05.2010.).
58. *Security Policy*. <http://www.mfa.is/foreign-policy/security/> (Ministry for Foreign Affairs of Iceland Home Page; viewed: 11.05.2010.).
59. Sheehan, Michael. *International Security: An Analytical Survey*. London: Lynne Rienner Publishers, 2005, 201 P.
60. Stehenmueller, Constanze. *Germany`s Russia Question*. Foreign Affairs; Mar/Apr2009, Vol. 88 Issue 2, 12 P.
61. *Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs by the Minister for Foreign Affairs Carl Bildt, Wednesday, 17 February 2010*. <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/13/97/31/215449c0.pdf> ( Government Offices of Sweden Home Page; viewed: 09.05.2010.).
62. *Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs by the Minister for Foreign Affairs Carl Bildt, Wednesday, 18 February 2009*. <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/12/07/57/6af6d6b7.pdf> (Government Offices of Sweden Home Page; viewed: 09.05.2010.).

63. *Svensk säkerhetspolitik: En ny syn på säkerhet* (Zviedrijas drošības politika: Jauns skatījums uz drošību). [http://www.sakerhetspolitik.se/templates/Level2Page\\_\\_\\_\\_370.aspx](http://www.sakerhetspolitik.se/templates/Level2Page____370.aspx) (Säkerhetspolitik.se Hemsida; visade: 09.05.2010.).
64. *Sveriges säkerhetsolitik* (Zviedrijas drošības politika). <http://www.sweden.gov.se/sb/d/525> (Regeringskansliet Hemsidan; visade: 09.05.2010.).
65. Tassinari, Fabrizio (Ed.). *The Baltic Sea Region in the European Union: Reflections on Identity, Soft-Security and Marginality*. Berlin: BaltSeaNet, 2003, Pp. 27.
66. *The Defence Commission report Defence in Use (Ds 2008:48)*. Ministry of Defence, Seden. 16 June 2008. <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/10/74/98/17275d20.pdf> (Government Offices of Sweden Home Page; viewed: 09.05.2010.).
67. *The European Security and Defence Policy: Diplomatic edition*. <http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/en/Infoservice/Broschueren/ESVP-EN.pdf> (Federal Foreign Office of Germany Home Page; viewed: 24.05.2010.).
68. *This is the Ministry of Defence*. <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/10/66/84/36f8afde.pdf> (Government Offices of Sweden Home Page; viewed: 09.05.2010.).
69. Tuchman Mathews, Jessica. Redefining Security. *Foreign Affairs*, Vol. 68, Issue 2, 1989, Pp. 167-177. Pieejams: <http://web.ebscohost.com.ezproxy.its.uu.se/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&hid=15&sid=afedd6a8-ec3e-49ba-81ce-b2a8e5e22bc9%40sessionmgr10> (EBSCO datubāze; aplūkota: 19.04.2010.).
70. Ullman, Richard H. Redefining Security. *International Security*, Vol. 8, No. 1 (Summer, 1983), Pp.129-153. Pieejams: <http://www.jstor.org/pss/2538489> (JSTOR datubāze; aplūkota: 19.04.2010.).
71. Vasconcelos, Alvaro (eds.). *The European Security Strategy 2003 – 2008: Building on Common Interests*. Paris: European Union Institute for Security Studies. No. 05. February, 2009, 75 P.

72. Waeber, Ole. Securitization and Desecuritization. In: *On Security*. Ed. Ronnie D. Lipschutz. New York: Columbia University Press, 1995, Pp. 46-85.
73. *White Paper 2006 on German Security Policy and the Future of the Bundeswehr*. Federal Ministry of Defence, Berlin, 2006. 126 P.  
[http://www.bmvg.de/fileserving/PortalFiles/C1256EF40036B05B/W26UWAMT995INFOEN/W\\_2006\\_eng\\_DS.pdf](http://www.bmvg.de/fileserving/PortalFiles/C1256EF40036B05B/W26UWAMT995INFOEN/W_2006_eng_DS.pdf) (Federal Ministry of Defence Home Page; viewed 04.05.2010.).

# Pielikums

## 1. Pielikums. Latvijas Republikas Nacionālās drošības koncepcija

„Dalība starptautiskajās organizācijās un ārējo attiecību īstenošanā ir līdzeklis Latvijas neatkarības, drošības un saimnieciskās augšupejas nostiprināšanai, kā arī valsts nacionālo interešu aizstāvēšanai pasaulē.”<sup>141</sup>

### 1.1. Politiskās drošības sektors:

1.1.1. „Latvijas dalība starptautiskajās miera uzturēšanas operācijās ir devusi iespēju valstij plašāk iesaistīties globālajos politiskajos procesos un saņemt sabiedroto atbalstu nacionālo drošības interešu īstenošanai.”<sup>142</sup>

1.1.2. „Latvijas stratēģiskais mērķis, darbojoties ES ietvaros, ir ES vienotības stiprināšana gan iekšējos procesos, gan ārpolitikā, ES globālās konkurētspējas veicināšana, Latvijas ekonomiskās attīstības un sabiedrības labklājības līmeņa paaugstināšana iespējami īsākā laikā.”<sup>143</sup>

### 1.2. Sabiedrības drošības sektors:

1.2.1. „Latvijas straujā ekonomiskā attīstība, integrācija ES un atvērtība apkārtējai pasaulei veicina harmoniskas pilsoniskās sabiedrības veidošanos.”<sup>144</sup>

### 1.3. Militārās drošības sektors:

1.3.1. „Līdz ar iekļaušanos NATO Latvijas drošība un aizsardzība ir balstīta uz dalību NATO kolektīvās aizsardzības sistēmā. Tā nodrošina, ka iespējamie militārie draudi pret Latviju tiek uzskatīti par kopējiem draudiem NATO, un valsts aizsardzība nav vairs tikai nacionāls uzdevums.”<sup>145</sup>

1.3.2. „Latvija atbalsta ES militāro spēju attīstību, kas veicinātu Eiropas valstu, tai skaitā, Latvijas, ieguldījumu NATO militāro spēju attīstībā, lai nākotnē ES arvien plašāk varētu iesaistīties starptautisko draudu novēršanā un krīžu risināšanā.”<sup>146</sup>

1.3.3. „(..) Latvijas NBS tiek gatavoti ne vien Latvijas teritorijas aizsardzībai un nacionālo aizsardzības uzdevumu izpildei, bet arī kopējo militāro spēju stiprināšanai kolektīvās

<sup>141</sup> *Nacionālās drošības koncepcija (informatīvā daļa)*. Rīga, 2008. [http://www.mod.gov.lv/upload/nac\\_dros\\_2008.pdf](http://www.mod.gov.lv/upload/nac_dros_2008.pdf) (LR Aizsardzības ministrijas mājas lapa; aplūkota: 29.04.2010.).

<sup>142</sup> Ibid.

<sup>143</sup> *Latvijas ārpolitikas pamatnostādnes 2006.-2010. gadam*. <http://www.mfa.gov.lv/lv/Arpolitika/pamatnostadnes/> (LR Ārlietu ministrijas mājas lapa; aplūkota: 29.04.2010.).

<sup>144</sup> *Nacionālās drošības koncepcija (informatīvā daļa)*. Rīga, 2008. [http://www.mod.gov.lv/upload/nac\\_dros\\_2008.pdf](http://www.mod.gov.lv/upload/nac_dros_2008.pdf) (LR Aizsardzības ministrijas mājas lapa; aplūkota: 29.04.2010.).

<sup>145</sup> Ibid.

<sup>146</sup> Ibid.

aizsardzības vajadzībām, kā arī līdzdalībai starptautiskajās krīžu pārvarēšanas operācijās ārpus Latvijas teritorijas.”<sup>147</sup>

## **2. Pielikums.** Lietuvas Republikas Nacionālās drošības stratēģija

### *2.1. Politiskās drošības sektors:*

2.1.1. „(..) Lietuva atbalsta ES civilo un militāro spēju attīstību, kas pastiprinātu transatlantiskās partnerattiecības un rezultātā ES efektīvāk varētu piedalīties globālās drošības un stabilitātes veicināšanā.”<sup>148</sup>

2.1.2. „Saglabājot mieru un starptautisko stabilitāti, Lietuva dod priekšroku konfliktu novēršanai, diplomātiskajai un starptautiskā likuma mēriem.”<sup>149</sup>

### *2.2. Sabiedrības drošības sektors:*

2.2.1. „Sociāli neatkarīgas, vienotas un tajā pat laikā stabilas sabiedrības veidošana ir Lietuvas Republikas drošības galvenais elements.”<sup>150</sup>

2.2.2. „Civilās un nacionālās apziņas celšana ir nozīmīgs nacionālās drošības aspekts.”<sup>151</sup>

### *2.3. Militārās drošības sektors:*

2.3.1. „Labu kaimiņattiecību un reģionālās sadarbības sekmēšana ir būtiska. Lietuva dod priekšroku sadarbībai caur BJR, Ziemeļeiropu, Krieviju un jaunajiem kaimiņiem- ES valstīm.”<sup>152</sup>

## **3. Pielikums.** Igaunijas Republikas Nacionālās drošības koncepcija

### *3.1. Politiskās drošības sektors:*

3.1.1. „Dalība NATO garantē militāro drošību un ļauj Igaunijai konstruktīvi piedalīties starptautiskās drošības veidošanā un visefektīvāk garantēt nācijas drošību.”<sup>153</sup>

---

<sup>147</sup> *Nacionālās drošības koncepcija (informatīvā daļa).* Rīga, 2008. [http://www.mod.gov.lv/upload/nac\\_dros\\_2008.pdf](http://www.mod.gov.lv/upload/nac_dros_2008.pdf) (LR Aizsardzības ministrijas mājas lapa; aplūkota: 29.04.2010.).

<sup>148</sup> *National security strategy.* Vilnius, 28 May 2002 (Version of the Resolution of 20 January 2005). 6.1.2.1. §. [http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc\\_1?p\\_id=262943](http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=262943) (Ministry of National Defense Republic of Lithuania Home Page; viewed: 09.05.2010.).

<sup>149</sup> Ibid, 5.2.3.3.2. §.

<sup>150</sup> Ibid, 5.5.3.1.4. §.

<sup>151</sup> Ibid.

<sup>152</sup> Ibid, 5.2.3.3.3. §.

3.1.2. „Igaunijas kā drošības sadarbības partnera starptautiskā reputācija ir tieši atkarīga no tās gatavības un spējas sekmēt NATO un ES operācijas.”<sup>154</sup>

### 3.2. *Sabiedrības drošības sektors:*

3.2.1. „Igaunijas interesēs ir demokrātisko vērtību izplatība un cilvēkparamattiesību, un brīvību aizsardzība.”<sup>155</sup>

### 3.3. *Militārās drošības sektors:*

3.3.1. „Dalība NATO un ES samazina kara iespējamību Igaunijā.”<sup>156</sup>

3.3.2. „Lai nodrošinātu Igaunijas nacionālo drošību, apvienībai ar ASV ir primārā nozīme.”<sup>157</sup>

## 4. **Pielikums.** Polijas Republikas Nacionālās drošības stratēģija

„NATO ir Polijai vissvarīgākā daudzpusējā sadarbība drošības politiskās un militārās dimensijas ietvaros.”<sup>158</sup>

### 4.1. *Politiskās drošības sektors:*

4.1.2. Polijas „(..) drošība aizvien vairāk kļūst par ES drošību.”<sup>159</sup>

4.1.3. „Polija atbalsta ES aktīvāku iesaisti atvieglojot saspīlējumus un mazinot konfliktus ES tuvākajās kaimiņvalstīs, tai skaitā, Moldovā, Dienvidkaukāza valstīs, Balkānos.”<sup>160</sup>

### 4.2. *Sabiedrības drošības sektors:*

4.2.1. Lai veicinātu sabiedrības drošību, Polija plāno „(..) palielināt sabiedrības integrāciju un uzlabot sabiedrības drošības sistēmu; izlīdzināt atšķirības starp pilsētu un laukiem; pretoties negatīvajām populācijas izmaiņām un jauno paaudžu migrāciju.”<sup>161</sup>

---

<sup>153</sup> *National Security Concept of the Republic of Estonia*. Tallinn, 2004. <http://www.vm.ee/?q=en/node/4107> (Estonian Ministry of Foreign Affairs Home Page; viewed: 08.04.2010.).

<sup>154</sup> Ibid.

<sup>155</sup> Ibid.

<sup>156</sup> Ibid.

<sup>157</sup> Ibid.

<sup>158</sup> *National Security Strategy of the Republic of Poland*. 41. §. Certified translation from Polish. Warsaw, 2007. <http://merln.ndu.edu/whitepapers/Poland-2007-eng.pdf> (Military Education Research Library Network; viewed: 08.04.2010.).

<sup>159</sup> Ibid, 44. §.

<sup>160</sup> Ibid, 45. §.

#### 4.3. Militārās drošības sektors:

4.3.1. „Modernas transporta sistēmas būvēšana, sevišķi, ceļu, dzelzceļu modernizācija, lidosta un iekšzemes ūdensceļu kombinēšana ar moderniem līdzekļiem ir galvenā valsts aizsardzības un krīzes reakcijas sistēma.”<sup>162</sup>

#### 5. Pielikums. Vācijas Federācijas Baltā grāmata par Vācijas drošību un Bundesvēra nākotni

5.1. „Vācijai būs nozīmīga loma Eiropas nākotnes veidošanā sava izmēra, iedzīvotāju skaita, ekonomiskā spēka un ģeogrāfiskā novietojuma dēļ.”<sup>163</sup>

5.2. „Vācija ir darbojusies, lai saglabātu mieru, pasargātu pret globāliem draudiem, veicinātu demokrātiju un cilvēktiesības, ilgtspējīgu attīstību un kooperatīvo drošību.”<sup>164</sup>

5.3. Priekšnoteikums efektīvai drošībai ir: „(..)preventīva, efektīva un saskaņota sadarbība gan valsts, gan starptautiskajā līmenī, lai cīnītos jau pret draudu sākumu.”<sup>165</sup>

5.4. „EDAP ir definējusi militāros un civilos mērķus, izveidojusi politiski-militārās struktūras operācijām, izveidojusi EAA, noformulējusi Eiropas drošības stratēģiju.”<sup>166</sup>

#### 5.5. Politiskās drošības sektors:

5.5.1. „Vācija apņemas darboties, lai tiktu uzlabotas attiecības divu organizāciju starpā, kas veicinātu ciešāku sadarbību un lielāku efektivitāti, izvairītos no pārklāšanās un nostiprinātu Eiropas transatlantisko drošību.”<sup>167</sup>

5.5.2. „Eiropas līmenī ārējās un drošības politikas jautājumiem jābūt vairāk saistītiem ar tirdzniecības politiku, pievēršot īpašu uzmanību enerģijas un jēlmateriālu partneriem, kuru skaits ir jāpalielina.”<sup>168</sup>

---

<sup>161</sup> *National Security Strategy of the Republic of Poland*. 64. §. Certified translation from Polish. Warsaw, 2007. <http://merln.ndu.edu/whitepapers/Poland-2007-eng.pdf> (Military Education Research Library Network; viewed: 08.04.2010.).

<sup>162</sup> Ibid, 127. §.

<sup>163</sup> *White Paper 2006 on German Security Policy and the Future of the Bundeswehr*. Federal Ministry of Defence, Berlin, 2006. Pp. 15. [http://www.bmvg.de/fileserving/PortalFiles/C1256EF40036B05B/W26UWAMT995INFOEN/W\\_2006\\_eng\\_DS.pdf](http://www.bmvg.de/fileserving/PortalFiles/C1256EF40036B05B/W26UWAMT995INFOEN/W_2006_eng_DS.pdf) (Federal Ministry of Defence Home Page; viewed 04.05.2010.).

<sup>164</sup> Ibid, Pp. 6.

<sup>165</sup> Ibid.

<sup>166</sup> Ibid, Pp. 7.

<sup>167</sup> Ibid.

5.5.3. „(..) nepieciešams stiprināt vājas valstis, sevišķi, caur attīstības politikas mēriem, tādā veidā palīdzot izveidot jaunas valsts struktūras vai nostiprināt esošās.”<sup>169</sup>

5.5.4. „(..) nepieciešamas attiecīgas stratēģiskās spējas nacionālajā un Eiropas līmenī, piemēram, Eiropas Žandarmērijas spēki vai civilās ātrās reaģēšanas vienības, kas sastāv no diplomātiem, likuma ekspertiem, administratīvajiem ekspertiem un attīstības profesionāļiem.”<sup>170</sup>

#### 5.6. *Sabiedrības drošības sektors:*

5.6.1. „Sabiedrības ietvaros jāattīsta jauna izpratne par draudiem Vācijas nacionālai drošībai un tās stratēģiskajiem uzdevumiem.”<sup>171</sup>

#### 5.7. *Militārās drošības sektors:*

5.7.1. „Ieroču kontrole, atbrūošanās, neizplatīšana un to eksporta ierobežojuma politika paliks svarīgi Vācijas drošības politikas elementi, kas fokusējas uz konfliktu novēršanu.”<sup>172</sup>

### 6. **Pielikums.** Dānijas Karalistes nacionālā drošība

„Dānijas bruņotie spēki kopā ar citām nacionālajām institūcijām stiprina valsts un tās iedzīvotāju drošību, nodrošina Dānijas spējas darboties starptautiskajās operācijās.”<sup>173</sup>

#### 6.1. *Politiskās drošības sektors:*

6.1.1. „Dānija kā pasaulē relatīvi lielākais attīstības palīdzības sniedzējs, atbalsta ES mērķus attīstības palīdzības sniegšanā un aktīvu ES politiku šajā jautājumā.”<sup>174</sup>

#### 6.2. *Sabiedrības drošības sektors:*

---

<sup>168</sup> Schockenhoff, Andreas. *A Security Strategy for Germany*. <http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/Publications/Detail/?id=90089> (International Relations and Security Network; viewed: 27.04.2010.).

<sup>169</sup> Ibid.

<sup>170</sup> Ibid.

<sup>171</sup> Ibid.

<sup>172</sup> *White Paper 2006 on German Security Policy and the Future of the Bundeswehr*. Federal Ministry of Defence, Berlin, 2006. Pp. 8. [http://www.bmvg.de/fileserving/PortalFiles/C1256EF40036B05B/W26UWAMT995INFOEN/W\\_2006\\_eng\\_DS.pdf](http://www.bmvg.de/fileserving/PortalFiles/C1256EF40036B05B/W26UWAMT995INFOEN/W_2006_eng_DS.pdf) (Federal Ministry of Defence Home Page; viewed 04.05.2010.).

<sup>173</sup> *Security and Defence Policy*. <http://www.fmn.dk/eng/default/Pages/default.aspx> (Ministry of Defence of Denmark Home Page; viewed: 11.05.2010.).

<sup>174</sup> *Denmark in the European Union*. <http://www.um.dk/en/menu/EU/DenmarkInTheEuropeanUnion/DenmarkInTheEuropeanUnion> (Ministry of Foreign Affairs of Denmark Home Page; viewed: 11.05.2010.).

6.2.1. „Dānijas attīstības politika ir balstīta uz sociālo un ekonomisko attīstību; cilvēktiesībām, demokratizāciju un labu pārvaldību; stabilitāti, drošību un cīņu pret terorismu; bēgļu jautājumiem, humanitāro palīdzību un izcelšanās reģioniem; vidi.”<sup>175</sup>

### 6.3. Militārās drošības sektors:

6.3.1. „Dānijas bruņoties spēki, kopā ar citām valsts institūcijām, fokusējas uz Dānijas kopējās aizsardzības, tās iedzīvotāju stiprināšanu un spēju piedalīties starptautiskajās operācijās.”<sup>176</sup>

## 7. Pielikums. Somijas Republikas valdības ziņojums par drošības un aizsardzības politiku

7.1. „Somija veicina un stiprina globāli divpusējās attiecības, īpaši, ar saviem kaimiņiem.”<sup>177</sup>

7.2. „Somija veic nozīmīgu ieguldījumu ES, NATO, ANO, Eiropas drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) krīzes vadības operācijās,”<sup>178</sup>

### 7.3. Politiskās drošības sektors:

7.3.1. „Dalība starptautiskajās aktivitātēs stiprina nacionālo aizsardzību.”<sup>179</sup>

7.3.2. „(.) ES darbība *per se* pastiprina solidaritāti dalībvalstu starpā, kam ir tiešs pozitīvs efekts attiecībā uz dalībvalstu drošību.”<sup>180</sup>

7.3.3. „Caur aktīvu dalību ES un ieguldījumu Ziemeļu sadarbībā, Somija var izdarīt netiešu ietekmi Drošības Padomē. Somijas ilgtermiņa mērķis ir ES vieta Drošības Padomē.”<sup>181</sup>

### 7.4. Sabiedrības drošības sektors:

7.4.1. „Sabiedrības psiholoģiskais elastīgums attiecībā uz krīzi un vispārējā sagatavotība ir vērtīga, kontrolējot īpašas situācijas, aizsargājot kritisko infrastruktūru, novēršot marginalizāciju, izglītojot sabiedrību. Šajā visā nozīmīgas ir brīvprātīgās organizācijas.”<sup>182</sup>

---

<sup>175</sup> *Danish Development Policy*. <http://www.um.dk/en/menu/DevelopmentPolicy/DanishDevelopmentPolicy/> (Ministry of Foreign Affairs of Denmark Home Page; viewed: 11.05.2010.).

<sup>176</sup> *Security and Defence Policy*. <http://www.fmn.dk/eng/default/Pages/default.aspx> (Ministry of Defence of Denmark Home Page; viewed: 11.05.2010.).

<sup>177</sup> *Finnish Security and Defence Policy 2009: Government Report*. Helsinki, 2009. Pp. 70. [http://merln.ndu.edu/whitepapers/Finland\\_English-2009.pdf](http://merln.ndu.edu/whitepapers/Finland_English-2009.pdf) (Military Education Research Library Network; viewed: 08.04.2010.).

<sup>178</sup> *Ibid*, Pp. 78

<sup>179</sup> *Ibid*, Pp. 70

<sup>180</sup> *Ibid*, Pp. 71.

<sup>181</sup> *Ibid*, Pp. 95.

### 7.5. Militārās drošības sektors:

7.5.1. Somija uzsver: „(..) drošības un stabilitātes veicināšanu Ziemeļeiropā kā galveno Somijas drošības un aizsardzības politikas mērķi.”<sup>183</sup>

7.5.2. „Somija padziļina sadarbību drošības un aizsardzības politikas jomā ar Ziemeļvalstīm, BJR valstīm, veicot daudzpusīgas apmācības un uzdevumus.”<sup>184</sup>

7.5.3. „Krievijas-NATO attiecību uzlabošanās veicinātu stabilitāti reģionā. Somija uzskata, ka nozīmīga ir attiecību attīstīšana Krievijas un Baltijas valstu starpā, kas veicinātu daudzpusīgu sadarbību BJR ietvaros.”<sup>185</sup>

## 8. Pielikums. Zviedrijas Karalistes nacionālā drošība

8.1. „Dažreiz ir jāpielieto spēks, lai atdalītu karojošās puses vienu no otras un pasargātu sabiedrības. Bet tikai ieroči nespēj radīt ilgstošu mieru un attīstību. Militāriem un civilajiem aktieriem ir jādarbojas kopā, lai atjaunotu konfliktu skartās platības.”<sup>186</sup>

8.2. „Zviedrijas drošība stiprināma caur Eiropas integrāciju.”<sup>187</sup>

8.3. „Zviedrijas interesēs ir caur ciešu sadarbību stiprināt dalībvalstu kopējo drošību, tajā pat laikā padarot ES kā efektīvu drošības aktieri, kas var darboties pārējā pasaulē, lai veidotu mierīgu un demokrātisku attīstību.”<sup>188</sup>

8.4. „Tādēļ Zviedrijai jābūt spējām sniegt un saņemt militāro atbalstu. Militārās aizsardzības mērķis ir aizsargāt Zviedriju un veicināt tās drošību- individuāli un kopā ar pārējiem, gan valsts robežās, gan ārpus tās.”<sup>189</sup>

---

<sup>182</sup> *Finnish Security and Defence Policy 2009: Government Report.* Helsinki, 2009. Pp. 85. [http://merln.ndu.edu/whitepapers/Finland\\_English-2009.pdf](http://merln.ndu.edu/whitepapers/Finland_English-2009.pdf) (Military Education Research Library Network; viewed: 08.04.2010.).

<sup>183</sup> Ibid, Pp. 73.

<sup>184</sup> Ibid.

<sup>185</sup> Ibid, Pp. 74.

<sup>186</sup> *This is the Ministry of Defence.* <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/10/66/84/36f8afde.pdf> (Government Offices of Sweden Home Page; viewed: 09.05.2010.).

<sup>187</sup> *Sveriges säkerhetsolitik* (Zviedrijas drošības politika). <http://www.sweden.gov.se/sb/d/525> (Regeringskansliet Hemsidan; visade: 09.05.2010.).

<sup>188</sup> Ibid.

<sup>189</sup> Ibid.

### 8.5. Politiskās drošības sektors:

8.5.1. „Zviedrija aktīvi piedalās krīzes vadīšanas operācijās EDAP, EDSO ietvaros un NATO Partnerības mieram veiktajās operācijās. Tā ir arī aktīva Eiropas Padomes (EP) locekle, kuru ietvaros cīnās par cilvēktiesībām, demokrātiju, likuma varu, tādā veidā veicinot konfliktu novēršanu.”<sup>190</sup>

8.5.2. „ES paplašināšana ir galvenais instruments, lai Eiropā tiktu nodrošināta stabilitāte, demokrātija un labklājība.”<sup>191</sup>

8.5.3. „Krievija ir Zviedrijas lielākais kaimiņš un galvenais drošības politikas aktieris reģionā, Eiropā un pasaulē. BJR un visas Eiropas galvenais uzdevums drošības politikā ir veicināt Krievijas partnerattiecības ar ES, sadarbību ar NATO un integrāciju starptautiskajā ekonomikā.”<sup>192</sup>

### 8.6. Sabiedrības drošības sektors:

8.6.1. „Bruņoti konflikti, izmisums un iespēju trūkums bieži vien var novest pie nestabilitātes un nemieriem.”<sup>193</sup>

### 8.7. Militārās drošības sektors:

8.7.2. „(..) tagad Zviedrijas militārā aizsardzība ir pārvērsta par mobilāku, vairāk pieredzējušu, efektīvāku uz misijām orientētu spēku.”<sup>194</sup>

## 9. Pielikums. Islandes Republikas nacionālā drošība

### 9.1. Politiskās drošības sektors:

9.1.1. „Pagājušās desmitgades laikā Islandes līdzdalība miera uzturēšanas operācijās ir augusi un kļuvusi daudz strukturētāka.”<sup>195</sup>

---

<sup>190</sup> *Sveriges säkerhetspolitik* (Zviedrijas drošības politika). <http://www.sweden.gov.se/sb/d/525> (Regeringskansliet Hemsidan; visade: 09.05.2010.).

<sup>191</sup> Ibid.

<sup>192</sup> Ibid.

<sup>193</sup> *Mänskling säkerhet* (Cilvēkdrošība). [http://www.sakerhetspolitik.se/templates/Level2Page\\_\\_\\_\\_328.aspx](http://www.sakerhetspolitik.se/templates/Level2Page____328.aspx) (Säkerhetspolitik.se Hemsida; visade: 09.05.2010.).

<sup>194</sup> *This is the Ministry of Defence*. <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/10/66/84/36f8afde.pdf> (Government Offices of Sweden Home Page; viewed: 09.05.2010.).

<sup>195</sup> *Peacekeeping- The Iceland Crisis Response Unit*. <http://www.mfa.is/foreign-policy/peacekeeping/> (Ministry for Foreign Affairs of Iceland Home Page; viewed: 11.05.2010.).

## 9.2. Sabiedrības drošības sektors:

9.2.1. „Islandieši neatbalsta to, ka bēgļi meklē patvērumu un tikai vienam bēglim ir dots patvērumš Islandē, pārējie ir noraidīti saistībā ar Dublinas Konvenciju.”<sup>196</sup>

## 9.3. Militārās drošības sektors:

9.3.1. Islandei ir savi drošības spēki- „Civilās aizsardzības, Krasta apsardzes un Policijas speciālie spēki.”<sup>197</sup>

## 10. Pielikums. Norvēģijas Karalistes bruņoto spēku stratēģiskā koncepcija

„Norvēģijas svarīgākais pienesums stiprinot starptautisko un arī savu drošību, ir aktīva un konstruktīva dalība ANO un NATO.”<sup>198</sup>

### 10.1. Politiskās drošības sektors:

10.1.1. „Tas saistīts ar mierīgu konfliktu atrisināšanu un militārās varas regulēšanu.”<sup>199</sup>

### 10.2. Sabiedrības drošības sektors:

10.2.1. Sabiedrības drošība panākama ar bruņoto spēku palīdzību, „(..) pasargājot sabiedrību no uzbrukumiem no valstiskajiem un nevalstiskajiem aktieriem.”<sup>200</sup>

### 10.3. Militārās drošības sektors:

10.3.1. „Ziemeļjūras stratēģija, kas ir aizsardzības sadarbības noruna Ziemeļjūras sabiedroto starpā, ir svarīga gan militārās drošības ziņā, gan tādēļ, ka tā ietver Eiropas sabiedrotos, kas ir galvenie Norvēģijas enerģijas resursu importētāji.”<sup>201</sup>

---

<sup>196</sup> *Peacekeeping- The Iceland Crisis Response Unit.* <http://www.mfa.is/foreign-policy/peacekeeping/> (Ministry for Foreign Affairs of Iceland Home Page; viewed: 11.05.2010.).

<sup>197</sup> *Security Policy.* <http://www.mfa.is/foreign-policy/security/> (Ministry for Foreign Affairs of Iceland Home Page; viewed: 11.05.2010.).

<sup>198</sup> *Norwegian Defence: Facts and Figures, 2009.* [http://www.regjeringen.no/upload/FD/Dokumenter/Fakta2009\\_eng.pdf](http://www.regjeringen.no/upload/FD/Dokumenter/Fakta2009_eng.pdf) (Information from the Government and the Ministries Home Page; viewed: 11.05.2010.).

<sup>199</sup> *Capable Force: Strategic Concept for the Norwegian Armed Forces.* Oslo, 13 November, 2009. Pp. 30. [http://www.regjeringen.no/upload/FD/Dokumenter/Capable-force\\_strategic-concept.pdf](http://www.regjeringen.no/upload/FD/Dokumenter/Capable-force_strategic-concept.pdf) (Information from the Government and the Ministries Home Page; viewed: 11.05.2010.).

<sup>200</sup> *Ibid.*, Pp. 8.

<sup>201</sup> *Ibid.*, Pp. 35.

## **11. Pielikums.** Krievijas Federācijas Nacionālās drošības stratēģija līdz 2020. gadam

11.1. „Militārais spēks un vardarbība paliek nozīmīgs starptautisko attiecību aspekts,»<sup>202</sup>

11.2. „(..) lai novērstu draudus nacionālai drošībai, nepieciešams nodrošināt sociālo stabilitāti, etniskās un reliģiskās nesaskaņas, uzlabot mobilizācijas iespējas un ekonomisko izaugsmi, uzlabot valsts varas orgānu darba kvalitāti un izveidot efektīvus mehānismus to mijiedarbībai ar pilsonisko sabiedrību.»<sup>203</sup>

11.3. „(..) Esošās globālās un reģionālās arhitektūras nespēja, īpaši, kas orientēta uz Eiroatlantijas reģionu un NATO, kā arī tiesisko instrumentu un mehānismu nepilnības, rada arvien vairāk draudus starptautiskai drošībai.»<sup>204</sup>

11.4. „Krievija ir viena no galvenajām pasaules valstīm, ar gadsimtu vēsturi un bagātām kultūras tradīcijām. Par spīti sarežģītajai starptautiskajai situācijai un savām pagaidu grūtībām, Krievija turpina spēlēt svarīgu lomu globālajos procesos, pateicoties savai lielajai ekonomikai, zinātniskajam, tehnoloģijas un militārajam potenciālam un tās unikālajam stratēģiskajam novietojumam Eirāzijas kontinentā.»<sup>205</sup>

11.5. Viena no Krievijas nacionālajām interesēm ir: „Krievijas Federāciju pārvērst par pasaules lielvaru, kas cenšas uzturēt stratēģisko stabilitāti un abpusēji izdevīgu partnerību daudzpolu pasaulē.»<sup>206</sup>

### *11.6. Politiskās drošības sektors:*

11.6.1. „Starptautiskās drošības jomā Krievija joprojām ir apņēmusies izmantot politiskos, juridiskos, ārvalstu, militāros, un citus instrumentus, lai aizsargātu valsts suverenitāti un nacionālās intereses.»<sup>207</sup>

---

<sup>202</sup> *Russian National Security Concept*. Moscow, 2000. <http://www.russiaeurope.mid.ru/russiastrat2000.html> (Permanent Representation of the Russian Federation to the Council of Europe Home Page; viewed: 27.04.2010.).

<sup>203</sup> *Стратегия национальной безопасности Российской Федерации до 2020 года*. 20. §. Москва, 2009. (Krievijas Federācijas Nacionālās drošības stratēģija līdz 2020. gadam. Maskava, 2009). <http://www.scrf.gov.ru/documents/99.html> (Совет Безопасности Российской Федерации Начальная Страница; рассмотренная: 05.05.2010.).

<sup>204</sup> *Ibid*, 8. §.

<sup>205</sup> *Russian National Security Concept*. Moscow, 2000. <http://www.russiaeurope.mid.ru/russiastrat2000.html> (Permanent Representation of the Russian Federation to the Council of Europe Home Page; viewed: 27.04.2010.).

<sup>206</sup> *Стратегия национальной безопасности Российской Федерации до 2020 года*. 21. §. Москва, 2009. (Krievijas Federācijas Nacionālās drošības stratēģija līdz 2020. gadam. Maskava, 2009). <http://www.scrf.gov.ru/documents/99.html> (Совет Безопасности Российской Федерации Начальная Страница; рассмотренная: 05.05.2010.).

11.6.2. „Krievija atbalsta visaptverošus stiprināšanas mehānismus sadarbībā ar ES, tostarp, izveidot kopēju telpu ekonomikā, ārējā un iekšējā drošībā, izglītībā, zinātnē un kultūrā. Krievijas nacionālajām interesēm ilgtermiņā atbilst atvērtas sistēmas kolektīvās drošības veidošana, kam ir skaidrs juridisks pamats.”<sup>208</sup>

11.6.3. „Krievijas ilgtspējīgas attīstības prioritāšu sasniegšanu veicina spēcīga ārpolitika, kuras centieni ir koncentrēties uz vienošanos un kopīgu interešu rašanu ar citām valstīm, pamatojoties uz divpusējām un daudzpusējām savstarpēji izdevīgām attiecībām.”<sup>209</sup>

#### *11.7. Sabiedrības drošības sektors:*

11.7.1. „Lai novērstu draudus nacionālai drošībai, nepieciešams nodrošināt sociālo stabilitāti, etniskās un reliģiskās saskaņas, uzlabot mobilizācijas iespējas un ekonomisko izaugsmi, uzlabot valsts varas orgānu darba kvalitāti un izveidot efektīvus mehānismus to mijiedarbībai ar pilsonisko sabiedrību, lai īstenotu Krievijas Federācijas pilsoņu tiesības uz dzīvību, drošību, darbu, mājokli, veselības aprūpi, veselīgu dzīvesveidu, piekļuvi izglītībai un kultūrai.”<sup>210</sup>

#### *11.8. Militārās drošības sektors:*

11.8.1. „Militārā drošība sasniedzama, attīstot un uzlabojot valsts militāro organizāciju un piešķirot pietiekami daudz finansiālos, materiālos, u.c. resursus.”<sup>211</sup>

---

<sup>207</sup> *Стратегия национальной безопасности Российской Федерации до 2020 года.* 19. §. Москва, 2009. (Krievijas Federācijas Nacionālās drošības stratēģija līdz 2020. gadam. Maskava, 2009). <http://www.scrf.gov.ru/documents/99.html> (Совет Безопасности Российской Федерации Начальная Страница; рассмотренная: 05.05.2010.).

<sup>208</sup> Ibid, 16. §.

<sup>209</sup> Ibid, 89. §.

<sup>210</sup> Ibid, 20. §.

<sup>211</sup> Ibid, 28. §.

## Anotācija

Par cik BJR veido dažādas valstis, būtiski ir pētīt BJR valstu nacionālo drošību, lai izprastu, ko tās spēj sniegt starptautiskajām organizācijām. Bakalaura darba *Baltijas jūras reģiona valstu attieksme pret Eiropas drošības un aizsardzības politikas veidošanu* ietvaros tiek pētīta BJR valstu attieksme pret EDAP veidošanu. Bakalaura darba *mērķis* ir caur trīs no pieciem drošības sektoriem- politisko, sabiedrības un militāro izvērtēt BJR valstu nacionālo drošību, kas palīdzētu raksturot reģiona attieksmi pret EDAP veidošanu šo trīs sektoru ietvaros. *Pētnieciskais jautājums*: Kā BJR valstis ietekmē EDAP veidošanu? *Hipotēze*: BJR valstu attieksmē pret EDAP veidošanu dominē sabiedrības drošības sektors.

Bakalaura darbā analizēts nacionālās drošības koncepts. Secināts, ka izmaiņas drošības izpratnē saistītas ar globalizācijas augošo ietekmi. Ja agrāk draudi tika saistīti ar konkrētām valstīm, pielietojot tradicionālos ieročus, tad mūsdienās šādi kari vairs nav tik aktuāli. Mūsdienu kari ir pārvērtušies par iekšējiem konfliktiem, kas ir par identitāti. Šie kari ir pret terorismu, masu iznīcināšanas ieročiem un citiem globalizācijas radītajiem draudiem. Ar mūsdienu izaicinājumiem valstis nav spējīgas cīnīties individuāli, ir nepieciešama kolektīva rīcība un sadarbība. Tāpēc valstis sadarbojas reģiona ietvaros un starptautiskajās organizācijās. Izpētīti trīs B. Buzana drošības sektori- politiskais, sabiedrības un militārais, un noskaidroti to mērīšanas kritēriji. Caur trīs drošības sektoru lupu tiek analizēti BJR valstu drošības dokumenti un secināts, ka tajos, tāpat kā EDAP, dominējošais ir sabiedrības drošības sektors. Tiek pierādīta hipotēze un rasta atbilde uz pētniecisko jautājumu. Lai arī BJR valstis ietekmē EDAP veidošanu visos trīs drošības sektoros, tomēr BJR valstu attieksmē pret EDAP veidošanu dominē sabiedrības drošības sektors, jo galvenie BJR valstu identificētie draudi drošībai saistīti ar draudiem sabiedrības drošības sektora ietvaros. Secināts, ka vislielāko ieguldījumu EDAP veidošanā var sniegt Baltijas valstis, Polija, Somija, Vācija un Zviedrija, un raksturots to sniegums.

Tā kā BJR piemīt sabiedrības drošības sektora drošībiskošanai nepieciešamie instrumenti un EDAP ietvaros šis sektors ir būtisks, autore paredz, ka nākotnē BJR valstis vēlēšies aktīvāk iesaistīties EDAP veidošanā. valstu Reģions ir spējīgs sniegt speciālistus dažādās jomās.

## **Anotation**

Since Baltic Sea Region (BSR) consists of different countries it is important to study national security policy of BSR countries to understand what they are able to offer for international organizations. The impact of BSR countries towards shaping European Security and Defence Policy (ESDP) is studied within Bachelor thesis *The role of Baltic Sea Region countries towards shaping European Security and Defence Policy*. The *objective* of Bachelor thesis: To evaluate national security of BSR countries through three of five sectors of security- political, societal and military, which would help to characterize the region`s attitude towards shaping ESDP within the framework of these three sectors. *Research question*: How do BSR states affect the formation of ESDP? *Hypothesis*: Societal security sector is dominant in the attitude of BSR countries towards shaping ESDP.

National security concept is analysed in Bachelor thesis. Concluded that changes in security perception are bound with the growing influence of globalization. If previously threats were associated with concrete states, using conventional weapons, nowadays such wars have become less relevant. Modern wars are transformed into internal conflicts which are about identity. These wars are against terrorism, weapons of mass destruction and other threats posed by globalization. Countries are not able to fight individually with today`s challenges, collective response and cooperation is required. Therefore countries cooperate within regions and international organizations. Explored three B.Buzan`s sectors of security- political, societal and military, and clarified their measurement criteria. National security documents of BSR countries are analyzed through the lens of three sectors of security and concluded that the dominant sector within them is societal, like in ESDP. Hypothesis is proven and answer to research question is found. Although BSR countries affect shaping of ESDP in frameworks of three security sectors, though societal sector of security is dominant because the main identified security threats for BSR countries are associated within societal sector of security. Concluded that Baltic States, Poland, Finland, Germany and Sweden can give the greatest contribution towards shaping ESDP, their performance is described.

Since BSR has all needed instruments for securitizing societal sector of security and this sector is essential in frameworks of ESDP, the author anticipates that in future BSR countries will put more effort towards shaping ESDP. The region is able to provide specialists in different fields.

## **BAKALAURA DARBS AIZSTĀVĒTS**

2010. gada “ \_\_\_\_\_ ” \_\_\_\_\_

ar atzīmi \_\_\_\_\_

Protokols Nr. \_\_\_\_\_